

ምዕራፍ አርባ ሁለት

አሕዛብ በታሪክና በትንቢት

ሀ. አሕዛብ በእግዚአብሔር ዕቅድ

መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በታሪክና በትንቢት መሠረት ሦስት ዓበይት የሰው ልጆች ክፍሎችን ለማጤን ይቻላል። 1ኛ ቆሮንቶስ 10፡32 ውስጥ በተመለከተው መሠረት የእግዚአብሔር ዓላማ ከአይሁዶች፣ ከአሕዛብና ከቤተ ክርስቲያን ጋር የሚገናኝ መሆኑ ተመልክቷል። ከዚህ ጋር የሰብአዊ ታሪክ ወይም ትንቢት ዓቢይ አካል ሆኖ የማይቆጠረው ለመላእክትና በነሱ በኩል የሚደረገው የእግዚአብሔር አገልግሎት ሊታከል ይችላል።

እግዚአብሔር እስራኤልን የመለኮት መገለጫ፣ የክርስቶስ መምጫ ልዩ መንገድ ከማድረጉና የጸጋው መግለጫ ለሆነችው ቤተ ክርስቲያን ካለው ዓላማ ጋር ሲነጻጸር፣ ለአሕዛብ ያለው ዓላማ ክብሩንና ሁሉን ችይነቱን ከመግለጥ ጋር የተዛመደ ነው።

ለ. አሕዛብን የሚመለከቱ ቀደምት ትንቢቶች

በአንድ በኩል፣ ለአሕዛብ ትንቢት የተጀመረው ኤደን ገነት ውስጥ ነው። የዚህ ምክንያቱ በተወሰነ ደረጃ አሕዛብ የእግዚአብሔር የድነት ዓላማ ተካፋዮች በመሆናቸው ነው። በዘፍጥረት መጽሐፍ መጀመሪያ ላይ በኖሳ ዘመን ከርሱና ከቤተሰቡ በስተቀር የሰውን ዘር ጠራርጎ ስላጠፋው የጥፋት ውኃ ትንቢት ተነግሯል። በተመሳሳይ ሁኔታ፣ በባቢሎን ግንብ ጊዜ እግዚአብሔር በአሕዛብ ላይ ያወረደው ፍርድ ታሪክም ተመዝግቧል (ዘፍጥ. 11፡1-9)። ከዘፍጥረት ምዕራፍ 12 ጀምሮ ግን የሰው ዘር በሁለት ምድቦች ተከፍሏል። ይኸውም ከአብርሃም፣ ከይስሐቅና ከያዕቆብ የሚመጣውን የተሰፋ ቃል ዘር እግዚአብሔር መግለጥ መጀመሩ ነው። ሌሎቹ ሁሉ በአሕዛብነታቸው ቀጠሉ። መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እግዚአብሔር ከአሕዛብ ጋር ያደረጋቸው መሠረታዊ ነገሮች ሁሉ ከእስራኤል ጋር በተያያዘ መልኩ ነው።

የመጀመሪያዋ ታላቅ የአሕዛብ መንግሥት ሆና የምትታወቀው ግብፅ ናት። በመጀመሪያዎቹ አምስት የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ውስጥ እንደተመዘገበው፣ እስራኤላውያን ከትንሽ ቤተሰብነት ወደ ትልቅ ሕዝብነት ያደጉት ግብፅ ውስጥ ነበር። በዳዊትና ሰለሞን ዘመን እስራኤላውያን ታላቅ ሕዝብ ለመሆን ቢበቁም፣ በ721 ዓ.ዓ. አሥሩ ነገዶች ሁለተኛይቱ ኃያል የአሕዛብ መንግሥት በነበረችው በአሦር ተማርከዋል። በአሦራውያን አማካይነት በእስራኤል ላይ የደረሰው የእግዚአብሔር ፍርድ ቀደም ብሎ የተተነበየ ሲሆን፣ እንደተባለው በትክክል ተፈጽሟል።

ይህም ሆኖ፣ ከእስራኤል ጋር በተያያዘ ሁኔታ የአሕዛብ ዓቢይ ሚና የተጀመረው በባቢሎን መንግሥት ነበር። ባቢሎን ሦስተኛዋ ኃያል የአሕዛብ መንግሥት ስትሆን፣ በዳንኤል ትንቢቶች ውስጥ ከሚገኙት አራት መንግሥታት ግን የመጀመሪያዋ ናት።

ሐ. የአሕዛብ ዘመናት

ከሦስቱ የእግዚአብሔር ዕቅዶች ሁለቱ ለነብዩ ዳንኤል ተገልጠውለታል። እነሱም እግዚአብሔር ለእስራኤልና ለአሕዛብ ያሉት ዕቅዶች ናቸው። ዳንኤል ምዕራፍ 2 ውስጥ እንደተገለጠው ናቡከደነፆር በተመለከተው ሕልም ተጀምሮ ለዳንኤል በታዩት ራእዮች በቀጠለው ተከታታይ መለኮታዊ መገለጥ፣ ከባቢሎን ጀምሮ አራት ኃያላን የአሕዛብ መንግሥታት እስራኤልን እንደሚገዙ እግዚአብሔር ገልጧል። ይህም ዳንኤል ምዕራፍ

ሁለት ውስጥ በታየው ታላቅ ምስል ውስጥ ተገልጧል፤ የወርቁ ራስ ባቢሎንን፤ ከላይ ብር የሆነው ሜዶንና ፋርስን፤ የታችኛው የነሐስ ገጽታ ግሪክን፤ እና ብረት የሆኑት እግሮች ሮምን ያመለክቱ ነበር። ይህ እውነት ዳንኤል ምዕራፍ 7 ውስጥ ተጠናክሯል። በዚህ ምዕራፍ አራቱ አራዊት አራቱን መንግሥታት አመልክተዋል።

ዳንኤል በትንቢት መጽሐፉ አምስተኛ ምዕራፍ እንደተጠቀሰው፤ ሁለተኛው መንግሥት (ሜዶንና ፋርስ) በ539 ዓ.ዓ. ባቢሎንን ሲያሸንፍ በሕይወት ኖሮ ለመታዘብ በቅቷል። ከሁለት መቶ ዓመታት በኋላ የግሪክ መንግሥት በታላቁ እስክንድር እየተመራ የፋርስና ሜዶንን መንግሥት ቅሬታዎች አሸነፈ። ከክርስቶስ ልደት በፊት በሁለት መቶ ዓመት ደግሞ የሮም መንግሥት ወደ ኃይልነቱ እየተሸጋገረ መጥቶ ከሁሉም ዘመን መንግሥታት ወደላቀ ደረጃ ደረሰ።

ከባቢሎን ጀምሮ የነበሩት የአራት መንግሥታት ዘመን በክርስቶስ “የአሕዛብ ዘመን” ተብሎ የተጠራ ሲሆን (ሉቃስ 21:24)፤ መለያ ባሕርዩም የኢየሩሳሌም በአሕዛብ አገዛዝ ሥር መውደቅ ነው። ምንም እንኳን በኢየሩሳሌም ላይ የነበረው የአሕዛብ አገዛዝ ለአጭር ጊዜ የተነሣ ቢሆን፤ ክርስቶስ ዳግም እስኪመለስ ድረስ የኢየሩሳሌም ከአሕዛብ መንግሥታት አገዛዝ መላቀቅ ሙሉ ለሙሉ ተግባራዊ የሚሆን ጉዳይ አይደለም።

በባቢሎን፤ ሜዶን-ፋርስ፤ ግሪክና ሮም መነሣትና መውደቅ እንደታየው፤ አብዛኛው የአሕዛብ ዘመን ቀደም ብሎ ተፈጽሟል። ዳንኤል ምዕራፍ ሁለት ውስጥ እንደተመለከተው በምስሉ እግርና በዳንኤል 7 አሥር ቀንዶች ባሉት አውሬ የተመሰለው የመጨረሻው ደረጃ የሮም መንግሥት ግን በቀጥተኛ ትርጉሙ አልተከናወነም። እንደ መጽሐፍ ቅዱስ አገላለጥ፤ አራተኛው አውሬ ከሰማይ በሚመጣው የሰው ልጅ (ክርስቶስ) ይደመሰሳል። ይህም ዳንኤል ምዕራፍ ሰባት ውስጥ እንደተመለከተው ወይም ምዕራፍ ሁለት የናቡከደናዖርን ምስል እንደሚያወድም በተጠቀሰው ድንጋይ ተመስሏል።

በዚህ ትንቢቶች ላይ በመመሥረት፤ ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች የሮም መንግሥት ወደፊት ዳግም እንደሚነሣ ያምናሉ። መንግሥቱ ቤተ ክርስቲያን ወደ ሰማይ ከተነጠቀች በኋላና ኢየሱስ ክርስቶስ መንግሥቱን ለመመሥረት ዳግም ከመመለሱ በፊት እንደሚነሣ ያስረዳሉ። ይህ ክስተት መጽሐፍ ቅዱስ “የፍጻሜው ዘመን” (ዳን. 11:35) እያለ በሚጠራው ጊዜ የሚከናወን ሲሆን፤ ወደ ክርስቶስ ዳግም ምጽአት ከሚያመራው ጊዜ ጋር ስለሚዛመድ፤ በዓለም ታሪክና ትንቢት ውስጥ ከፍተኛ ስፍራ ይኖረዋል።

ክርስቶስ ዳግም ወደ ምድር ሲመለስ፤ የአሕዛብ ዘመን ፍጻሜ ይሆናል። በዚህም ጊዜ የዳኑና በሺህ ዓመቱ ዘመን በምድር ላይ የሚገኙ አሕዛብ ከእግዚአብሔር ዘንድ ልዩ በረከትን ይቀበላሉ። ይህን ጉዳይ ወደ ኋላ ስለ ሺህ ዓመቱ መንግሥት በምንነጋገርበት ክፍል እንደገና እናየዋለን።

በአጠቃላይ መልኩ፤ አሕዛብን አስመልክቶ የቀረበው መጽሐፍ ቅዱሳዊ የትንቢት አስተዋጽኦ የዓለም ታሪክ አስተዋጽኦ ነው። ይህም የቀደሙትን አያሌ ክሥተቶች የሚያብራራና በወደፊቱም ላይ ጥላውን የሚጥል ነው። አሁን በዓለም ላይ የሚታዩት ሁኔታዎች ከመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢቶች ጋር የሚስማሙ ሲሆኑ፤ የመጨረሻውን ዘመን ፈጣን ፍጻሜ የሚጠቁሙ ይመስላሉ። ከመጨረሻው ዘመን መካከት ቀደም ብሎ ቤተ ክርስቲያን ትጠቃለች። በማጠቃለያው ከዘመኑ ጋር የሚዛመዱ ነገሮች ሁሉ ተግባራዊ ከመሆናቸውም በላይ፤ ክርስቶስ የሺህ ዓመት መንግሥቱን ለመመሥረት ይመጣል።

አሁን ያለንበት ዘመን ስለ አሕዛብ የተነገረው ወይም በብሉይ ኪዳን የተመለከተው ዕቅድና ትንቢት መፈጸሙን አያመለክትም። ትንቢቱ በበዓሉ-ጎምሳ የተቋረጠና ከመነጠቅ

በኋላ የሚቀጥል ይመስላል። በአሁኑ ጊዜ በዓለም እድገት ውስጥ የሚገኙ ነገሮችም የዘመኑን ፍጻሜ የሚጠቁሙ ይመስላሉ። በዚህ መሠረት የዘመኑን ወደ ፍጻሜው መቃረብና ስለ አሕዛብ የተነገረው ትንቢት ክንውን እንደገና መጀመር ምልክት ይታያል። ስለሆነም፤ ስለ አሕዛብ የተነገረውን ትንቢት ማጥናቱ፤ የጠቅላላው ትንቢታዊ ዕቅድ አስፈላጊ ገጽታ ሲሆን፤ እግዚአብሔር ዛሬ ምን በማድረግ ላይ እንዳለና ወደፊትም ምን ለማድረግ እንደሚፈልግ ለመረዳትም ያስችላል።

ምዕራፍ አርባ ሦስት

እስራኤል በታሪክና በትንቢት

ሀ. እስራኤል ከሥፍራ-ዘመናት ጋር ያላት ግንኙነት

የእስራኤል ታሪክ በዘፍጥረት ምዕራፍ 12 ለአብርሃም በቀረበለት ጥሪ የሚጀምር ሲሆን፤ የብሉይ ኪዳን ዓቢይ አሳብ ነው። አዲስ ኪዳን ወንጌላትና የሐዋርያት ሥራ ውስጥ፤ በመጀመሪያው ክፍለ-ዘመን ስለ እስራኤል ተጨማሪ ግንዛቤ ተሰጥቷል። በሌሎች የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ውስጥም ስለ እስራኤል የተጠቀሱ ታሪካዊና ትንቢታዊ ነገሮች አሉ።

ከተስፋ ቃሉ ሥፍራ-ዘመን (ምዕራፍ 20ን ይመልከቱ) ጀምሮ፤ እስራኤል የሁሉም ሥፍራ-ዘመናት ተካፋይ ናት። በተስፋ ሥፍራ-ዘመን ከአብርሃም ጋር የተደረገው ቃል ኪዳን እግዚአብሔር በቀጣይ ትውልዶች ከእስራኤል ጋር ላከናወናቸው ተግባራት ሰፊ መሠረት ጥሏል። የሕግ ሥፍራ-ዘመን በዘፍጥረት ምዕራፍ 19 የሚጀምር ዋነኛ የእስራኤል ሕይወት ነው። ይህ ዘመን የብሉይ ኪዳን ዋና ሥፍራ-ዘመን እንደመሆኑ፤ የእስራኤልን ታሪክ እስከ ጌታ ስቅለት ድረስ የሚወስን በመሆን ኖሯል። ከተመዘገበው የእስራኤል ታሪክ አብዛኛው ከሕግ ሥፍራ-ዘመን ጋር ይዛመዳል።

በጸጋ ሥፍራ-ዘመን፤ እስራኤል የጸጋን ዕድሎች ማለት ድነትንና የሕይወትን መመሪያ ከአሕዛብ ጋር ትጋራለች። እስራኤል በወደፊቱ ሥፍራ-ዘመን ተስፋ የተገባለትን ምድር በመያዝና ለኢየሱስ ክርስቶስ ንጉሥነት በመገዛት ዓቢይ ሚና ትጫወታለች። ምንም እንኳን ከአሕዛብ ጋር ሲነጻጸር አነስተኛ ቢሆን፤ እስራኤል ከአብርሃም ጀምሮ እስከ መጨረሻው ባለው የዓለም ታሪክ ውስጥ ከፍተኛ ሚና ትጫወታለች (ለተጨማሪ ማብራሪያ ምዕራፍ 20ን ይመልከቱ)።

ለ. እስራኤል ከቃል ኪዳኖች አንጻር

መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃል ኪዳኖች ከተለያዩ ሥፍራ-ዘመናት ጋር በቅርብ የተያያዙ ናቸው። ዘፍጥረት ምዕራፍ 12 ውስጥ ከሚገኘው የአብርሃም ቃል ኪዳን ጀምሮ በእያንዳንዱ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃል ኪዳኖች ውስጥ እስራኤል ዋነኛ ሚና አላት። (ምዕራፍ 21 ውስጥ “ቃል ኪዳኖቹ” የሚለውን ይመልከቱ።)

በእስራኤል ታሪክና በትንቢት ውስጥ አምስቱ ቃል ኪዳኖች ወሳኝ ናቸው። አስቀድሞ እንደተገለጠው፤ አብርሃማዊው ቃል ኪዳን ለእስራኤል ፕሮግራም መሠረት ነው። በሕግ ሥፍራ-ዘመን የሙሴ ሕግ የእስራኤልን ሕይወት በቅድመ ሁኔታነት የሚወስን ሲሆን፤ ከዘጸአት 19 ጀምሮ ከጠቅላላው ብሉይ ኪዳን ጋር ይዛመዳል። ከነዓንን ይወርሱ ዘንድ የተሰጠው ቃል ኪዳን ከእስራኤል የመሬት ይዞታ ጋር ይገናኛል። የመሬት ይዞታው ተለዋዋጭ ገጽታ ቢኖረውም፤ የኋላ ኋላ በሺህ ዓመቱ መንግሥት ጊዜ የከነዓን ምድር ለዘለቄታው በእስራኤል ቁጥጥር ሥር ይውላል። ለዳዊት የተገባለት ቃል ኪዳን እስራኤል ከዳዊት ዙፋን ጋር ያላትን ግንኙነት የሚወስን ሲሆን፤ ወደፊት በሺህ ዓመቱ ዘመን ክርስቶስ በምድር ላይ እንደሚነግሥና፤ ዳዊትም ከሞት ተነሥቶ በልዑልነት የሚገዛ መሆኑን ያመለክታል። ብሉይ ኪዳን ውስጥ የተተነበየው አዲስ ኪዳን እስራኤል በእግዚአብሔር መንግሥት ውስጥ ከምታገኘው በረከት ጋር የሚገናኝ ሲሆን፤ በሙሴ በኩል ከተሰጠው ቃል ኪዳን ጋር የሚነጻጸርና የሚተካውም ነው። ቃል ኪዳኖች ከእስራኤል ጋር ያላቸው ዝርዝር ግንኙነት ምዕራፍ 21 ውስጥ ተዘርዝሯል።

ሐ. የእስራኤል ታሪክ በብሉይ ኪዳን

ምንም እንኳ ትክክለኛው የእስራኤል ታሪክ የሚጀምረው እስራኤል ከተባለው ያዕቆብ ቢሆን፤ በአብዛኛው የአብርሃምንና የይስሐቅን ሕይወት ያካትታል። አብርሃምና ይስሐቅ የያዕቆብ አባትና አያት ናቸው። መጀመሪያ በከለዳውያን ዑር ይኖር የነበረው አብርሃም በሰሜን ምዕራብ ወደምትገኘው ካራን ሁለት ሺህ ኪሎ ሜትር ያህል ከአባቱ ጋር ተጉዞ በመሄድ ሀብታም ከብት አርቢ ሊሆን በቅቷል። አባቱ ከሞተ በኋላ ለእግዚአብሔር በመታዘዝ፤ ከሚስቱ ሣራና ከወንድሙ ልጅ ሎጥ ጋር ወደ ተስፋይቱ ምድር ተጓዘ። ያም ከካራን ወደ ሰሜን ምዕራብ ተጨማሪ የሁለት ሺህ ኪሎ ሜትር መንገድ ነበር። ከዚያም እግዚአብሔር በተስፋይቱ ምድር ከአብርሃም ጋር ይሠራ ጀመር።

ታላቅ በሆነው አብርሃማዊ ቃል ኪዳን አማካይነት ታላቅ ሰውና የታላቅ ሕዝብ አባት እንደሚያደርገው፤ እንዲሁም በዘሩ በኩል ዓለሙን ሁሉ እንደሚባርክ እግዚአብሔር ለአብርሃም ቃል ገብቶለታል። ቀደም ሲል አብርሃማዊው ቃል ኪዳን ውስጥ እንደተመለከተው (ምዕራፍ 21)፤ እነዚህ የተስፋ ቃሎች በትክክል ተፈጽመዋል። አብርሃምና ሣራ እጅግ ካረጁና የመውለጃ ዕድሜያቸው ካለፈ በኋላ፤ በተአምራዊ መንገድ ይስሐቅ ተወለደ። ከዚያም በተወሰነው ጊዜ፤ ይስሐቅና ርብቃ ያዕቆብንና ዓላውን ወለዱ። ከመንትያ ወንድማማቾች መካከል ታናሹ ያዕቆብ የእስራኤል ሕዝብ መሪ ይሆን ዘንድ እግዚአብሔር መረጠው።

የአብርሃም፤ የይስሐቅና የያዕቆብ ታሪክ ከዘፍጥረት 12-50 የተዘረዘረ ሲሆን፤ ከዚህ የምንረዳው እግዚአብሔር በዚህ ታሪክ ላይ የሰጠውን ትኩረት ታላቅነት ነው። በተለይም ጠቅላላው የፍጥረት ታሪክ በሁለት ምዕራፍ (ዘፍጥ. 1-2)፤ በኃጢአት የመውደቅ ሁኔታም በአንድ ምዕራፍ (ዘፍጥ. 3) ብቻ ተጠቃሎ እንደቀረበ ስንመለከት፤ የአብርሃም ታሪክ ዋነኛነት በግልጽ ይታያል። ከመለኮታዊ ዕይታ አንጻር፤ የእስራኤል ታሪክ ለጠቅላላው ታሪክ ቁልፍ ነው።

ዘፍጥረት 15፤ 13-14 ውስጥ ለአብርሃም ከተሰጠው ትንቢት ጋር በሚስማማ መልኩ፤ በረሃብ ወቅት እስራኤላውያን ወደ ግብፅ ወረዱ። ወደዚያ የሚሄዱበት መንገድ የተጠረገላቸው የአገሪቱ ከፍተኛ ባለሥልጣን በነበረው ዮሴፍ አማካይነት ነበር። ግብፅ አብርሃምንና ቤተሰቡን በመልካም ሁኔታ ተቀብላ ዮሴፍ በሕይወት በኖረባቸው ጊዜያት ሁሉ ስትንከባከባቸው ቆየች። ይሁን እንጂ፤ የተደረገው የአገዛዝ ለውጥ የድሎት ማዕረጋቸውን ነጥቆ፤ ባሪያዎች ስላደረጋቸው፤ እስራኤላውያን ለአያሌ መቶ ዓመታት የሥቃይ ሕይወት ኖሩ። በባርነታቸው ወደ ጌታ በጮኹ ጊዜ፤ ጌታ ሕዝቡን ወደ ተስፋይቱ ምድር ይመራቸው ዘንድ ሙሴንና ኢያሱን አስነሣቸው። ምንም እንኳ እስራኤላውያን በቃይስ በርኔ እግዚአብሔርን ባይታዘዙት (ዘኁ. 14)፤ እና ከዚህም የተነሣ ለአርባ ዓመታት በምድረ በዳ ቢቅበዘበዙ፤ በመጨረሻ ግን እግዚአብሔር ከዮርዳኖስ በስተ ምሥራቅ ምድሪቱን እንዲይዙና ከሙሴ ሞት በኋላ ዮርዳኖስን ተሻግረው አብዛኛውን ክፍል እንዲቆጣጠሩ አስችሏቸዋል።

እስራኤላውያን በኢያሱ ዘመን ወደ ተስፋይቱ ምድር ተመልሰው እንደ አንድ አገር ቢበለጥጉም፤ መጽሐፈ መሳፍንት ውስጥ እንደተመለከተው በሥነ-ምግባራዊ ሕይወታቸው ከእግዚአብሔር ተለይተው ተዋረዱ።

በዚህም ጊዜ እግዚአብሔር ነቢዩ ሳሙኤልን አስነሣ። እርሱም በአብዛኛው የእስራኤልን መንፈሳዊ ሕይወት ዳግም በመገንባት፤ በሳኦል፤ በዳዊትና በሰሎሞን ዘመነ መንግሥት ለነበረው ክብር መሠረት ጥሏል። የመጀመሪያው የእስራኤል ንጉሥ የነበረው

ሳኦል ባይሳካለትም፤ እርሱን የተካው ዳዊት ታላቅ የጦር ሰው በመሆኑ የተስፋይቱ ምድር አካል የሆኑትን ሰፊ ግዛቶች ለመያዝ ችሏል።

የዳዊት ልጅ ሰሎሞን ለአብርሃም የተነገሩትን አብዛኛዎቹን አካባቢዎች ማለት፤ ከግብፅ ወንዝ እስከ ኤፍራጥስ ወንዝ እስኪቆጣጠር ድረስ ድንበሩን አሰፋ። ሚስቶችን እንዳያበዛና በፈረሶች ብርታት እንዳይደገፍ እግዚአብሔር የሰጠውን ትእዛዝ አለመስማቱ (ዘዳግ. 17፡16-17)፤ መንግሥቱ እንዲከፋፈልና ከርሱ በኋላ የእስራኤል ኃይል በፍጥነት እንዲንኮታኮት ምክንያት ሆኗል። የሰሎሞን ልጆች ያደጉት ለእግዚአብሔር ሕግ ግድ ባልነበራቸው አረማውያን ሚስቶቹ ነበር። ከርሱ ሞት በኋላ ብዙም ሳይቆይ፤ አሥሩ የሰሜን ነገዶች (እስራኤል) ለብቻቸው ተገንጥለው በክፉ ነገሥታት ሲመሩ ኖረዋል። እነዚህ ወገኖች በ721 ዓ.ዓ. በአሦራውያን እንዲማረኩ እግዚአብሔር ፈርዶባቸዋል። ሁለቱ የደቡብ መንግሥት ነገዶች (ይሁዳ)፤ ምንም እንኳን አንዳንድ ፈሪሃ እግዚአብሔር ያደረገባቸው ነገሥታት የተነሡላቸው ቢሆንም፤ እንደ እስራኤል ሁሉ በኃጢአት ወጥመድ መያዛቸው አልቀረም። ከዚህም የተነሣ፤ በ605 ዓ.ዓ. በባቢሎናውያን ምርኮ ተወሰዱ።

ኤርምያስ 29፡10 ውስጥ በተሰጠው የተስፋ ቃል መሠረት፤ ከሰባ ዓመቱ የባቢሎናውያን ምርኮ ፍጻሜ በኋላ እስራኤል ወደ ምድሯ ተመለሰች። መጽሐፈ ዕክል የሕዝቡን መመለስና ቤተ መቅደሱን ለመገንባት ለህያ ዓመታት ያደረጉትን ጥረት ይገልጣል። ነህም ያደግሞ ከአንድ መቶ ዓመታት ያህል ጊዜ በኋላ የኢየሩሳሌምን ቅጥሮችና የከተማይቱን ዳግም መታነጽ በመግለጥ ታሪኳን ይቋጫል። ይሁንና፤ እስራኤላውያን ወደ ምድራቸው ቢመለሱም፤ እግዚአብሔርን ባለመከተላቸው ሳቢያ ለ200 ዓመታት በሜዶንና በፋርስ አገዛዝ ሥር ቆይተዋል። ታላቁ እስክንድር በ323 ዓ.ዓ. ከሞተ በኋላ ደግሞ ከሦሪያና ከግብፅ ጋር ይዋጉ ጀመር።

በ242 ዓ.ዓ. ኃያሉ የሮማውያን አገዛዝ ሲሲሊን በመውረር የመስፋፋት ዘመቻውን ተያያዘው። ኢየሩሳሌም ራሷ በ63 ዓ.ዓ. ፓምፒይስ በተባለው የሮም ጄኔራል በቅኝ ተያዘችና በመቶ ሺዎች የሚቆጠሩ አይሁዶችን በባርነት ያጋዙ ሮማውያን ጭካኔ ማነጣጠሪያ ሆነች። በኋላ በሮማውያን ባለሥልጣናት ኢየሱስ ክርስቶስ ተሰቀለ። በመጨረሻም (በ70 ዓ.ም.) የኢየሩሳሌም ከተማ ተደመሰሰች፤ እስራኤላውያንም አገራቸውን ጥለው በዓለም ሁሉ እንዲበተኑ ተደረገ። እስከ ሀያኛው ክፍለ-ዘመን ድረስ እስራኤላውያን ወደ አገራቸው ለመመለስና ምድራቸውን እንደ አገር ለማደራጀት አልቻሉም ነበር። በ1948 ዓ.ም. ነው እንደ አንድ ፖለቲካዊ መንግሥት እውቅና ያገኙት።

መ. የእስራኤል ታሪክና የተፈጸመ ትንቢት

የብሉይ ኪዳን ታሪክ በአብዛኛው የታላላቅ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንቢቶች ፍጻሜ ነው። በመቶዎች የሚቆጠሩ ትንቢቶች ቃል በቃል ተፈጽመዋል። ለአብርሃም በተሰጡት ትንቢቶች መሠረት፤ እስራኤል ታላቅ አገር ሆነች። ብሉይ ኪዳን እስራኤላውያን ከምድራቸው እንደሚወጡ የሚናገሩ ሦስት ትንቢቶችን ያስተላለፈ ሲሆን፤ እነዚህም በሚከተለው መንገድ ተፈጻሚነትን አግኝተዋል፡- (1) ወደ ግብፅ መሄዳቸው፤ ለባርነት መዳረጋቸውና ተለቀው መመለሳቸው፤ (2) በባቢሎናውያንና አሦራውያን ምርኮ ተወሰደው ከሰባ ዓመት በኋላ ወደ አገራቸው ተመልሰዋል፤ (3) በ70 ዓ.ም. ኢየሩሳሌም በተደመሰሰች ጊዜ ከምድራቸው ተበትነዋል። የእስራኤላውያን ምድራቸውን መያዝና እንደገና የመነጠቅ ሰፊ እንቅስቃሴ ለጠቅላላው ታሪካቸው ጠቃሚ መነሻ ፈጥሯል (ዘፍጥ. 15፡13-16፤ ዘዳ. 28፡62-67፤ ኤር. 25፡11-12፤ በተጨማሪም ዘሌ. 26፡3-46፤ ዘዳ. 30፡1-3፤ ነህ. 1፡8፤ መዝ. 106፡1-48፤ ኤር. 9፡16፤ 18፡15-17፤ ሕዝ. 2፡14-15፤ 20፡23፤ 22፡15፤ ያዕ. 1፡1)።

ስለ ያዕቆብ ልጆች ባሕርይና ፍጻሜ የተሰጡት ትንቢቶች ለእስራኤል ታሪክ በጣም አስፈላጊዎች ናቸው (ዘፍጥ. 49:1-28)። እግዚአብሔር ከአሥራ ሁለቱ የእስራኤል ልጆች ጋር ስለሚኖረው ግንኙነት ብሉይ ኪዳን ውስጥ ብዙ ትንቢቶች ተሰጥተዋል።

ሌላው የትንቢትና ፍጻሜው ዋና ጉዳይ ከዳዊት መንግሥት ጋር ይዛመዳል። ለዳዊት ከተገባለት ቃል ኪዳን ጋር በተያያዘ ለርሱና ለዘሩ በተገባለት ቃል ኪዳን መሠረት የመንግሥት ዙፋን ለዘላለም ከቤቱ እንደማይጠፋ ተስፋ ተሰጥቶታል (2ኛ ሳሙ. 7:16፤ መዝ. 89:35-36፤ ኤር. 33:21፤ ዳን. 7:14)። እግዚአብሔር ከሳሉል፤ ዳዊትና ሰሎሞን፤ እንዲሁም ከቀጣዮቹ የእስራኤልና የይሁዳ መንግሥታት ጋር የገባቸው የበረከትና የመርገም ቃል ኪዳኖች በቀጥታ ተፈጽመዋል።

ሠ. ስለ እስራኤል 490 ዓመታት የተነገረ ትንቢት

በዳንኤል በኩል ከተሰጡት ዓበይት ትንቢቶች አንዱ፤ ዳንኤል 9:24-27 ውስጥ የሚገኘው ነው። በዚህ ስፍራ መልአኩ ገብርኤል ለዳንኤል በገለጠው መሠረት የእስራኤል የወደፊት ታሪክ “ሰባ ሱባዔ”* ወይም ሰባ ሰባቶችን (490 ዓመታት) የሚያካትት ይሆናል። “ዓመግን ይጨርስ፤ ኃጢአትንም ይፈጽም፤ በደልንም ያስተሥርይ፤ የዘላለምን ጽድቅ ያገባ፤ ራእይንና ትንቢትን ያትም፤ ቅዱስ ቅዱሳንንም ይቀባ ዘንድ በሕዝብህና በቅድስት ከተማህ ላይ ሰባ ሱባዔ ተቆጥሮአል” (ዳን. 9:24)።

ትንቢቱ የሚጀምረው ኢየሩሳሌምን ለማደስና ለመገንባት ትእዛዝ በሚወጣበት ጊዜ ሲሆን (ዳን. 9:25)፤ መሠረት የሆነው ልዑል ከመምጣቱ በፊት ከጠቅላላዎቹ 490 ዓመታት 483ቹ ይፈጽማሉ። የመጽሐፍ ቅዱስ ምሁራን ይህን ምንባብ በተለያየ መንገድ ቢፈቱትም፤ ከሁሉም የሚሻለው፤ ይህንኑ የ490 ዓመታት ክፍለ ጊዜ ነህምያ ኢየሩሳሌምን ዳግም ከገነባበት 445ዓ.ዓ. መጀመሩ ይመስላል። ይህ የሚፈጸመው ክርስቶስ በመስቀል ላይ በሚሠዋበት በ32 ዓ.ም. ገደማ ነበር። በቅርቡ የተደረገው ምሁራዊ ትንታኔ ክርስቶስ የሞተበትን ጊዜ 33 ዓ.ም. ቢያደርገውም፤ ብዙዎቹ ተንታኞች ግን 30 ዓ.ም. ነው ብለዋል።

በዳንኤል ትንቢት መሠረት ከ483 ዓመታት በኋላ መሞት ነበረበት። ይህም የሰባው ዓመት ሱባዔን በተመለከተ ያልተፈጸመ ሰባት ዓመት እንዳለ ያሳያል (ዳን. 9:26)። የኢየሩሳሌም መፍረስ እንደተነበየው በ70 ዓ.ም. ኢየሩሳሌም በፈረሰችበት ወቅት ተፈጽሟል።

* “ሻቡኦ” የሚለው የዕብራይስጥ ቃል በብሉይ ኪዳን “የሰባት ስብስብ” የሚል አሳብ አለው። ይህ ቃል በብሉይ ኪዳን ውስጥ 20 ጊዜ ተጠቅሷል። ከእነዚህ ሦስት ጊዜ “የሰባት ስብስብ” የሚል ትርጉምን “ቀን” ከሚል ቃል ጋራ በመያያዝ ተሰጥቶታል (ሕዝ. 45:21፤ ዳን. 10:2+3)። ስድስት ጊዜ ደግሞ “በሳምንት ያሉን ሰባት ቀናትን” በማመልከት ጥቅም ላይ ውሏል (ዘፍጥ. 29:27፤ 28፤ ዘሌዋ. 12:5፤ ዘዳ. 16:9፤ ኤር. 5:24)። አምስት ጊዜ ደግሞ “የሰባቱ ሱባዔ በዓል” የሚገልጥ ሆኖ እናንኛለን (ዘፀ. 34:22፤ ዘኁ. 28:26፤ ዘዳ. 16:10፤ 16፤ 2ኛ ዜና 8:13)።

ምንም ሳያመለክት “የሰባት ስብስብ” የሚል ትርጉምን ሰባት ጊዜ ተጠቅሷል (ዳን. 9:24-27)። በእነዚህ ክፍሎች የቃሉን ትርጉም የወድደ ምንባቡ ይዘት ነው የሚወስነው።**

በአጠቃላይ “ሻቡኦ” የሚለው ቃል ሱባዔ ማለት ሲሆን ጥሬ ቃሉ ያዘለው አሳብ ግን “የሰባት ስብስብ” ሆኖ፤ ትክክለኛው ትርጉም ግን በወድደ ምንባቡ የሚወሰን ነው። ዳንኤል 9:24-27 ውስጥ ይህ ቃል “ሱባዔ” ተብሎ የተተረጎመ ሲሆን፤ ፅንሰ-አሳቡ ግን ሰባት የዓመታት ስብስብን ያመለክታል። በዚህ ክፍል ነቢዩ የሚናገረው ስለተለያዩ ሰባት ዓመታት ነው (ማለትም 490 ዓመታት)። በ1980 ዓ.ም. በአማርኛ የታተመው የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም እንደዚህ ነው የሚተረጎመው። ለዚህ አተረጓጎም ምክንያቶቹ የሚከተሉት ናቸው፡-1. ዳንኤል 9:24-27 ውስጥ ያለውን አሳብ ከማንሣቱ በፊት በ9:2 ስለ “ዓመታት” ተናግሯል። ይህም ኤርምያስ 25:11 እና 29:10 (የግርጌ ማስታወሻው በተከታዩ ገጽ ይቀጥላል)።

በ483ቱ ዓመታት ወይም በ69ኙ “ሳምንታት” ሱባዔ እና በመጨረሻዎቹ ሰባት ዓመታት ጅማራ ወይም በሰባተኛው “ሳምንት” መካከል ረጅም ጊዜ መኖሩ ዳንኤል ትንቢት ውስጥ ተመልክቷል። የመጨረሻው ሳምንት ከተማይቱን ካጠፏት ሕዝቦች የወደፊት ልዑል ጋር የተደረገ ቃል ኪዳንን የሚያመለክት ይመስላል። የኢየሩሳሌምን ከተማ የደመሰሰች ሮማውያን በመሆናቸው፤ “የሚመጣው አለቃ” (ዳን. 9:26) የሚታደሰው የሮም መንግሥት ገዥ ሳይሆን አይቀርም። ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሁራን ይህ የሚፈጸመው፤ ወደፊት ቤተ ክርስቲያን ከተነጠቀች በኋላ ነው ይላሉ።

ዳንኤል 9:27 ውስጥ እንደተመለከተው፤ ይህ አለቃ ከእስራኤል ጋር ለሰባት ዓመታት የሚቆይ ቃል ኪዳን ያደርጋል። ቃል ኪዳኑ በሱባዔው መካከል ስለሚፈርስ፤ የመጨረሻዎቹ ሦስት ተኩል ዓመታት ለእስራኤል የመከራና የስደት ጊዜ ይሆናሉ። ይህ ክፍለ-ጊዜ ራእይ 6-18 ውስጥ የተመለከተው ትንቢት ርእሰ ጉዳይ ሲሆን፤ ራእይ 19 ውስጥ በተገለጠው የክርስቶስ ዳግም ምጽአት ይጠናቀቃል። የሚመጣው ገዥ መሥዋዕትና ቁርባን አስቀርቶ ቤተ መቅደሱን እንደሚያስረክስ መተንበዩ ልብ ሊባል የሚገባ ነገር ነው። ይህ የሚያመለክተው፤ ወደፊት ኢየሩሳሌም ከተማ ውስጥ ቤተ መቅደስ እንደሚሠራና መሠረታውያን አይሁዶች ከክርስቶስ ዳግም ምጽአት በፊት የሙሴ የመሥዋዕት ሥርዓትን የሚጀምሩ መሆኑን ነው።

የመጀመሪያዎቹ 483 ዓመታት እንደተተነበዩ በቃል መፈጸማቸው ጠቃሚ ጉዳይ ነው። ዳንኤል 9:25 ውስጥ እንደተመለከተው፤ ኢየሩሳሌም በመጀመሪያዎቹ 49 ዓመታት ውስጥ እንደገና ተገንብታለች። ከ483 ዓመታት በኋላ መሢሐ ተገድሏል። የመጨረሻው ሱባዔ ክስተቶች ገና ወደፊት የሚፈጸሙና ወደ ክርስቶስ ዳግም ምጽአት የሚያመራውን የጊዜ ቅደም ተከተል የሚያሰናዱ ናቸው።

ረ. ስለ መሢሐ ምጽአት የተነገረ ትንቢት

የብሉይ ኪዳን ነቢያት የመሢሐን ሁለት ምጽአቶች ሊለዩ እንዳልቻሉ ከ1ኛ ጴጥሮስ 1:10-11 እንረዳለን። በእግዚአብሔር ምክር ውስጥ የአሁኑ ዘመን ፍጹም ስውር ስለነበር፤ በክርስቶስ የመጀመሪያ ምጽአት የተፈጸሙትና ገና በዳግም ምጽአቱ የሚፈጸሙ ሁነቶች የአፈጻጸም ጊዜ ለብሉይ ኪዳን ነቢያት ግልጥ ሆኖ አልታያቸውም።

ውስጥ የተጠቀሰውን የምርኮ ወቅት የሚያመለክት ነው። ይህ ምርኮ እስራኤል የጌታን ሕግ፤ በተለይም በየስድስት ዓመቱ ምድሩን የማሳረፍን ሕግ ባለመጠበቁ የደረሰባት ቅጣት ነው (ዘሌዋ. 25:2፤ 4፤ 8፤ 26:34፤ 43)። እስራኤል ይህን ሕግ ሰባ ጊዜ መተላለፏን ስናሰላ 490 ዓመት ያህል ይሆናል። ስለዚህ ቅጣታቸው ለሰባ ዓመት ያህል ነበር።

2. ዳንኤል 9:24-27 ውስጥ የተጠቀሰው ሁኔታ 490 ቀናትን የሚያመለክት ጊዜ ሊሆን አይችልም።

3. በዳንኤል 9:27 ውስጥ ነቢዩ ኪዳኑ “በሰባኛው ሻቡአ አጋማሽ” እንደሚፈርስ ይተነብያል። ይህ “ዓመታትን” እንደሚያመለክት ተደርጎ ከተወሰደ ዳንኤል 7:25 እና 12:7 ውስጥ እንዲሁ ከራእይ 12:14 ውስጥ ካለው አሳብ ጋር የሚስማማ ይሆናል።

በማጠቃለል “ሻቡአ” በዳንኤል 9 መሠረት በአመዛኙ የሚያመለክተው “የሰባት ዓመታት ስብስብን” ነው። ከዚህ ሌላ ግንም ዓይነት ትርጓሜ ከክፍሉ ጋር የሚሄድ አይሆንም፤ ይህ ቢሆንም የአግርኛውን የመጽሐፍ ቅዱስ አጠቃቀም ለመከተል “የሰባት ስብስብ” የሚለው አሳብ በተቀረው በዚህ ምዕራፍ ክፍል “ሰባት” ከማለት “ሱባዔ” በሚለው ቃል ተተክቷል።

** ይህ “አሦር” ከሚለው ቃል ትርጓሜ ጋር ይመሳሰላል። “አሦር” የሚለው የዕብራይስጥ ቃል በአብዛኛው “አሥር ቀን” የሚል ትርጓሜ ይሰጠዋል። ይህ ቃል ብሉይ ኪዳን ውስጥ ከተጠቀሰባቸው 16 ስፍራዎች 13 ያህሉ ያሉበት ዐውደ ምንባብ እንዲህ ያለ ትርጓሜ እንዲሰጠው ያደርጉታል። ሆኖም ሦስት ጊዜ የሙዚቃ መሣሪያን አስመልክቶ “አሦር” “ባለ አሥር አውታር” የሚል ትርጉምን ይዟል (መዝ. 33:2፤ 92:3፤ 144:9)። “አሦር” ልክ እንደ “ሻቡአ” ስብስብን የሚያመለክት ቃል ነው። ስለዚህ “የአሥር ስብስብ” የሚል አሳብ አለው። በመሆኑም እንደ ዐውደ ምንባቡ ትርጉሙም ይለያያል።

ኢሳይያስ 61:1-2 ይህን ሁኔታ ያብራራል። ክርስቶስ ይህን ምንባብ ቅፍርናሆም ምክራብ ውስጥ ስለ መጀመሪያ ምጽአቱ የተጠቀሱትን ነገሮች (ሉቃስ 4:18-21) ካነበበ በኋላ፥ በዳግም ምጽአቱ የሚፈጸሙትን በዝምታ አልፏቸዋል። በተመሳሳይ ሁኔታ፥ መልአኩ ገብርኤል ስለ ክርስቶስ አገልግሎት ሲናገር፥ የመጀመሪያውንና ሁለተኛውን ምጽአቶች ተግባራት አንድ ላይ አጣምሮ ገልጧቸዋል (ሉቃስ 1:31-33)።

ክርስቶስ ብሉይ ኪዳን ትንቢቶች ውስጥ ዝም እንደሚል የመሥዋዕት በግ (ኢሳ. 53:1-12) እና ድል እንደሚነሣ ገናና የይሁዳ ነገድ አንበሳ (ኢሳ. 11:1-12፤ ኤር. 23:5-6) ተገልጧል። የብሉይ ኪዳን ነቢያት እነዚህን ሁለት የተራራቁ የትንቢት መሥመሮች በመመልከት፥ ይህ ሁሉ መች ይፈጸም ይሆን? ብለው ማሰባቸው አያስገርምም (1ኛ ጴጥ. 1:10-11)።

በትንቢት እንደተነገረው፥ መሢሔ ከይሁዳ ነገድ (ዘፍጥ. 49:10)፥ ከዳዊት ቤት (ኢሳ. 11:1፤ ኤር. 33:21)፥ ከድንግል የመወለድ (ኢሳ. 7:14)፥ በይሁዳ ቤተሊሔም የሚወለድ (ሚክ. 5:2)፥ የመሥዋዕትነት ሞት የሚሞት (ኢሳ. 53:1-12)፥ የሚሰቀል (መዝ. 22:1-21)፥ ከሞት የሚነሣ (መዝ. 16:8-11) እና በሰማይ ደመና (ዳን. 7:13) ዳግም ወደ ምድር የሚመለስ መሆኑ ተገልጧል (ዘዳ. 30:3)። የናዝሬቱ ኢየሱስ ማንም ሊፈጽም በማይቻለው መልኩ ስለ መሢሔ የተነገሩትን ትንቢቶች ሁሉ ፈጽሟል። የቀሩትንም ወደፊት በዳግም ምጽአቱ ይፈጽማቸዋል።

ሰ. ስለ እስራኤል በመጨረሻ መበተንና መሰብሰብ የተነገረ ትንቢት

እስራኤልን አስመልክቶ ብሉይ ኪዳን ውስጥ የሚገኙት እጅግ ጠቃሚ ትንቢቶች በመጨረሻ መበተኗንና መሰብሰቧን የሚመለከቱ ናቸው። እስራኤላውያን ሁሉ ስለ ኃጢአታቸው በተተነበባቸው ብሔራዊ ቅጣት መሠረት የሰሜኑ መንግሥት በአሦር፥ የደቡቡ በባቢሎን ምርኮ በመወሰድ ወደተለያዩ የዓለም ክፍሎች ተበትነዋል። ይህ የብዙ ትንቢቶች ፍጻሜ ነበር (ዘሌ. 26:32-39፤ ዘዳ. 28:63-68፤ ነህ. 1:8፤ መዝ. 44:11፤ ኤር. 9:16፤ 18:15-17፤ ሕዝ. 12:14-15፤ 20:23፤ 22:15፤ ያዕ. 1:1)።

ለብዙ መቶ ዓመታት ብትበተንም እንኳ የእስራኤል ብሔራዊ ማንነት አልጠፋም (ኤር. 31:36፤ ማቴ. 24:34)። መሢሔ በመጀመሪያው ምጽአቱ ለመሰብሰባቸውና ለመንግሥታቸው ክብር ያቀረበላቸውን መለኮታዊ ችሮታ አልተቀበሉም (ማቴ. 23:37-39)። በረሃ ለበረሃ መቅበዝበዛቸው ባበቃበት ቃይስ በርኔ ላይ (ዘኁ. 14:1-45)፥ ቅጣታቸው እንደገና ተራዘመ። ጌታ ዳግም እስኪመጣ ድረስም የሚቀጥል ይሆናል። ያኔ ያሕዌ ሕዝቡን ወደራሳቸው ምድር በመሰብሰብ፥ የገባላቸውን ቃል ኪዳናት ባርኮትና ክብር ሁሉ ያቀዳጃቸዋል (ዘዳ. 30:1-10፤ ኢሳ. 11:11-12፤ ኤር. 23:3-8፤ ሕዝ. 37:21-25፤ ማቴ. 24:31)።

ሸ. ስለ መጨረሻው ዘመን የተነገረ ትንቢት

በዳንኤል 9:27 ላይ በተመሠረተ አጭር ጥናት እንደተገለጠው፥ እስከ ክርስቶስ ዳግም ምጽአት ድረስ በሚዘልቁት የመጨረሻው ዘመን ክስተቶች ውስጥ እስራኤል አስደናቂ ሚና ትጫወታለች። መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚነግረን፥ የእስራኤልን የወደፊት ሁኔታ በተመለከተ በዘመኑ መጨረሻ አራት ዓበይት እንቅስቃሴዎች ይኖራሉ።

1. *እስራኤል እንደ ፖለቲካዊ መንግሥት ዳግም እንደምትቋቋም ተገልጧል።* “ከሚመጣው አለቃ” ጋር ቃል ኪዳን ለማድረግ ይቻላት ዘንድ፥ እንደ ፖለቲካዊ

መንግሥት እንደገና መቋቋም ያስፈልጋታል። ይህም በሚያስደንቅ ሁኔታ እንደ አገር እውቅናና ተስፋ ከተገባለት ምድር የተወሰነ ክፍል ባገኘችበት ሚያዝያ 1948 ዓ.ም. (እ.አ.አ.) ተፈጽሟል። ከዚያ በኋላ በነበሩት ዓመታት፤ ዳርቻዋ እየሰፋ ከመሄዱም በላይ ኃይሏም እየተጠናከረ መጥቷል። ምንም እንኳን ዛሬ እስራኤል አነስተኛ አገር ብትሆን፤ በዓለም ጉዳዮች ላይ ዋና ስፍራ ለመያዝ በቅታለች። ይህ ወደፊት ለሚፈጸሙት ሌሎች ትንቢቶች መግቢያ ነው።

2. ዳንኤል 9:27 ውስጥ እንደተገለጠው፤ እስራኤል ከሚድትራኒያት የሮም አሕዛብ አለቃ ጋር ለሰባት ዓመታት ቃል ኪዳን ታደርጋለች። በዚህም ሠላምና ዋስትና ወደምታገኝበት የቃል ኪዳን ክፍለ-ጊዜ ትዘልቃለች። በዚህ ጊዜ ሌሎችም አይሁዶች ወደ ተስፋይቱ ምድር እንደሚመለሱና፤ አገሪቱ መዋለንዋያዊም ሆነ ፓለቲካዊ የብልጣና እርከን ላይ እንደምትወጣ አይጠረጠርም።

3. ይሁን እንጂ፤ የተገባው ቃል ኪዳን ከሦስት ዓመት ተኩል በኋላ ይፈርስና እስራኤል ከምገስ ይልቅ ሰደት ይገጥማታል። ይህ “የያዕቆብ የመከራ ቀን” (ኤር. 30:7)፤ የተባለው ታላቅ መከራ ነው (ዳን. 12:1፤ ማቴ. 24:21፤ ራእይ 7:14)። በሚቀጥሉት ሁለት ምዕራፎች በዚህ ጉዳይ ላይ ሰፋ ያለ አሳብ ይቀርባል።

4. በሺህ ዓመቱ መንግሥት የእስራኤል በክብር መመለስ የክርስቶስን ዳግም ምጽአት ተከትሎ የሚከናወን ሲሆን፤ ክርስቶስ በምድር ላይ በሚገነባበት የሺህ ዓመት ጊዜ ሁሉ ይቀጥላል።

የእስራኤልን መመለስ አራት ደረጃዎች የመረዳቱ አስፈላጊነት፤ የመጀመሪያው ደረጃ ከዚህ ቀደም ከመፈጸሙና ሁለተኛው ደረጃ ምናልባትም ቤተ ክርስቲያን እስከምትነጠቅበት ጊዜ ድረስ የሚዘገይ ከመሆኑ እውነት አንጻር ሊታይ ይችላል። ለማንኛውም እስራኤል ከፍተኛ ሚና ለምትጫወትበት የመጨረሻ ዘመን ክስተቶች ሁኔታዎች በመመቻቸት ላይ ናቸው።

ቀ. ስለ መሢሐዊው መንግሥትና የእግዚአብሔር ቀን የተነገረ ትንቢት

ይህን አሳብ በተመለከተ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከሰፈሩት ጥቅሶች መሢሐዊውን መንግሥት የሚመለከተውን ያህል ብሉይ ኪዳን ትንቢት ውስጥ የተተኮረበት ጉዳይ የለም። እስራኤል ላይ እንደሚደርሱ ከተተነበዩት ቅጣቶች ሁሉ ባሻገር፤ ሕዝቦቿ ዳግም ወደ አገራቸው ሲሰበሰቡ የምትጎናጸፈው ክብር ይገኛል። ይህም በመሢሐ ንጉሣቸው የከበረ ዘመን የሚሆንና ከቁጥር ሁሉ ከላቀ በረከት ጋር የሚመጣ ሲሆን፤ ራእዩ ለነቢያት ሁሉ ተሰጥቷል። ትንቢቱ ይፈጸም ዘንድ እስራኤላውያን ከምድራቸው ተበትነው ለብዙ ምዕተ ዓመታት እንደተሠቃዩ ሁሉ፤ በተቤዦችውና በከበረችው ምድር አስደናቂ በረከቶችን ወደ መቀበሉ ተሐድሶ የሚደርሱትም በተምሳሌታዊ ሳይሆን በቀጥተኛ መልኩ ነው (ኢሳ. 11-12፤ 24:22-27፤ 13፤ 35:1-10፤ 52:12፤ 54-55፤ 59:20-66:24፤ ኤር. 23:3-8፤ 31:1-40፤ 32:37-41፤ 33:1-26፤ ሕዝ. 34:11-31፤ 36:32-37:28፤ 40:1-48:35፤ ዳን. 2:44-45፤ 7:14፤ ሆሴ. 3:4-5፤ 13:9-14:9፤ ኢዩ. 2:28-3:21፤ አሞጽ 9:11-15፤ ሰፎ. 3:14-20፤ ዘካ. 8:1-22፤ 14:9-21)።

የእግዚአብሔርን መንግሥት በተመለከተ የብሉይ ኪዳን ትንቢቶች ብዙውን ጊዜ የንጉሡ መመለስ ትንቢቶች አካል ናቸው። እነዚህ ሁለት ጉዳዮች በአንድ ላይ ሲዋሐዱ “የእግዚአብሔር ቀን” የሚል አሳብ ይሰጡናል። ይህ ከቤተ ክርስቲያን መነጠቅና ያን ተከትሎ በምድር ላይ ከሚፈጸሙ ፍርዶች በመጀመር እስከ የሺህ ዓመቱ ፍጻሜ የሚዘልቅ ረዥም ክፍለ ጊዜ ነው (ኢሳ. 2:10-22፤ ዘካ. 14)።

የእግዚአብሔር ቀን የቤተ ክርስቲያን መነጠቅን ተከትሎ ወዲያው የሚመጣ መሆኑን የሚያመለክቱ ጥቆማዎች አሉ። ስለሆነም፤ የእግዚአብሔር ቀን ዓበይት ክስተቶች፤ ታላቁን መከራና ከክርስቶስ ዳግም ምጽአት በፊት፤ ብሎም በዳግም ምጽአቱ ወቅት የሚሰጡትን ፍርዶችና ጠቅላላውን የሺህ ዓመት መንግሥት የሚያካትት ይመስላል።

ብሉይ ኪዳን በተጠናቀቀበት ወቅት ብዙዎቹ ታላላቅ ትንቢቶች እስካልተፈጸሙ፤ የብሉይ ኪዳንን አያሌ ትንቢቶች ፍጻሜና ገና የሚፈጸሙትንም ትንቢቶች የተሟላ ዘገባ ለማቅረብ የአዲስ ኪዳን ተጨማሪ መገለጥ ወሳኝ ነው። የእስራኤል ታሪክ በአብዛኛው በትንቢትም ሆነ በታሪክ ተፈጽሟል። ገና ወደፊት የሚፈጸሙ ታላላቅ ክስተቶችም አሉ። እስራኤል የራሷ ወደሆነው እንደገና የምትመጣበት ጊዜ እንደቀረበ የሚያመለክቱ መረጃዎች ብዙ ናቸው። ይህን በተመለከተ፤ በሚቀጥሉት ምዕራፎች ዝርዝር እሳቦች ቀርበዋል።

ከክርስቶስ ዳግም ምጽአት ቀደም ብለው የሚከናወኑ ሁኔታዎች

ሀ. የአሁኑ ዘመን ዓበይት ሁኔታዎች

ባለንበት የጸጋ ዘመን ብዙ ትንቢቶች በመፈጸም ላይ ናቸው። የዘመኑ አጠቃላይ ሁኔታም ማቴዎስ ምዕራፍ 13 ውስጥ በሚገኙ ሰባት ምሳሌዎች ተብራርቷል። እንደ መግቢያ በተቆጠረው የዘረው ሰው ምሳሌ፤ ሰዎች የእግዚአብሔርን እውነት የሚቀበሉባቸው የተለያዩ ሁኔታዎች ተገልጠዋል። እውነት አንዳንድ ጊዜ ጠጣር መንገድ ዳር ይወድቅና የወፎች ቀለብ ይሆናል። ሌላው እውነት ደግሞ ብዙ አፈር በሌለው ጭንጫ መሬት ላይ ይወድቅና ገና በመብቀል ላይ ሳለ ሥሩን ለመስደድ ባለመቻሉ ይደርቃል። የቀረው በጥሩ መሬት ላይ ቢዘራም፤ በእሾህ ይታነቅና ፍሬ አልባ ይሆናል። ከዘሩ የተወሰነው ክፍል ብቻ መልካም መሬት ላይ ወድቆ መቶ፤ ስድሳ ወይም ሠላሳ ፍሬ ይሰጣል (ማቴ. 13፡1-9፤ 18-23)።

በስንዴ መካከል የተዘራው እንክርዳድ ምሳሌ፤ እስከ መከር ጊዜ ድረስ ሳይፈረድበት የሚቆየውን አደገኛ የውሸት እምነት ያመለክታል (ቁ. 24-30፤ 36-43)። የሰናፍጭ ቅንጣት ምሳሌ በበኩሉ የክርስቲያኑ ማኅበረሰብ በፍጥነት ከትንሽ ወደ ላቀ እንቅስቃሴ የሚደርስ መሆኑን ነው የሚገልጠው (ቁ. 31-32)። የእርሾው ምሳሌ ከመልካሙ ምግብ ጋር ተቀይጦ ሁሉንም ስለሚያበላሽው ክፉት ይናገራል (ቁ. 33-35)። ማቴዎስ 13፡44 ውስጥ የተጠቀሰው የተሰወረው መዝገብ፤ ምናልባት በአሁኑ ዘመን በዓለም ዙሪያ የተበተኑትን እስራኤላውያን የሚያመለክትና ሕዝቡ በክርስቶስ ሞት ዳግም የተገኘ መሆኑን የሚያመለክት ሊሆን ይችላል። እጅግ የተወደደው ዕንቁ (ቁ. 45፤ 46) ምሳሌ ደግሞ፤ ክርስቶስ ስለሞተላት ቤተ ክርስቲያን ያመለክታል። እርሷም በግልጽ የምትታይ ስትሆን፤ እስራኤል ግን እንደ ብሔርነቷ ከዚህ ሁኔታ ሰውር ሆና ያለች ትመስላለች። ከሁሉም ዓይነት የሰበሰበችውን መረብ የሚያመለክተው ምሳሌ (ቁ. 47-51)፤ በዘመኑ መጨረሻ የዳኑት ካልዳኑት እንደሚለዩ ያስረዳል።

በአጠቃላይ ማቴዎስ ምዕራፍ 13 የሚናገረው፤ በክርስቶስ የመጀመሪያና ሁለተኛ ምጽአቶች መካከል ስለሚገኘው ጊዜ ሲሆን፤ ስለ ንጥቀት ወይም ስለ ቤተ ክርስቲያን ሁኔታዎች አይጠቅስም። ይህ ክፍል የእምነት መግለጫ መጠንንና ተደባልቆ የሚገኘውን መልካምና ክፉ ምስል ይገልጣል።

በፍርድና መለየት እልባት የሚያገኘው የመልካምና ክፉ አብሮ አደግነት፤ የአሁኑ ክፍለ-ጊዜ መለያ ነው። የእግዚአብሔር መንግሥት በወንጌል ስብከትና በሰዎች ጥረት የኋላ ኋላ እንደሚያሸንፍ የሚያስረዳው የድህረ ሺህ ዓመት አመለካከት ከዚህ አሳብ ጋር አይሄድም። በሌላም በኩል እግዚአብሔር እራሱ ዓላማውን ስለሚያከናውን ለተስፋ መቁረጥ ምክንያት የሚሆን መሠረት አይኖርም። አንዳንድ ዘር ከመልካም መሬት ላይ ወድቆ ፍሬ ይሰጣል። እንክርዳዱ ውስጥ ስንዴ፤ በተበላሸ ዓሣ መካከል ደህና ዓሣ ይኖራል። ከበዓለ ጎምሳ ዕለት ጀምሮ የነበሩት ዓመታት ይህንኑ ማቴዎስ 13 ውስጥ የተጠቀሰ ታላቅ ትንቢት ትክክለኛነት አረጋግጠዋል።

ማቴዎስ ምዕራፍ 24 ውስጥም በመጨረሻው ዘመን ላይ በማተኮር ስለ አሁኑ ዘመን የቀረበ ተመሳሳይ ምስል አለ። ከ4-14 በሚገኙት ቁጥሮች ውስጥ የመጨረሻው ዘመን ዘጠኝ ምልክቶች ተሰጥተዋል፡- (1) ሐሰተኛ ክርስቶሶች (ቁ.5)፤ (2) ጦርነቶችና የጦርነት

ወሬዎች (ቁ. 6)፥ (3) ረሃብ (ቁ. 7)፥ (4) ቸነፈር (ቁ. 7)፥ (5) የምድር መናወጥ (ቁ. 7)፥ (6) ሰማዕትነት (ቁ. 9-10)፥ (7) ሐሰተኛ ነቢያት (ቁ. 11)፥ (8) የዓመፃ ብዛትና ለክርስቶስ ያለ ፍቅር መቀዝቀዝ (ቁ. 12)፥ (9) የመንግሥት ወንጌል በዓለም ሁሉ መሰበክ (ቁ. 14)።

የዚህ ዘመን ሌላ ገጽታ ያልዳኑ ሰዎች ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ሆነው ከእውነተኛ እምነት ውጭ መመላለሳቸው ነው። 2ኛ ጴጥሮስ ምዕራፍ 2 እና 3 የነዚህን ሰዎች ሁኔታ በአራት ይመድባል፡- (1) የክርስቶስን አካልነትና መለኮትነት መካድ (2፡1)፥ (2) ክርስቶስ በመስቀል ላይ በመሞት ያስገኘልንን ሥራ መካድ (2፡1)፥ (3) ከሥነ-ምግባራዊነት የወረደና የዘቀጠ ምግባረ ብልሹነት (2፡2-22)፥ (4) ስለ ክርስቶስ ዳግም ምጽአትና ክርሱ ጋር ከተያያዙ ትምህርቶች መራቅ ናቸው (3፡1-13)። የአዲስ ኪዳን ሌሎች ምንባቦችም ስለ ክህደት የሚሉት አላቸው (1ኛ ጢሞ. 4፡1-3፤ 2ኛ ጢሞ. 3፡1-9፤ ይሁዳ 3-19)። ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ቀስ በቀስ ስለሚፈጸመው ክህደት የሚናገሩት እነዚህ ሁሉ ትንቢቶች ከመጀመሪያው ምዕተ ዓመት ጀምሮ እስከአሁን በመፈጸም ላይ ናቸው። ዋነኛው ክህደት የሚካሄደው፥ ቤተ ክርስቲያን ስትነጠቅና ያልዳኑ አማኞች ነን ባዮች ብቻ ሲቀሩ ነው።

እግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያኑን ከጠራበት ዓላማ አንጻር፥ የአሁኑ ዘመን የሚያበቃው፥ ድንገት በሚከናወነው መነጠቅ ነው። በየትኛውም የብሉይ ኪዳን ትንቢት ያልተጠቀሰው ይህ ክስተት፥ ቤተ ክርስቲያን በሚያስደንቅ ሁኔታ ከምድር እንደምትነጠቅ ያመለክታል። በክርስቶስ የሞቱት በዚህ ጊዜ የሚነሡ ሲሆን፥ በሕይወት የሚኖሩ ክርስቲያኖች ደግሞ ሞትን ሳይቀምሱ ወደ ሰማይ ይነጠቃሉ (1ኛ ቆሮ. 15፡51-58፤ 1ኛ ተሰ. 4፡13-18)። እግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያንን እንደ ልዩ የቅዱሳን ስብስብ በማድረግ የወጠነውን ዕቅድ ይህ ክንውን ከፍጻሜ ያደርሰዋል። የቤተ ክርስቲያን ከዓለም መወሰድ፥ ክርስቶስ ወደ ምድር ተመልሶ የሺህ ዓመት መንግሥቱን ወደሚመሠርትበት ዘመን የሚያመሩትን ዓበይት ክንውኖች ያስከትላል። በመነጠቅና በዳግም ምጽአቱ መካከል የሚኖሩ ሦስት ዓበይት ክፍለ ጊዜያትን ለማጤን ይቻላል። እነርሱም (1) የዝግጅት፥ (2) የሠላምና (3) የስደት ጊዜያት ናቸው።

ለ. ከመነጠቅ በኋላ የሚኖረው የዝግጅት ጊዜ

የዳኑትን ሁሉ ከምድር የሚያስወጣው የመነጠቅ ክንውን፥ በሰብአዊ ታሪክ ውስጥ አስደናቂ የእግዚአብሔር ጣልቃ ገብነት ይሆናል። ይህ ወደ ዳግም ምጽአቱ ታላቅ ፍጻሜ በፍጥነት የሚገሰግሱትን ተከታታይ ሁኔታዎች የሚጀምር ምልክት ነው። የክርስቲያኖች ሁሉ ከምድር መነጠቅ በዓለም ታሪክ ላይ አጠቃላይ ተጽዕኖ የሚያስከትል መሆኑ ግልጽ ነው። በዚህ ጊዜ በዓለም ላይ ክፋት በከፍተኛ ደረጃ የሚነግሥ ከመሆኑም ባሻገር፥ ከዚህ በፊት ታይቶ በማይታወቅ ሁኔታ የሰይጣን ዓላማ ይከናወናል።

ከመነጠቅ በኋላ የሚመጣው ጊዜ ለሚቀጥሉት ዓበይት ክንውኖች ዝግጅት የሚደረግበት ይሆናል። እነሱም ከሦስት ዓበይት የትንቢት ጉዳዮች፥ ማለትም ከቤተ ክርስቲያን፥ ከእስራኤልና ከኢሕዛብ ጋር የሚዛመዱ ናቸው።

1. እምነቷ የይስሙላ የሆነና እውነተኛ ያልሆነችው ቤተ ክርስቲያን፥ በመነጠቅ ጊዜ በምድር ላይ ትቀራለች። እውነተኛይቱ ቤተ ክርስቲያን በታላቁ መከራ ውስጥ የማለፍ አለማለፍዋ ጉዳይ በማከራከር ላይ ያለ ነገር ቢሆንም፥ እንደ ክርስቶስ አካልነቷ በመነጠቅ ጊዜ የምትወሰድ ለመሆኑ ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ተንታኞች ይስማማሉ። በምድር የምትቀረው ያልዳኑ ሰዎች የተከማቹባትና እውነተኛ ያልሆነችው ቤተ ክርስቲያን ስትሆን፥ ክንውኑም ከክርስቲያኑ ኅብረተሰብ ጋር የሚዛመደውን ትንቢት የሚፈጽም ይሆናል።

እውነተኛ ያልሆነችው ቤተ ክርስቲያን ከመነጠቅ በኋላ ራእይ 17 ውስጥ እንደተጠቀሰው በጋለሞታ ተመስላለች። ይህች ጋለሞታ የጊዜው ፖለቲካ መገለጫ በሆነው ቀይ አውሬ ላይ ተቀምጣ ትታያለች። ይህም በብዙ ውኃዎች በተመሰለው የዓለም ሕዝብ ሁሉ ላይ የሚኖራትን የፖለቲካ ሥልጣን ያመለክታል (ራእይ 17:1፥ 15)። ከዚህ ገለጣ የምንረዳው፤ እውነተኛ ያልሆነችው ቤተ ክርስቲያን እውነተኛ አማኞች ከተወሰዱ በኋላ ሙሉ በሙሉ በክህደቷ የምትጋለጥ መሆኑን ነው። ከመነጠቅ በኋላ የሚኖረው ክፍለ-ጊዜ በሃይማኖት ረገድ ወደ ዓለም ቤተ ክርስቲያንና እውነተኛ አስተምህሮ ወደራቀው የዓለም ሃይማኖት ግስጋሴ የሚደረግበት ይሆናል።

2. የዝግጅቱ ጊዜ ለእስራኤል የተሐድሶ ወቅት ነው። ሮሜ 11:25 ውስጥ እንደተገለጠው፤ የአሁኑ የእስራኤል ድንዛዜ ይወገድና ኢየሱስ ክርስቶስ እውነትም መሢሐቸውና አዳኞቹው መሆኑን ብዙዎች ይረዳሉ። ከመነጠቅ በኋላ በሚኖሩት ቀናት፤ በሺህ የሚቆጠሩ አይሁዶች ክርስቲያኖች ሲነጠቁ የተዉአቸውን መጽሐፍ ቅዱሶችና የክርስቲያናዊ አስተምህሮ መጻሕፍት በማንበብ ወደ ክርስቶስ ሊመለሱ ይችላሉ። መጽሐፍ ቅዱስን ከመሢሐ የመምጣት ተስፋ ጋር የሚያዛምዱትን የራሳቸውን መጻሕፍት በመጠቀምም በክርስቶስ ያምናሉ። ድንገት የሚሰውሩት ክርስቲያኖች የት እንደደረሱ ለማወቅ ከፍተኛ ጉጉት እንደሚኖራቸውም አይጠረጠርም። በዚህ ምርምራቸው ሳቢያ ብዙዎች በክርስቶስ ያምናሉ። በመጀመሪያው መቶ ክፍለ-ዘመን እንደነበረችው ቤተ ክርስቲያን፤ አይሁዶች የራሳቸውን ሕዝቦችና አሕዛብን ለክርስቶስ በመማረክ የወንጌሉ አምባሳደሮች ይሆናሉ። የታደሰው የወንጌል ስርጭት በዚህ አኳኋን በዓለም ሁሉ ይሰራጫል። አይሁዶች ቀደም ሲል በዓለም ሁሉ ተበትነው ብዙ ቋንቋዎች ማወቃቸው፤ የተሳካ የወንጌል ስርጭት በማካሄድ ብዙዎችን ወደ ክርስቶስ ለመመለስ እንደሚረዳ አይጠረጠርም። ይሁን እንጂ፤ በመጀመሪያው ምዕተ ዓመት እንደታየው ሁሉም አይሁዶች ወደ ክርስቶስ ስለማይመለሱ ድነትን የሚያገኙት የሚያምኑ ብቻ ናቸው።

3. የአሕዛብን ፖለቲካ በተመለከተ፤ የዝግጅቱ ጊዜ ጥንታዊው የሮም አገዛዝ ሥርዓት እንደያንሰራራ ያደርጋል። ቀደም ሲል እንደተገለጠው፤ ዳንኤል ምዕራፍ ሁለት የተገለጡት እግሮችና፤ ዳንኤል 7:7 ውስጥ የተገለጡት የአራተኛው አውሬ የአሥር ቀንዶች ደረጃዎች ገና ከፍጻሜ አልደረሱም። ይህ ትንቢት ራእይ ምዕራፍ 13 ውስጥ ከተጠቀሰው ተጨማሪ አሳብ ጋር እንደሚያሳየው፤ የሮም መንግሥት አሥር አገሮችን የሚያሰባሰብ ኮንፌዴሬሽን ፈጥሮ እንደገና የሚያንሰራራ ይመስላል። የአውሮፓ የጋራ ገበያ ምናልባትም ለዚህ እርምጃ ግንባር ቀደም ይሆናል። የፖለቲካዊ ኃይሉ ማዕከል የሚያርፈው ግን ከአውሮፓ ይልቅ ሜድትራኒያን አካባቢ ሆኖ፤ የሰሜን አፍሪካን፤ የምዕራብ እስያንና የደቡብ አውሮፓን ዓባይነት አገሮች የሚያካትት ይመስላል።

ሜድትራኒያን እንደገና “የሮም ሐይቅ” ይሆናል። እነዚህ አሥር አገሮች በአንድ ላይ ሲተባበሩ፤ ዳንኤል 7:8 ውስጥ “ትንሽ ቀንድ” የተባለው መሪ ይነሣል። ይህ መሪ መጀመሪያ በሦስት አገሮች ላይ አምባገነንነቱን ያሰፍንና የኋላ ኋላ አሥሩንም የሚገዛ ይመስላል። የመካከለኛው ምሥራቅ ጠንካራ የፖለቲካ ሰው ከመሆኑም በላይ፤ የዓለም ኃያል ለመሆን ይቻለው ዘንድ ከዓለም ቤተ ክርስቲያን ጋር ይተባበራል። በጽኑ መሠረት ላይ ከተደላደለ በኋላ፤ ቀጣዩ ዓቢይ ክፍለ-ጊዜ ይቀጥላል። ይህም የቃል ኪዳን ክፍለ-ጊዜ ነው።

ሐ. የሰላም ጊዜ

የመካከለኛው ምሥራቅ አምባገነን መሪ ማለትም “የሚመጣው አለቃ” (ዳን. 9:26) ሥልጣን እርከን ላይ ሲወጣ፤ ከእስራኤል ጋር የሰባት ዓመታት ቃል ኪዳን

ያደርጋል (ዳን. 9:27)። የቃል ኪዳን ዝርዝር ጉዳዮች መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ባይገለጡም፤ የጥበቃ ቃል ኪዳን ሊሆን እንደሚችል ግን ተመልክቷል። አምባገነኑ መሪ በእስራኤልና በዙሪያዋ በሚገኙ አገሮች መካከል ያለውን ውዝግብ ለማርገብ የሚፈልግ ይመስላል። እስራኤል ግዛቷን እንድትይዝ በማድረግም በመካከለኛው ምሥራቅ ሠላምና መረጋጋትን ይፈጥራል። ወቅቱ ሙሉ ሠላም የሚሰፍንበት መሆኑ ባይገለጥም፤ በአንጻራዊ ሁኔታ እስራኤል አስተማማኝ ሁኔታ ላይ እንድትደርስ ያደርጋታል። ከዚህም በላይ አገሪቱ በ1948 ዓ.ም. ከተመሠረተች ጀምሮ ባልተለመደ ሁኔታ ሠላሚ የተረጋጋና በንግድም ጉዳይ የምትታገዝ ትሆናለች። ይህ የሁኔታዎች ለውጥ ያለ ጥርጥር ሌሎች ብዙ አይሁዶች ወደ ጥንታዊቱ ምድራቸው እንዲመለሱ በማድረግ፤ እንድትበለጥግ ያደርጋታል።

በዚህ ጊዜ የዓለም ቤተ ክርስቲያን ዓለም አቀፋዊ የሃይማኖት አገዛዝን ለመቀዳጀት ስትል ከሚድትራኒያኑ አለቃ ጋር በመተባበር ወደ ከፍተኛ ደረጃ ማደጓን ትቀጥላለች። በተመሳሳይ ሁኔታ፤ እስራኤል ውስጥ የሚደረገው የወንጌል ስርጭት ብዙዎችን ወደ ክርስቶስ ይመልሳል። በሌላም በኩል ብዙዎች ወደ መሠረታዊው የአይሁድ እምነት ይመለሳሉ። ቤተ መቅደሱም ኢየሩሳሌም ውስጥ እንደገና ተሠርቶ መሠረታውያን አይሁዶች የሙሴን የመሥዋዕት ሥርዓት የሚያድሱ ይመስላል። ቤተ መቅደሱ በ70 ዓ.ም. ከተደመሰሰ አንሥቶ የመሥዋዕቱ ሥርዓት ተቋርጦ መቆየቱ ይታወቃል። ይህ ጉዳይ የመሥዋዕቱ አቅርቦት በኋላ እንደሚታቀብ በሚያመለክተው ዳንኤል 9:27 እና ዕለታዊ መሥዋዕት እንደሚቆም በሚናገረው ዳንኤል 12:11 ውስጥ ድጋፍ አግኝቷል። በግልጽ እንደሚታወቀው፤ መሥዋዕቶችን እንደገና ለማቅረብ የግድ ቤተ መቅደሱ ኢየሩሳሌም ውስጥ መታነጽ አለበት። ቤተ መቅደሱ የሚታነጽበትን ትክክለኛ ጊዜ የሚያውቅ ባይኖርም፤ በሠላሙ ጊዜ የሚሠራ ይመስላል።

ይሁንና፤ ሕዝቅኤል 38-39 ውስጥ እንደተገለጠው የመካከለኛው ምሥራቅ መረጋጋት በድንገት ይናጋል። ይህም ሩሲያና ተባባሪዎቿ በእስራኤል ላይ በሚሰነዝሩት ጥቃት ሳቢያ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች በዚህ ጉዳይ ላይ በሚያቀርቧቸው ምርምሮችና ለክስተቱ በሚሰጡት ቅደም ተከተል በአሳብ ይለያያሉ። ሕዝቅኤል 38 እንደሚያስተምረን፤ ጦርነቱ የሚመጣው እስራኤል በሠላምና በእረፍት ላይ ሳለች ነው። ይህም ከሮማው አለቃ ጋር ከሚደረግ ቃል ኪዳን በኋላ ከሚመጣው ጊዜ ጋር ይስማማል። ጦርነቱ እስራኤል ከሚድትራኒያኑ መሪ ጋር ያደረገችውን ቃል ኪዳን ሁሉ የሚፈታትን በመሆኑ፤ በእስራኤል ላይ የሚሰነዘር ጥቃት ብቻ ሳይሆን፤ ሩሲያ የመካከለኛው ምሥራቅን ፖለቲካዊና መዋዕለ ንዋያዊ ሁኔታ ለመቆጣጠር የምታደርገው ፋክክር ውጤትም ነው። ጥቃቱ ድንገተኛ በመሆኑ፤ ወራሪዎችን ለመከላከል ሠራዊት ስለመሰብሰቡ ግን የተገለጠ ነገር የለም። እግዚአብሔር ግን ሕዝቡን ለማዳን በሉዓላዊ ጣልቃ ገብነት ሕዝቅኤል 38:18-23 ውስጥ በተዘረዘሩት ተከታታይ አደጋዎች የጠላትን ወታደሮች ይደመስላል። ይህ ጦርነት የሠላሙን ጊዜ በማወክ ለአራተኛውና ለመጨረሻው ክፍለ-ጊዜ ጥርጊያ መንገድ የሚያዘጋጅ ነው።

መ. የስደት ጊዜ

የሮም ሠራዊት መውደም ከዚያ በፊት የነበረው ሰላም እንዲያበቃ ማድረግ ብቻ ሳይሆን፤ የዓለምን ሁኔታ በከፍተኛ ደረጃ ይለውጠዋል። በዚያን ወቅት በሚከተሉት ወገኖች መካከል የኃይል ሚዛን የሚስተዋል ይመስላል፡- (1) በመካከለኛው ምሥራቅ አለቃና ከርሱ ጋር ከተባበሩት አገሮች፤ (2) ሩሲያና ግብረ አበሮቹ። የሩሲያ ሠራዊት ለጊዜው በሚሸነፍበት ወቅት የመካከለኛው ምሥራቅ አለቃ አጋጣሚውን በመጠቀም ራሱን

የዓለም አምባገነን መሪ ያደርጋል። በዓለም ላይ በአንድ ጀንበር ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ሃይማኖታዊ ሥልጣንን ይጨብጣል። በሁሉም ነገድ፣ ወገንና ቋንቋ ላይ ራሱን በአለቅነት ይሾማል (ራእይ 13:7)። ዳንኤል፣ “ምድራቱንም ሁሉ ይበላል፤ ይረግጣታል፤ ያደቅቃትማል” (ዳን. 7:23) በማለት በትንቢቱ ገልጦታል። የጠቅላላውን ዓለም ኢኮኖሚ ስለሚቆጣጠርም፣ ያለ እርሱ ፈቃድ ሊገዛ ወይም ሊሸጥ የሚችል አይኖርም (ራእይ 13:16-17)።

አለቃው በአንድ ጀንበር ቃል ኪዳኑን አፍርሶ እስራኤልን ሊያሳድዳት መነሣቱ ለአገሪቱ ቅፅበታዊ ተገላቢጦሽ ይሆንባታል። ይህም ኤርምያስ 30:7 ውስጥ የያዕቆብ መከራ ወቅት ተብሎ የገለጠውን አሳብ ያመለክታል። ይኸው ዘመን ሌላ ስፍራ ታላቅ መከራ ተብሎ ተጠቅሷል (ዳን. 12:1፤ ማቴ. 24:21፤ ራእይ 7:14)። የእስራኤል መከራ የሚጀምረው መሥዋዕት የማቅረብ ሥርዓታቸው በቅፅበት እንዲቆም በሚደረግበት ወቅት ነው (ዳን. 9:27፤ 12:11፤ ማቴ. 24:15)። ለዚህ ነው፤ እስራኤል በፍጥነት ወደ ተራሮች እንድትሸሽ ክርስቶስ የመከራት (ማቴ. 24:16-20)። ለእስራኤል ጊዜው እጅግ የከፋ ይሆንባትና በሺህ የሚቆጠሩ አይሁዶች ይጨፈጨፋሉ (ዘካ. 13:8)። የዓለም ገዢው ጣኦት ቤተ መቅደሱ ውስጥ የሚቀመጥ ከመሆኑም በላይ (ራእይ 13:15)፤ አንዳንድ ጊዜም ይመለከ ዘንድ ገዢው ራሱ በአካል እዚያ ይገኛል (2ኛ ተሰ. 2:4)። ይህ ከመሥዋዕቶች መከልከል ጋር ተያይዞ የተገለጠ የጥፋት ርኩሰት ነው። በተጨማሪም፣ የዓለም ገዢው ራሱን እንደ አምላክ በመቁጠር፣ ሰዎች ሁሉ እንዲሰግዱለት ያስገድዳቸዋል፤ እምቢ የሚሉትን ይፈጃቸዋል (ራእይ 13:8፤ 15)።

ይህ የመጨረሻ ክፍለ-ጊዜ የሚጀምረው ለቃል ኪዳን በተወጠነው የሰባት ዓመት አጋማሽ ሲሆን፣ ለአርባ ሁለት ወራት ይቆያል (ራእይ 11:2፤ 13:5፤ ዳን. 7:25፤ 9:27፤ 12:11-12)።

ከዚህ እጅግ ከከፋ ተሳዳቢነቱና በአይሁዶችም ሆነ በክርስቲያኖች ላይ በሚያደርሰው ስደት የተነሣ የሚድትራኒያኑ የዓለም ገዢ፣ የሚያስፈራ መለኮታዊ ፍርድ ይወርድበታል። ይህ ገዢ ብዙውን ጊዜ ሐሳዊ መሢሕ እየተባለ የሚጠራ ሲሆን፣ ዳንኤል 9:26 ውስጥ “የሚመጣው አለቃ” ተብሏል። ይህ ሁሉ በሐሳዊው መሢሕ ላይ የሚደርስ ፍርድ ራእይ ምዕራፍ 6-19 ውስጥ ተገልጧል። የነዚህ ሁኔታዎች ዝርዝሮች በሰባቱ ማኅተሞች መፈታት (ራእይ 6:1-8:1)፣ በሰባቱ መለኮቶች መነፋት (ራእይ 8:2-21፤ 11:15-19) እና በሰባቱ የእግዚአብሔር የቁጣ ጽዋዎች መፍሰስ ውስጥ ተመዝግቧል (ራእይ 16)።

በምድር ላይ ከፍተኛ የሆኑ ፍርዶች ይወርዳሉ። ክርስቶስ ማቴዎስ 24:21-22 ውስጥ እንደገለጠው፣ ጊዜው እጅግ ክፉ ከመሆኑ የተነሣ በዳግም ምጽአቱ እንዲያጥር ባይደረግ ኑሮ የሰው ዘር ባልተረፈም ነበር። ጦርነት፣ ቸነፈር፣ ረሃብ፣ የከዋክብት ከሰማይ መውደቅ፣ የመሬት መንቀጥቀጥ፣ የአጋንንት ጥቃትና በዓለም ላይ የሚደርሱ ከፍተኛ የተፈጥሮ አደጋዎች፣ ከዓለም ሕዝቦች አብዛኛውን ቁጥር የሚያጠፉ ይመስላል።

በነዚህ አደጋዎች ሳቢያ የሚከሰተው ሁከት በመካከለኛው ምሥራቁ የዓለም ገዢ ላይ ተቃውሞ ያመጣበታል፤ ቃል የገባላቸውን ሠላምና ብልጥግና ለሕዝቡ ሊያመጣ አይችልም። በዚህ ሳቢያ ዓለም አቀፍ ዐመፅ ከመቀስቀሱም በላይ፣ ሥልጣኑን ለማስወገድ ዓባይነት የዓለም ክፍሎች ያምፁበታል። ይህም ዳንኤል 11:40-45 እና ራእይ 9:13-21፤ 16:13-21 ውስጥ በተገለጠው አሠቃቂ ጦርነት አማካይነት ይጠናቀቃል። የዓለም ሕዝቦች በዚህ አኳኋን በትግል የሚጠመዱ ሲሆን፣ ቅድስቲቱን አገር ለመውጋት ጦርነቱ ከሰሜን፣

ከደቡብና ከምሥራቅ በሚወጣ እጅግ ብዙ ሠራዊት መፋጠጥ ብልጭ ድርግም ሲል ይቆያል። ግጭቱ ከፍተኛ ደረጃ ላይ በሚደርስበት ጊዜ፣ ኢየሱስ ክርስቶስ በዚህ ትግል ላይ በተሰለፉት ኃጢአተኞች ላይ ለመፍረድና የሺህ ዓመት መንግሥቱን ለመመሥረት በኃይልና በክብር ወደ ምድር ይመለሳል።

በአጠቃላይ ወደ ክርስቶስ ዳግም ምጽአት የሚመሩ ሁኔታዎች በብሉይም ሆነ በአዲስ ኪዳን በሚገባ ተዘርዝረዋል። ጊዜው ከየትኛውም ሌላ የታሪክ ወይም የትንቢት ክፍል የተለየና የአስደናቂ ሁኔታዎች ቅደም ተከተላዊ አፈጻጸም መከሰቱ ነው። ዓለም ወደዚህ ፍጻሜ በመገስገስ ላይ መሆኗን የሚያሳዩ ብዙ ምልክቶች፣ መጽሐፍ ቅዱስ ጌታ ቅዱሳኑን ለመውሰድ በቅርቡ እንደሚመጣ የሚያስተምረውን አሳብ ይበልጥ ያጠናክራታል።

ምዕራፍ አርባ አምስት

ታላቁ መከራ

ሀ. ታላቁ መከራ ከአጠቃላይ መከራ ጋር ሲነጻጸር

የታላቁን መከራ አስተምህሮ በተመለከተ የተለያዩ ግራ መጋባቶች ታይተዋል። የዚህ ምክንያቱ የእግዚአብሔር ሕዝብ የሚያልፍበትን የተለያዩ መከራዎችና ፈተናዎች በታወቀ ጊዜ እንደሚመጡ ብሉይና አዲስ ኪዳናት ውስጥ ከተገለጠው ታላቅ መከራ ለመለየት አለመቻል ነው። መከራ የሚለው አሳብ የሚያመለክተው ጫናን፣ ጉስቁልናን፣ የልብ ስብራትንና ችግር የምንላቸውን ነገሮች ሁሉ ነው። መከራ ስንል በአጠቃላይ ለሰው ዘር እውን ስለሆኑ ችግሮች መናገራችን ነው። ይህ ዓይነት መከራ ከሰው ልጅ ኃጢአትና በእግዚአብሔር ላይ ማመፅ ሳቢያ ይመጣል። በእግዚአብሔርና በሰይጣን መካከል በምድር ከሚከናወን የዓላማ ልዩነት የተነሣ የሚፈጠር ችግርም ነው።

ኢዮብ 5:7 ውስጥ “የአሞራ ግልገሎች ግን ወደ ላይ እየበረሩ ከፍ እንዲሉ ሰው እንዲሁ ለመከራ ተወልዶአል” ይላል። ክርስቶስም ይህንኑ ዮሐንስ 16:33 ውስጥ ለደቀ መዛሙርቱ ሲያረጋግጥ፣ “በዓለም ሳላችሁ መከራ አለባችሁ” ብሏል። ብሉይ ኪዳን ውስጥ ኢዮብ የደረሰበት መከራና አዲስ ኪዳን ውስጥ የተጠቀሰው የጳውሎስ ሥጋ መውጊያ ችግር በሰው ልጆች ላይ ያለማቋረጥ ለሚደርሰው መከራና ጉስቁልና እንደ ምሳሌ የሚወሰዱ ናቸው። ከአዳም ጀምሮ ይህ የሰው ልጆች መታወቂያ ሆኗል። በሺህ ዓመቱ መንግሥት ጊዜ በአያሌው የሚቃለል ቢሆንም፣ የሰው ልጅ ታሪክ እስኪያበቃ ድረስ ይቀጥላል።

መከራና ሥቃይ በጣምራነት ባጠቃላይ የሰው ዘር ላይ ከሚያደርሱት ጉዳት አንጻር፣ በዘመኑ መጨረሻም ችግር የሚኖርበት የተለየ ጊዜ መኖሩን መጽሐፍ ቅዱስ ያስረዳል። ይህ የሚሆነው፣ በተለይ የክርስቶስ ዳግም ምጽአት መዳረሻ በሆነው የአርባ ሁለት ወራት ጊዜ በሚኖረው ታላቅ መከራ ነው።

ለ. ስለ ታላቁ መከራ የብሉይ ኪዳን አስተምህሮ

እስራኤል በኋለኛው ዘመኗ መከራ በሚደርስባት ጊዜ ወደ እግዚአብሔር መመለስ ያለባት ስለመሆኑ ማስጠንቀቂያ የተነገራት ገና መጀመሪያ ዘዳግም 4:29-30 ውስጥ ነበር። ይህ የተለየ ጊዜ የተነገረው በነቢዩ በኤርምያስ ነው። የመከራው ጊዜ የሚጀምረው እስራኤላውያን በከፊል ወደ ምድራቸው ከተመለሱ በኋላ እንደሚሆን ነቢዩ ምዕራፍ 30:1-10 ውስጥ እንዲህ በማለት ተንብዮአል፡- “እነሆ የሕዝቤን የእስራኤልንና የይሁዳን ምርኮ የምመልስበት ዘመን ይመጣልና፤ ይላል እግዚአብሔር፤ ለአባቶቻቸውም ወደሰጠኋት ምድር እመልሳቸዋለሁ፤ እነሱም ይገዟታል” (ቁ. 3)።

ወዲያውኑ በመቀጠል ከቁጥር 4-7 ባለው ክፍል እስራኤላውያን ወደ ምድራቸው ከተመለሱ በኋላ በሚኖረው ጊዜ ስለሚደርስባቸው መከራ ተገልጧል። ያኔ እስራኤል ልጅ እንደምትወልድ ሴት ምጥ ይይዛታል። የመከራው ጊዜ በተለይ ኤርምያስ 30:7 ውስጥ እንዲህ ተገልጧል፡- “ወዮ! ያ ቀን ታላቅ ነውና፤ እርሱንም የሚመስል የለምና፤ ያ የያዕቆብ መከራ ዘመን ነው፤ ነገር ግን ከእርሱ ይድናል”

እስራኤል ምንም እንኳን በዚህ ታላቅ መከራ ውስጥ ብታልፍ፣ እግዚአብሔር በመጨረሻ የባርነት ቀንበሯን እንደሚሰብርና አሕዛብን ከማገልገል ነጻ እንደሚያወጣት ተስፋ ሰጥቷታል። ቁጥር 9 ውስጥ እንደተገለጠው “ለአምላካቸው ለእግዚአብሔርም፣ ለማስነሣቸው ለንጉሣቸው ለዳዊትም ይገዛሉ እንጂ ሌሎች አሕዛብ እንደገና አይገዟቸውም”። ይህ ትንቢት ዳዊት ከሞት ተነሥቶ በሺህ ዓመቱ መንግሥት ጊዜ

ከክርስቶስ ጋር በእስራኤል ላይ የሚነግሥ መሆኑን ያመለክታል። ለዚህ ነው እስራኤል ተስፋ እንዳትቆርጥ “ያዕቆብም ይመለሳል፤ ያርፍማል፤ ተዘልሎም ይቀመጣል፤ ማንም አያስፈራውም” (ቁ. 10) የሚል ዋስትና የተሰጣት።

የያዕቆብ መከራ ጊዜ ወይም ታላቁ ፍዳ፤ ዳንኤል 9፡27 ውስጥ የተጠቀሰው ቃል ኪዳን ከፈረሰ በኋላ እንደሚሆን በዚሁ ክፍል ተመልክቷል። ጊዜው የሰባቱ ዓመት አጋማሽ ወይም ሦስት ዓመት ተኩል እንደሚሆን በማያሻማ ሁኔታ ተገልጧል። “የሚመጣውም አለቃ” (ዳን. 9፡26)፤ “ከብዙ ሰዎች ጋር ጽኑ ቃል ኪዳን ለአንድ ሰባዔ” (9፡27)፤ ማለት ለሰባት ዓመት ያደርጋል። ይሁን እንጂ ቃል ኪዳኑን በሰባዔው አጋማሽ፤ ማለት ከሦስት ዓመት ተኩል በኋላ ያፈርስና “መሥዋዕቱንና ቁርባኑን ያስቀራል”፤ ቤተ መቅደሱንም ያረክሳል።

ዳንኤል 12፡11 ውስጥ እንዲህ ተብሎ ሁኔታው ተብራርቷል፡- “የዘወትሩም መሥዋዕት ከቀረ ጀምሮ፤ የጥፋትም ርኩሰት ከቆመ ጀምሮ ሺህ ሁለት መቶ ዘጠነኛ ቀን ይሆናል”። ይህ ጥቂት ቀናት ተጨምሮበት ሦስት ዓመት ተኩል ይሆናል። ጊዜው የክርስቶስን ዳግም ምጽአትና ከዚያ የሚከተሉትን የመጀመሪያ ፍርዶች የሚያጠቃልል ሳይሆን አይቀርም። ዳንኤል 12፡12 ውስጥ የተገለጠውና ከ1335 ቀናት በኋላ የሚመጣው በረከት ታላቁን የመከራ ጊዜ፤ የክርስቶስን ዳግም ምጽአትና ፍርዶችን ብቻ ሳይሆን፤ የተባረከውን የክርስቶስ ሺህ ዓመት መንግሥት በምድር መመሥረትን ይጨምራል። በዚሁ መሠረት የታላቁ መከራ ጊዜ አርባ ሁለት ወራት ወይም ሦስት ዓመት ተኩል መሆኑ ታውቋል።

ታላቁ የፍዳ ጊዜ በኢየሱስ ክርስቶስ ምጽአት ወቅት የሚያበቃ መሆኑ በግልጽ ይታወቃል። ዳንኤል 7፡13-14 ውስጥ በተጠቀሰው ትንቢት መሠረት ጊዜው የሰው ልጅ (ክርስቶስ) ከሰማይ የመምጣቱንና መንግሥታትን በሥልጣኑ ሥር የማድረጉን ክንዋኔ ያጠቃልላል። በክርስቶስ ዳግም ምጽአት ዋዜማ ላይ የሚኖረው ክፉ መንግሥትና ንጉሥ ይደመሰሳሉ (ዳን. 7፡26)። ከዚያም መጀመሪያ የሺህ ዓመቱ የክርስቶስ አገዛዝ፤ ለጥቆም በአዲስ ሰማይና አዲስ ምድር የሚመሠረተው ዘላለማዊ የእግዚአብሔር መንግሥት ይመጣሉ። የብሉይ ኪዳን አስተምህሮ በአንጻራዊ መልኩ ያበቃ ቢሆንም፤ ይህን ክንዋኔ በተመለከተ ግን አዲስ ኪዳናዊው ራእይ ሊታከልበት ይችላል።

ዳንኤል 11፡36-39 ውስጥ በተመለከተው ትንቢት መሠረት፤ በመጨረሻው ዘመን የሚኖረው ሃይማኖት የዓለም መሪ ወይም ገዢ በሚሆነው ሰውዬ የሚመራና በእግዚአብሔር ሳይሆን፤ በሌሎች አማልክት ላይ የሚመሠረት ይሆናል። እነዚህ ጥቅሶች ውስጥ እንደተመለከተው፤ ይህ መሪ ቀድሞ የነበሩትን አማልክት ሁሉ የማያከብርና እራሱን ከእግዚአብሔር በላይ ከፍ ከፍ የሚያደርግ ነው። የሚያከብረው የአምባግቦችን አምላክ ማለት የጦርነት አምላክን ብቻ ይሆናል። ቁሳዊነት እንጂ፤ የአምልኮ መንፈስ ያለበት ሰው አይሆንም። የዚህ ሰው መንግሥት የሚያከትመው፤ ከቁጥር 40-45 ባለው ክፍል እንደተመለከተው፤ እጅግ ታላቅ በሆነ ጦርነት ነው። ከደቡብ፤ ከሰሜንና ከምሥራቅ ሠራዊቶች ይመጡበታል። የሚመጣበትን ሠራዊት ለተወሰነ ጊዜ የሚመክት ቢመስልም፤ ታላቁ ፍዳ እንዲያከትም የሚያደርገው የክርስቶስ ዳግም ምጽአት እስኪሆን ድረስ ጦርነቱ የከፋ ይሆናል።

ሐ. የፍዳው ዘመን በአዲስ ኪዳን አስተምህሮ

ዳግም ምጽአቱና የዓለም ፍጻሜ መቼ እንደሚሆን ክርስቶስ በደቀ መዛሙርቱ በተጠየቀ ጊዜ፤ ለእኛ የሚሆኑ የዘመኑን ምልክቶች ነው አስቀድሞ የነገራቸው። ከነዚህ

ብዙዎቹ በክርስቶስ ቀዳሚና ዳግም ምጽአቶች መካከል ባለው ጊዜ መከናወን ያለባቸው እንደመሆናቸው ተፈጽመዋል (ማቴ. 24:3-14)።

ክርስቶስ ደቀ መዛሙርቱ ስለሚመጡት ምልክቶች በጠየቁት ጊዜ ማቴዎስ 24:15-29 ውስጥ ሲመልስ የገለጠላቸው ታላቁን መከራ ነው። መከራው የሚጀምረው “በነቢዩ በዳንኤል የተባለውን የጥፋትን ርኩሳት በተቀደሰችው ስፍራ ቆሞ” (ቁ. 15) ሰዎች ሲመለከቱ፤ እንዲሁም የቤተ መቅደሱን መርከስና በሚድትራንያን አካባቢ የሚነሣው መሪ ራሱን በእግዚአብሔር ስፍራ ቤተ መቅደሱ ውስጥ ሲያኖር መሆኑን ከማስጠንቀቅ ጋር ገለጠላቸው። አንድ ቀን ራሱን የቻለ ክንውን ሆኖ የሚገለጠው ይህ ዕለት በሚከሠትበት ጊዜ፤ ሕይወታቸውን ለማዳን ወደ ተራራዎች እንዲሸሹም የእስራኤልን ልጆች አስጠነቀቃቸው።

ክርስቶስ ይህንኑ ዕለት ማቴዎስ 24:21-22 ውስጥ ሲገልጠው እንዲህ ብሏል፡- “በዚያን ጊዜ ከዓለም መጀመሪያ ጀምሮ እስከዛሬ ድረስ ያልሆነ፤ እንግዲህም ከቶ የማይሆን ታላቅ መከራ ይሆናል። እነዚያ ቀኖችስ ባያጥፉ ሥጋ የለበሰ ሁሉ ባልዳነም ነበር፤ ነገር ግን እነዚያ ቀኖች ስለተመረጡት ሰዎች ያጥራሉ”። ክርስቶስ ታላቁን የመከራ ጊዜ ከሌሎቹ የመከራ ጊዜያት ሁሉ ጋር በማነጻጸር ነው የሚገልጠው። መከራው፤ ዓለም ከዚያ በፊት የተለማመደቻቸውን ነገሮች ሁሉ እስኪሸፍን ድረስ የገዘፈ ነው።

ይህ መከራ ባያጥር (ቶሎ ባያበቃ) ኖሮ የሰው ዘር ምድር ላይ ባልተረፈ ነበር። አንዳንድ ሰዎች “ባያጥር” የሚለውን ቃል እንደተገነዘቡት፤ ወቅቱ ከአርባ ሁለት ወራት ያነሰ ጊዜ መሆኑን ይህ አያመለክትም። ቃሉ የሚያስረዳው፤ የመከራው ጊዜ በክርስቶስ ዳግም ምጽአት ምክንያት ባያጥር ኑሮ፤ ታላቁ መከራ የሰውን ዘር ሁሉ ያጠፋ የነበረ መሆኑን ነው። “ስለተመረጡት” የሚለው ቃል የሚያመለክተው፤ የዳኑ እስራኤላውያንን ወይም የዳኑ አሕዛብን ወይም ሁለቱንም ነው። የክርስቶስ መመለስ ዓላማ በዓለም ለመፍረድ ሲሆን፤ በስሙ ያመኑትን ግን ከክፉ ሁሉ ይሰውራቸዋል።

ጌታችን ስለ መከራው ጊዜ አንዳንድ ባሕርያት ቀጥሎ ባሉት ቁጥሮች ገልጧል። ያኔ ሐሰተኛ ነቢያትና ሐሰተኛ ክርስቶሶች ይነሣሉ (ማቴ. 24:23-24)። ክርስቶስ በምሥጢር መጥቷል የሚል ሐሰተኛ ወሬም ይኖራል (ቁ. 26)። ለዚህ ነው ያን ጊዜ ማንም እንዳይታለል ደቀ መዛሙርቱን ያስጠነቀቃቸው። ምክንያቱም የክርስቶስ ዳግም ምጽአት፤ መብረቅ ከምሥራቅ ወጥቶ እስከ ምዕራብ እንደሚታይ ግልጥ ክንውን ይሆናል (ቁ. 27)። የፍዳው ጊዜ ሁኔታም “ፀሐይ ይጨልማል፤ ጨረቃም ብርሃንዋን አትሰጥም፤ ከዋክብትም ከሰማይ ይወድቃሉ፤ የሰማያትም ኃይላት ይናወጣሉ” ተብሎ ቁጥር 29 ውስጥ ተገልጧል። ከዚህ በመቀጠል ነው የክርስቶስ ምጽአት የሚሆነው።

ክርስቶስ ደቀ መዛሙርቱ ስለ ታላቁ መከራ ላቀረቡለት ጥያቄ የሰጠው ገለጣ፤ ራእይ ምዕራፍ 6-18 ውስጥ በሰጠው ተጨማሪ መግለጫ ተረጋግጧል። ራእይ 5:1 ውስጥ የተጠቀሰውና በሰባት ማኅተም የተዘጋው መጽሐፍ ምዕራፍ 6 ውስጥ ተገልጧል።

እያንዳንዱ ማኅተም ሲፈታ፤ ታላቅ መቅሠፍት በምድር ላይ መውረድ ይጀምራል። የሚጀምረውም የዓለምን መንግሥት በሚገልጠው የመጀመሪያ ማኅተም ነው (ራእይ 6:1-2)። ከዚያ ቀጥሎ ጦርነት (ቁ. 3-4)፤ ረሃብ (ቁ. 5-6)፤ የምድር አራተኛዋ እጅ ሕዝብ መሞት (ቁ. 7-8) ይሆናሉ። አምስተኛው ማኅተም ያን ጊዜ የሚሞቱትን ሰማዕታት ይወክላል (ቁ. 9-11)። የሚለጥቀው፤ በሰማያት ታላቅ ነውጥ መሆኑ፤ የፀሐይ መጥቆር፤ እንዲሁም የጨረቃ ደም መምሰል ነው (ቁ. 12-14)። ይህን የመሰለው አስደናቂ መለኮታዊ ኃይል በምድር መገለጡ፤ በክርስቶስ ባላመኑ ሰዎች ላይ ፍርሃትን ይለቅባቸዋል።

በመሆኑም ሰዎች ተራራዎችን በላያችን ውደቁ፤ “ሰውሩን፤ ታላቁ የቁጣው ቀን መጥቷልና” (ቁ. 15-17) ይላሉ።

ሰባተኛው ማኅተም ሲፈታ (8፡1)፤ ሰባት ተከታታይ ሁኔታዎች መለከት ከያዙ ሰባት መላእክት ጋር ይቀጥላል (8፡2-9፡21፤ 11፡15-19)። ከእነዚህ ታላላቅ ፍርዶች አብዛኛዎቹ ብዙ ሕይወት የሚጠፋቸውና በተፈጥሯዊው ዓለም ላይ የሚወርዱ ናቸው። ፍርዶቹ የምድር አንድ ሦስተኛው በእሳት የሚጠፋበት፤ የውቅያኖሶች አንድ ሦስተኛ ወደ ደምነት የሚለወጥበትና ውስጡ ያሉ ፍጡራንም የሚያልቁበት፤ እንዲሁም በዚሁ የባሕር ክፍል ላይ ከዋክብት ከሰማይ የሚወድቁባቸው ናቸው (8፡7-11)። አራተኛው መለከት ከዋክብትን ይመለከታል። የፀሐይ፣ የጨረቃና የከዋክብት አንድ ሦስተኛ ክፍል ይጨልማሉ። ከዚያ ቀጥሎ በተከታታይ በሚነፉት መለኮቶች አማካይነት ስለሚደርሰው አሠቃቂ እልቂቶችም ትንቢት ተነግሯል።

አምስተኛው መለከት (9፡1-12)፤ የሚያመለክተው በክርስቶስ ያላመኑ ሰዎች ለአምስት ወራት በዲያብሎስ መሠቃየታቸውንና ሰዎቹ የገዛ ሕይወታቸውን እንኳ ሊያጠፉ አለመቻላቸውን ነው። ስድስተኛው መለከት (9፡13-21)፤ የሚገልጠው የኤፍራጥስን ወንዝ እቋርጦ ከወደምሥራቅ ስለሚመጣው ታላቅ ሠራዊት ነው። በመከራው ዘመን ማብቂያ ላይ በሚደረገው ታላቅ ጦርነት ለመሳተፍ ነው ይህ ሠራዊት የሚመጣው። ሰባተኛው መለከት (11፡15)፤ በመከራው ዘመን ማብቂያ አካባቢ የሚነፋ ሲሆን፤ የክርስቶስን መምጣትና የመንግሥቱን በምድር ላይ መመሥረት ይጠቁማል።

ሰባተኛው መለከት በተከታታይና በፍጥነት የሚወርዱ ሌሎች ሰባት ፍርዶችንም ያመለክታል። እነዚህ ፍርዶች ራእይ 16 ውስጥ የእግዚአብሔር ቁጣ ጽዋዎች ተብለዋል። እነዚህ ከመለከት ፍርዶች ይልቅ እውዳሚዎች ሲሆኑ፤ ምድር ላይ የሚወርደውን የመጨረሻ የእግዚአብሔር ፍርድ ያካትታሉ። ለክርስቶስ ዳግም ምጽአት ቅድመ ዝግጅትም ናቸው።

ስድስተኛው ጽዋ አርማጌዶን በተባለው ስፍራ ከሚደረገው የእግዚአብሔር ጦርነት ቅድመ ዝግጅት ጋር ይዛመዳል። በራእይ 16፡14 መሠረት የምድር ነገሥታትና ሠራዊታቸው ለውጊያ በስፍራው ይከማቻሉ። እነዚህን አርማጌዶን ላይ የሚከማቹ ሠራዊቶች የሚሰበሰባቸውም ሰይጣን ይሆናል። ሠራዊቶቹ የሚዋጉት ለዓለም ሥልጣን ይመስላቸዋል፤ እውነቱ ግን ክርስቶስ ወደ ምድር በሚመለስበት ጊዜ የሚያጅበውን ሠራዊት ይቃወሙ ዘንድ በሰይጣን በራሱ የሚመሩ መሆናቸው ነው (ራእይ 19፡14)።

ራእይ 16፡17-21 ውስጥ ባለው ክፍል የተጠቀሰው የመጨረሻ ጽዋ፤ የዓለምን ታላላቅ ከተማዎች እንዳልነበሩ የሚያደርገውን፤ ባቢሎንን ለፍርድ የሚያበቃትን እንዲሁም ደሴቶችንና ተራራዎችን የሚያጠፋቸውን ታላቅ የምድር መናወጥ ያካትታል። በፍጻሜው፤ ክብደቱ እያንዳንዱ 51 ኪሎ ግራም የሚመዝን በረዶ ከሰማይ በመውረድ ምድር ላይ የቀረውን ሁሉ ያጠፋል። በክርስቶስ ዳግም ምጽአት ወቅት ዓለም ነውጥ፤ ጥፋትና ጦርነት በአንድ ላይ ይረባረቡባታል።

ቀስ በቀስ በእግዚአብሔር ቃል ተሸንፈው ለክርስቶስ ታዛዦች ከመሆናቸው በፊት፤ ዓለም ከጊዜ ወደ ጊዜ በመሻሻል ላይ ናት ብለው ያስቡ የነበሩ የሥነ-መለኮት ምሁራን ሕልማቸው ምንኛ የተሳሳተ ነበር! መጽሐፍ ቅዱስ ዓለምን የሚገልጣት እ. አማኒ በሆነ ገዥ እየተመራች አስከፊ በሆነ ኃጢአትና በእግዚአብሔር ላይ በማመስ በደል ወደ ፍጻሜዋ የምታመራ መሆኗን ነው። የመጨረሻ መሪዋ እግዚአብሔርን የሚነቅፍና በእግዚአብሔር የሚያምኑትን ሁሉ የሚያሳድድ ይሆናል።

በጽድቅ የተሞላው የእግዚአብሔር መንግሥት ወደ ምድር የሚመጣው በሰብአዊ ጥረት ሳይሆን ከክርስቶስ ዳግም ምጽአት ጋር ነው። ያኔ በዓለም ያሉ ኃጢአተኞች እጅግ ታላቅ ፍርድ ይሰጣቸዋል፤ በነዚያ አሠቃቂ ጊዜያት እምነታቸውን በክርስቶስ ያደረጉ ደግሞ አስደናቂ ነጻነት ይሆንላቸዋል።

ይህ የፍዳ ጊዜ ለእግዚአብሔር ልጆች ሳይሆን፤ ለነቃፊዎችና ለማያምኑ የተዘጋጀ አስከፊ ወቅት ነው። ከዚህ የተነሣ ቤተ ክርስቲያን አሠቃቂው ጊዜ ከመጀመሩ በፊት ትነጠቃለች በማለት ብዙዎች ያምናሉ፤ ያስተምራሉም። ቤተ ክርስቲያን ከታላቁ መከራ ጋር በተያያዘና በጎላ ሁኔታ አልተጠቀሰችም። ምንም እንኳን ጸድቃን ወይም ቅዱሳን ተብለው የተጠቀሱ ሰዎች ወደ ክርስቶስ የሚቀርቡ መሆኑ ቢገለጥ፤ እነዚህን ሰዎች ከቤተ ክርስቲያን ጋር የሚያዛምዳቸው በግልጽ የተጠቀሰ ነገር የለም። ስለ ሰዎቹ የሚታወቀው ነገር፤ በክርስቶስ የሚያምኑ አይሁዳውያንና አሕዛብ መሆናቸው ነው። ከነዚህ ብዙዎቹ ሰማዕታት ይሆናሉ፤ ከፍዳው ጊዜ የሚተርፉት ጥቂት ናቸው።

በአጠቃላይ እንግዲህ፤ የፍዳው ጊዜ የክርስቶስ ዳግም ምጽአት ዋዜማ ሲሆን፤ በኃጢአተኞች ላይ ለመፍረድና ቅዱሳንንም ለመቤዣት መለኮታዊ ጣልቃ ገብነት አስፈላጊ እንደነበር ያስገነዝባል። በፍዳው ጊዜ የሚኖረውን ጭለማም ቀጥሎ ከሚመጣው የእግዚአብሔር መንግሥት ክብር ጋር ያነጻጽራል።

ምዕራፍ አርባ ስድስት

የክርስቶስ ዳግም ምጽአት

ሀ. የዳግም ምጽአቱ ጠቀሜታ

ቀደም ሲል ባሉት የዳግም ምጽአት አስተምህሮ ጥናቶች ንጥቀትን አስመልክቶ ዋና ዋና ነጥቦችን፤ እንዲሁም የእግዚአብሔር ልጅ ክርስቶስ ለቅዱሳኑ፤ በምዕራፍ 12 እና ከቅዱሳኑ ጋር፤ መምጣቱን በምዕራፍ 13 ውስጥ በግልጽ ተመልክተናል። አሁን ደግሞ ክርስቶስ መንግሥቱን ለመመሥረት ከቅዱሳኑ ጋር ዳግም ስለመምጣቱና ይህም ሁኔታ ገና የሚፈጸም ዋና ትንቢት መሆኑን እንመለከታለን። በመቀጠልም ከዚህ ምዕራፍ ጋር የተያያዙት ምዕራፎች፤ ስለ ትንሣኤ፤ ስለ እግዚአብሔር ፍርድ እና ስለ ሺህ ዓመቱ አገዛዝ ያስተምራሉ። እነዚህ ታላላቅ ጉዳዮች በአንድ ላይ በመጣመር መጽሐፍ ቅዱስ ስለታሪክ ዓላማና መጨረሻ የሚያስተምረውን ይገልጣሉ። ይህም ደግሞ ከታሪክ አንጻር መጽሐፍ ቅዱስን እንዴት መፍታት (መረዳት) እንዳለብን ያስተምረናል።

ኢየሱስ ክርስቶስ መንግሥቱን በምድር ላይ ለመመሥረት የሚመጣ የመሆኑ ጠቀሜታ ብሉይና አዲስ ኪዳን ውስጥ ብዙ ስፍራ ተገልጧል። በተገለጠው መሠረት ትምህርቱ የሰው ዘር ታሪክ ማብቂያ ብቻ ሳይሆን፤ ይልቁንም የእግዚአብሔር ፕሮግራም ከፍተኛ ክንውን ነው። ይሁን እንጂ፤ የክርስቶስን ዳግም ምጽአት ትምህርት፤ እንዲሁም ክርስቶስ በምድር ላይ ስለሚመሠርተው መንግሥት የሚገልጠውን ሰፊ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት የማይቀበሉ ወይም የሚያቃልሉ አስተምህሮዎች አሉ። እንዲህ ያሉ አስተምህሮዎች የትንቢቶችን ትርጉምና መጽሐፍ ቅዱሳዊውን መገለጥ ይክዳሉ።

የክርስቶስ መንግሥቱን ለመመሥረት ዳግም መምጣት፤ የእግዚአብሔር ቃል ፍጻሜና የብሉይ ኪዳን ትንቢት ዋና ጉዳይ ነው። እግዚአብሔር ከአብርሃም፤ ከእስራኤል፤ ከዳዊት ጋርና እንዲሁም ለአዲስ ኪዳን የገባቸው ቃል ኪዳናት ከርሱ ፕሮግራም ጋር የተያያዙና ከሁሉ የላቁ ናቸው። መዝሙረ ዳዊት ውስጥ ካሉት መገለጦች ብዙዎቹ፤ እንዲሁም የታላላቆቹና የአናሳዎቹ ነቢያት ትንቢቶች፤ በዚህ ታላቅ ጉዳይ ዙሪያ የተካተቱ ናቸው። እንደ ዳንኤል፤ ዘከርያስ እና ራእይ ያሉ ታላላቅ የትንቢት መጻሕፍት የሚያተኩሩት በክርስቶስ ዳግም ምጽአት፤ እንዲሁም ታሪክና የመንግሥቱን ፍጻሜ በሚመለከቱ ጉዳዮች ላይ ነው። በመሆኑም የክርስቶስ ዳግም ምጽአት አስተምህሮ የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚ የሆነን ሰው አጠቃላይ ሥነ-መለኮታዊ አቋም በብዙ መልኩ ይወስነዋል። ገና የሚፈጸሙ ትንቢታዊ ሁኔታዎችን ቅደም ተከተል እንደ እግዚአብሔር ቃል መገለጥ በዝርዝርና በታማኝነት ለማቅረብ የሚደረገውን ሙከራም የሚያረጋግጥ ይሆናል።

ለ. ስለ ዳግም ምጽአት የተነገሩ የብሉይ ኪዳን ትንቢቶች

የቤተ ክርስቲያን መነጠቅ ብሉይ ኪዳን ውስጥ ፈጽሞ ያልተጠቀሰና የአዲስ ኪዳን አስተምህሮ ቢሆንም (ምክንያቱም ቤተ ክርስቲያን በዚህ ሁኔታዋ በብሉይ ኪዳን ያልተገለጠች ምሥጢር ነበረች)፤ የዳግም ምጽአት ጉዳይ ግን ብዙዎቹ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ውስጥ የዳበረ ነበር።

የክርስቶስን ዳግም ምጽአት አስመልክቶ ከተነገሩት ግልጽ ትንቢቶች የመጀመሪያው ዘዳግም 30፡1-3 ውስጥ የተጠቀሰው ሳይሆን አይቀርም። የእስራኤልን ወደ ምድሯ መሰባሰብ አስመልክቶ በተነገረው በዚህ ትንቢት፤ ሕዝቦቿ በመንፈሳዊ ሁኔታቸው ወደ እግዚአብሔር እንደሚመለሱ ተገልጦ፤ “አምላክህ እግዚአብሔርም ምርኮህን

ይመልሳል፤ ይራራልህማል፤ አምላክህም እግዚአብሔር አንተን ከበተነበት ከአሕዛብ ሁሉ መካከል መልሶ ይሰበስብሃል” (ቁ. 3) ተብሏል። “መልሶ ይሰበስብሃል” የሚለው ገለጣ የሚያመለክተው፤ እግዚአብሔር በሁኔታዎች ጣልቃ የሚገባ መሆኑንና በኋላ ከተመለከተው ጥቅስ አንጻር ደግሞ ከክርስቶስ ዳግም ምጽአት ጋር በግልጽ ተገናኝቷል።

ምንም እንኳን መዝሙራት የብሉይ ኪዳንን የአምልኮ መጻሕፍት የሚያካትቱ ቢሆኑ፤ በተደጋጋሚ የሚገልጡት ግን ስለ ክርስቶስ ዳግም ምጽአት ነው። መዝሙረ ዳዊት ምዕራፍ 2 ውስጥ እግዚአብሔር ከሕዝቦች ጋር ያደረገውን ክርክር ይገልጣል። የዓለም ገዢዎች እግዚአብሔርንና ሥልጣኑን ያለመቀበል ፍላጎት ቢኖራቸውም፤ የዳዊት ዓላማ ግን “እኔ ግን ንጉሤን ሾምሁ፤ በተቀደሰው ተራራዬ በጽዮን ላይ” (መዝ. 2፡6) የሚል ነው። ይህ እግዚአብሔር የሚሾመው ንጉሥ ኃጢአተኞችን የሚያጠፋ መሆኑን ይሄው መጽሐፍ እንዲህ በማለት ይተነብያል፡- “በብረት በትር ትጠብቃቸዋለህ፤ እንደ ሸክላ ሠሪ ዕቃም ትቀጠቅጣቸዋለህ” (ቁ. 9)።

መዝሙረ ዳዊት ምዕራፍ 22፤ 23 እና 24 ውስጥ ክርስቶስ ነፍሱን ስለ በጎቹ እንደሚሰጥ መልካም እረኛ (ዮሐ. 10፡11)፤ የራሱ ለሆኑት ሁሉ ለመማለድ እንደሚኖር ታላቅ እረኛ (ዕብ. 13፡20)፤ እና ለታማኞቹ እረኞች ዋጋቸውን ለመስጠት እንደ ክብር ንጉሥ እንደሚመጣ የእረኞች አለቃ (1ኛ ጴጥ. 5፡4) ተገልጧል። ምዕራፍ 24 የሺህ ዓመቱን መንግሥት ሁኔታ ሲገልጥ፤ “ምድርና ሞላዋ የእግዚአብሔር ናት” (ቁ. 1) ይላል። የኢየሩሳሌም በሮች የክብር ንጉሥን ይቀበሉ ዘንድ ይከፈቱ ተብሏል (24፡7-10)።

መዝሙር 50፡2 ውስጥ ክርስቶስ ጽዮን ላይ ሆኖ ዓለምን የሚገዛ መሆኑ ተገልጧል። ስለ ሺህ ዓመቱ መንግሥት በምናጠናበት ጊዜ በኋላ እንደምንመለከተው፤ መንግሥታትን ሁሉ ለመግዛት ወደ ምድር የሚመጣ መሆኑ መዝሙር 72 ውስጥ ተገልጧል። መዝሙር 89፡36 ደግሞ በዳዊታዊው ቃል ኪዳን መሠረት ከዳግም ምጽአቱ በኋላ የክርስቶስ ዙፋን የሚመሠረት መሆኑን ይገልጣል። መዝሙር 96 የእግዚአብሔርን ሞገስና ክብር ካመለከተ በኋላ፤ ምድርና ሰማይ “በእግዚአብሔር ፊት ደስ ይላቸዋል፤ ይመጣልና፤ በምድር ላይ ሊፈርድ ይመጣልና፤ እርሱም ዓለምን በጽድቅ አሕዛብንም በቅንነት ይፈርዳል” (ቁ. 13) ይላል።

ክርስቶስ በአሁኑ ጊዜ በአብ ቀኝ መሆኑ መዝሙር 110 ውስጥ ተገልጧል፤ ጠላቶቹን እንደሚገዛና ኃይልና ሥልጣኑም ከጽዮን እንደሚወጣ ተመልክቷል (ቁ. 2 እና 6)። ዳግም የመምጣቱና ምድርን የመግዛቱ እውነት በነዚህ ትንቢቶች ግልጽ ነው። ይህ እውነት የብሉይ ኪዳን ዋና መገለጥ ወይም ራእይ ነው።

ጉዳዩ የዋና ዋናዎቹና አነስተኞቹ ነቢያት መልእክት ዋና ፍሬ አሳብ መሆኑ ተረጋግጧል። በኢሳይያስ 9፡6-7 ታላቅ ትንቢታዊ ገለጣ፤ ክርስቶስ እንደተወለደ ሕፃንና “ኃያል አምላክ” ተገልጧል። ዳዊት ዙፋን ላይ የሚመሠረተው መንግሥቱ ፍጻሜ የለውም። ኢሳይያስ ምዕራፍ 11-12 ውስጥ ባለው ክፍል ደግሞ ክርስቶስ መንግሥቱን ለመመሥረት ዳግም የመምጣቱ ውጤት ጉልህ ምስል ተሰኝቷል። ይህ ጉዳይ ስለ ሺህ ዓመቱ መንግሥት በምናጠናበት ክፍል ይብራራል። የመንግሥቱ አገዛዝ መቅደም ግን ስለ ክርስቶስ ዳግም ምጽአት በትክክል በተገለጠውና በኃጢአተኞች ላይ በሚገለጠው መለኮታዊ ኃይል ትምህርት ላይ የሚመሠረት ይሆናል። ክርስቶስ በዳግም ምጽአቱ በምድር ላይ የሚፈርድበት ትክክለኛ ትዕይንትም ኢሳይያስ 63፡1-6 ውስጥ ተገልጧል።

የአሕዛብ ዘመንና እግዚአብሔር ለእስራኤል ያለው ፕሮግራም በተገለጠበት የዳንኤል ትንቢት፤ የሁለቱም ክንውኖች ፍጻሜ ከክርስቶስ ዳግም ምጽአት ጋር ተዛምዷል

(ዳን. 7:13-14)። ይህ ክፍል የክርስቶስን ዳግም ምጽአት እንዲህ በማለት ይገልጠዋል፡- “በሌሊት ራእይ አየሁ፤ እነሆም የሰው ልጅ የሚመስል ከሰማይ ደመናት ጋር መጣ፤ በዘመናት ወደሽመገለውም ደረሰ፤ ወደፊቱም አቀረቡት። ወገኖችና አሕዛብ በልዩ ልዩ ቋንቋም የሚናገሩ ሁሉ ይገዙለት ዘንድ ግዛትና ክብር መንግሥትም ተሰጠው፤ ግዛቱም የማያልፍ የዘላለም ግዛት ነው፤ መንግሥቱም የማይጠፋ ነው።” ዳንኤል የናቡከደናዖርን ሕልም በፈታበት ዳንኤል 2:44 ውስጥም “ዘላለም የማይፈርስ መንግሥት” በማለት ይህንኑ እውነት ተንብዮ ነበር።

ብዙዎቹ አነስተኛ ነቢያትም በተለይ ዘካርያስ፤ ይህን ፍሬ አሳብ በተመሳሳይ ሁኔታ ይጠቅሱታል። ዘካርያስ 2:10-11 ውስጥ ባለው ክፍል እንዲህ ተብሏል፡- “የጽዮን ልጅ ሆይ፤ እነሆ መጥቼ በመካከልሽ እኖራለሁና ዘምሪ፤ ደስም ይበልሽ ይላል እግዚአብሔር። በዚያን ቀን ብዙ አሕዛብ ወደ እግዚአብሔር ይጠጋሉ፤ ሕዝብም ይሆኑኛል፤ በመካከልሽም እኖራለሁ፤ የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር ወደ አንቺ እንደ ላከኝ ታውቂያለሽ”። ይህ በትክክል የሚያመለክተው ክርስቶስ በዳግም ምጽአቱ ምድርን ለሺህ ዓመት የሚገዛት መሆኑን ነው። ይህ ጉዳይ ዘካርያስ 8:3-8 ውስጥ በበለጠ ግልጽነት እንዲህ ተመልክቷል፡- “እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፤ ወደ ጽዮን ተመልሻለሁ፤ በኢየሩሳሌምም መካከል እኖራለሁ፤ ኢየሩሳሌምም የእውነት ከተማ ትባላለች፤ የሠራዊት ጌታ የእግዚአብሔር ተራራ፤ የተቀደሰ ተራራ ይባላል” (ቁ.3)። ከቁጥር 4-8 ባለው ክፍል ዳግም የእስራኤል ልጆች ከዓለም ሁሉ ተመልሰው ኢየሩሳሌም ውስጥ እንደሚኖሩና፤ ልጆቻቸውም በኢየሩሳሌም ጎዳናዎች ላይ እንደሚበርቁ ይገልጣል።

ዘካርያስ 14:1-4 ውስጥ የተጠቀሰው ቃል የክርስቶስን ዳግም ምጽአት፤ መካከለኛው ምሥራቅንና ኢየሩሳሌምን የሚያጥለቀልቃት የዓለም ጦርነት ከፍተኛ ደረጃ ላይ ሲደርስ እንደሚሆን ያስገነዝባል። ይህንን ዘካርያስ፤ “በዚያን ቀን እግሮቹ በኢየሩሳሌም ትይዩ፤ በምሥራቅ በኩል ባለው በደብረዘይት ላይ ይቆማሉ፤ ደብረዘይትም በመካከል ወደ ምሥራቅ ወደ ምዕራብ ይሰነጠቃል፤ እጅግም ታላቅ ሽለቆ ይሆናል፤ የተራራውም እኩሌታ ወደ ሰሜን፤ እኩሌታውም ወደ ደቡብ ይርቃል” (ቁ.4) በማለት ይገልጠዋል።

በክርስቶስ ዳግም ምጽአት ጊዜ የደብረዘይት ተራራ ሁለት ላይ የመሰንጠቁ ጉልህ ገለጣ የሚያመለክተው፤ ከዚያ ቀደም ከተከናወኑ ነገሮች ሁሉ የክርስቶስን ዳግም ምጽአት የሚተካክል አለመኖሩን ነው። የክርስቶስ ዳግም ምጽአት በጳንጠቆስጤ ዕለት፤ ወይም ኢየሩሳሌም በፈረሰችበት 70 ዓ.ም. ተከናውኗል የሚለው ትምህርት ከሌሎች መሰል ትንቢቶች ጋር የሚቃረን ነው። የክርስቶስ ዳግም ምጽአት ወደፊት የሚከናወን መሆኑን የሚያመለክቱ ትንቢቶች (ለምሳሌ ራእይ) ይህን አተረጓጎም ይቃረኑታል፤ በዚህ ምንባብ እንደተመለከተው፤ የደብረዘይት ተራራ ሳይለወጥ መኖሩም አሳቡን ውድቅ ያደርገዋል።

ልክ ሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 1 ውስጥ እንደተጠቀሰውና ክርስቶስ በዐረገ ጊዜ እንደሆነው ሁሉ እግሮቹ ደብረዘይት ተራራ ላይ ሲያርፉ፤ ኢየሩሳሌም ዙሪያ ያለው መልክዓ-ምድር ለውጥ ይታይበታል። ይህም ወዲያው ለሚመሠረተው መንግሥት ዝግጅት ነው። ስለዚህ፤ ስለ ክርስቶስ ዳግም ምጽአት የሚያመለክተው ትንቢት እንዳለፈ ሁኔታ ሊቆጠር አይገባም። የክርስቶስ ዳግም ምጽአት ቅዱሳን ሲሞቱ ወደ እነሱ መጥቶ እንደሚቀበላቸው ተደርጎም ሆነ፤ ሌላ ዓይነት መንፈሳዊ መልክ ያለው ተደርጎ ሊወሰድ አይገባም። ስለ ክርስቶስ ዳግም ምጽአት ብሉይ ኪዳን ውስጥ የተገለጠው ትንቢት የሚያስረዳው፤ የዓለምን ታሪክ ፍጻሜ ነው። ይህም የእግዚአብሔር ልጅ የሆነው ክርስቶስ የሞተላትን ዓለም የሚረከብበት፤ እንዲሁም ለእርሱ አልገዛም ባለው ዓለም ላይ ኃይልና ሥልጣኑን የሚያሳርፍበት ጊዜ ይሆናል።

ሐ. የክርስቶስ ዳግም ምጽአት በአዲስ ኪዳን ገለጣ መሠረት

የክርስቶስን ዳግም ምጽአት በተመለከተ፤ ከቤተ ክርስቲያን መነጠቅ ጋር በተገናኘ ሁኔታ አዲስ ኪዳን ውስጥ ልዩ ነገር ተገልጧል። የክርስቶስን ቀዳሚና ዳግም ምጽአት አስመልክቶ ብሉይ ኪዳን ውስጥ ያለው ትንቢት ብዙ ጊዜ ይደበላለቃል። በዚህም ሳቢያ ምናልባት ሁለቱን ክንውኖች መለየቱ ችግር የነበረው ሳይሆን አይቀርም። ቀዳሚው የክርስቶስ ምጽአት የተከናወነ እንደመሆኑ፤ ከሥቃይና ከክብሩ ጋር የሚዛመዱ ትንቢቶችን በማነጻጸር ረገድ ችግር አይኖርም።

ይሁን እንጂ፤ በአዲስ ኪዳን ክርስቶስ ለቅዱሳን መምጣቱን፤ ከቅዱሳን ጋር መምጣቱን የሚያሳዩት አባባሎች ተመሳሳይ በመሆናቸው፤ ስለየትኛው መምጣቱ እንደሚናገሩ ለመለየት ብዙ ጊዜ ግልጽ ስለማይሆን፤ የእያንዳንዱ ገለጣ ትክክለኛነት የሚለየው በቃሉ አገባብ መሆን አለበት። ያም ቢሆን የክርስቶስ ወደፊት መምጣት ጉዳይ የአዲስ ኪዳን ዋና ፍሬ አሳብ ነው። የጌታን ምጽአት ከሚናገሩት ሆኖ አምስት ጥቅሶች አንዱ በቀጥታ ወይም በተዘዋዋሪ ይህንኑ አሳብ የሚያመለክት መሆኑ ይገመታል። ለአዲስ ኪዳን ዋና ዋና መገለጦች አስተዋጽኦ ያላቸው ቢያንስ ሆኖ አንኳር ምንባቦችን ለመምረጥ ይቻላል (ማቴ. 19:28፤ 23:39፤ 24:3-25:46፤ ማር. 13:24-37፤ ሉቃስ 12:35-48፤ 17:22-37፤ 18:8፤ 21:25-28፤ ሐዋ. 1:10-11፤ 15:16-18፤ ሮሜ 11:25-27፤ 1ኛ ቆሮ. 11:26፤ 2ኛ ተሰ. 1:7-10፤ 2ኛ ጴጥ. 3:3-4፤ ይሁዳ 14፤ 15፤ ራዕይ 1:7-8፤ 2:25-28፤ 16:15፤ 19:11-21፤ 22:20)።

ቀደም ሲል ማቴዎስ 13ትን ስናጠና ከገለጥናቸው እውነቶች በተጨማሪ፤ ትኩረት የሚሹ ዋና ዋና ነጥቦችንም መገንዘብ ተገቢ ነው።

1. የክርስቶስ ዳግም ምጽአት ከመከራው ወቅት በኋላና ከሺህ ዓመቱ አገዛዝ በፊት የሚከናወን ነው። ዳግም ምጽአቱን አስመልክቶ የተነገሩት ትንቢቶች ቃል በቃል ትርጉም፤ ክርስቶስ ለሺህ ዓመታት በምድር ላይ ለመጣካት የመምጣቱ መክፈቻ መሆኑን ያመለክታል። ክርስቶስ ለቅዱሳን መምጣቱን፤ ማለት የቤተ ክርስቲያን መነጠቅን ከዚህ ለመለየትም ያገለግላል።

ወደፊት በምድር ከሚመሠረተው የጌታ መንግሥት ጋር በተዛመደ ሁኔታ ለተነገረ ትንቢት መንፈሳዊ ይዘት የሚሰጡ ወገኖች አሉ። በዚህም አመለካከታቸው ስለመነጠቅና ስለ ክርስቶስ ዳግም ምጽአት የተነገሩ ትንቢቶችን እንደ ክንውን አድርጎ የማቅረብ ዝንባሌም ይታይባቸዋል። በዚህ ትንታኔያቸው መሠረት ነው መነጠቅን ከመከራው ጊዜያት በኋላ የሚከናወን ነው የሚሉት።

የክርስቶስ ዳግም ምጽአትን የሚያሳይ ትንቢትን ቃል በቃል የሚረዱ ወገኖች ደግሞ የሺህ ዓመቱ መንግሥት ምድር ላይ ከመመሥረቱ በፊት ይከናወናል በማለት ያምናሉ። ከቤተ ክርስቲያን መነጠቅ የተለየ አድርገውም ይረዱታል። ክንውኖቹም በዓላማ፤ በባሕርይና በይዘት ይለያያሉ።

የዚህ መጽሐፍ አንዱ ደራሲ የሆኑት ጆን ኤፍ ዋልቮርድ “የንጥቀት ጥያቄዎች”፤ በሚለው መጽሐፋቸው፤ መነጠቅ ከመከራው ጊዜ በፊት እንደሚሆንና ክርስቶስ መንግሥቱን በምድር ለመመሥረት ዳግም መምጣቱ ደግሞ ከመከራው ዘመን በኋላ መሆኑን ለማረጋገጫነት፤ ጎምሳ ምክንያቶችን አቅርበዋል። እኚሁ ሰው “የሺህ ዓመቱ መንግሥት” በሚለው ጽሑፋቸው ባቀረቡት መከራከሪያ፤ በምድር ስለሚመሠረተው መንግሥት ከታሪካዊና ሥነ-መለኮታዊ ይዘቱ አንጻር ማስገንዘቢያ አቅርበዋል። ምንም እንኳን የሥነ-መለኮት ምሁራን በነዚህ ነጥቦች ያለመስማማታቸው ነገር የሚኖር ቢሆን፤ ጉዳዩ

በአብዛኛው የሚወሰነው ግን ቃሉን ለመፍታት በምንገለገልበት መመሪያ ይሆናል። ትንቢትን ቃል በቃል የሚተረጉሙና ዝርዝር ጉዳዮቹን ከግንዛቤ የሚያስገቡ ክፍሎች፣ የክርስቶስ ዳግም ምጽአት ከመከራው ጊዜ በኋላ እና ከሺህ ዓመቱ መንግሥት በፊት ነው የሚለውን ማጠቃለያ አሳብ ሊደግፉ ይችላሉ።

2. ስለ ክርስቶስ ዳግም ምጽአት የሚገልጡት ዋና ዋና የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ሁሉ ምጽአቱ እንደ ዕርገቱ መሆኑን ያስገነዝባሉ። ይህ ሁኔታ ሐዋርያት ሥራ 1:11 ውስጥ እንደተገለጠው፣ የክርስቶስን ዕርገት በማየት ሽቅብ ይመለከቱ ለነበሩት ደቀ መዛሙርት በተናገሯቸው መላእክት ቃል እንዲህ ተረጋግጧል፡- “ይህ ከእናንተ ወደ ሰማይ የወጣው ኢየሱስ ወደ ሰማይ ሲሄድ እንዳያችሁት እንዲሁ ይመጣል።” ይህ የሚያመለክተው መነጠቅን ሳይሆን የክርስቶስን ዳግም ምጽአት ነው። ወደ ሰማይ እንደሄደ፣ እንዲሁ ወደ ምድር ይመለሳል። ይህ ጉዳይ ማቴዎስ 24:27-31 እና ራእይ 19:11-16 ውስጥ የተጠቀሱትን በመሳሰሉ ዋና ዋና ምንባቦችም የተደገፈ ነው።

ዳግም ምጽአቱን የሚያመለክቱ ምንባቦች አመጣጡ እንደ ዕርገቱ መሆኑን በግልጽ ያስረዳሉ። ክርስቶስ ከመለኮታዊነቱ የተነሣ በሁሉም ስፍራ የመገኘት ባሕርይ ቢኖረውና በአንድ ጊዜ በሰማይም ሆነ በምድር መገኘት ቢችልም፣ አካሉ በስፍራ የሚኖር ነው፤ አሁንም በአብ ቀኝ አለ። በዳግም ምጽአቱ ወደ ሰማይ እንዳረገ፣ እንዲሁ በአካል ይመለሳል። አባባሉ ዘካርያስ 14:4 ውስጥ የተደገፈ ነው፡- “በዚያን ቀን እግሮቹ በኢየሩሳሌም ትይዩ በምሥራቅ በኩል ባለው በደብረዘይት ላይ ይቆማሉ።” ይህ እውነት ሐዋርያት ሥራ 1 ውስጥ ወደ ሰማይ እንደሄደ እንዲሁ የሚመለስ መሆኑ በተገለጠው መሠረት የሚከናወን ነው።

መላው ዓለም የክርስቶስን ክብር የሚያይ ስለመሆኑ ምንም ማረጋገጫ ካልተነገረለት መነጠቅ ጋር ሲነጻጸር፣ ዳግም ምጽአቱ በግልጽ የሚታይና በክብር የተሞላ ይሆናል። አመጣጡ ከምሥራቅ እስከ ምዕራብ የሚበራ መብረቅ እንደሚመስል ክርስቶስ ራሱ ገልጧል (ማቴ. 24:27)። ሐዋርያት ሥራ 1:11 ውስጥ እንደተመለከተው፣ ዕርገቱ የሚታይ እንደነበር ሁሉ ዳግም ምጽአቱም ግልጽና የሚታይ ይሆናል። “ወደ ሰማይ ሲሄድ እንዳያችሁት እንዲሁ ይመጣል” ተብሎ ነው ስለ ክርስቶስ የተነገረው።

ክርስቶስ ማቴዎስ 24:30 ውስጥ እንዲህ ብሏል፡- “የሰው ልጅንም በኃይልና በብዙ ክብር፣ በሰማይ ደመና ሲመጣ ያይታል።” የራእይ መጽሐፍ ዋና ገለጣ የሚያመለክተው፣ ክርስቶስ በዳግም ምጽአቱና በሚቀጥለው የመንግሥቱ አገዛዝ ወቅት ለዓለም የሚታይ መሆኑን ነው። ራእይ 1:7 ውስጥ የተጠቀሰው ቃል ሲገልጥ፣ “እነሆ ከደመና ጋር ይመጣል፤ ዓይንም ሁሉ የወጉትም ያይታል፣ የምድርም ወገኖች ሁሉ ስለ እርሱ ዋይ ዋይ ይላሉ” ይላል። ክርስቶስን የሚያዩት በሞትና በሥቃይ እንደነበረ ተራ ናዝሬቂ፣ ወይም በአንዳንድ ሁኔታ ክብሩ ተሸፍኖ በዕረገበት ምድራዊ አካል አይደለም።

የክርስቶስ ዳግም ምጽአት ቀደም ሲል ራእይ 1:12-18 ውስጥ ለዮሐንስ እንደተገለጠው፣ የእግዚአብሔር ልጅ ክብር በሙላት የሚገለጥበት ይሆናል። ይህ ጉዳይ ራእይ 19:11-16 ውስጥም በዝርዝር ተገልጧል። በዚህ መሠረት እንግዲህ፣ የክርስቶስ ዳግም ምጽአት በዘመናት ሁሉ ከታዩት ይልቅ አስደናቂ ይሆናል። አዳም ኤደን ገነት ውስጥ ኃጢአት በሠራና የገዢነት ሥልጣኑን ባጣ ጊዜ፣ የተጀመረው የእግዚአብሔር አጠቃላይ ፕሮግራም ፍጻሜም ይሆናል።

3. የክርስቶስ ዳግም ምጽአት ወደ ምድር የመምጣቱንና የመግዛቱን ተዛምዶ ስለሚያመለክት፣ ከምድር ጋር የተያያዘ እንጂ እንደመነጠቅ በአየር ላይ የመገናኘት ጉዳይ አይደለም። ክርስቶስ ጽዮን ላይ ሆኖ ስለመግዛቱ፣ ወደ ጽዮን ስለመምጣቱ ወይም ከጽዮን

ስለመሄዱ ብዙ ምንባቦች ይናገራሉ፤ ሁሉም የኢየሩሳሌም ከተማን ነው የሚያመለክቱት (መዝ. 14:7፤ 20:2፤ 53:6፤ 110:2፤ 128:5፤ 134:3፤ 135:21፤ ኢሳ. 2:3፤ ኢዩ. 3:16፤ አዋጽ 1:2፤ ዘካ. 14:1-4፤ ሮሜ 11:26)። በመጽሐፍ ቅዱስ ገለጣ መሠረት፤ የክርስቶስ ምጽአት እግሮቹ ደብረዘይት ተራራ ላይ ማረፋቸው ብቻ ሳይሆን፤ ኢየሩሳሌምን ለማጥፋት በመሞከር ላይ ያሉትን ሠራዊቶች የመደምሰስ ተልእኮም አለው (ዘካ. 14:1-3)።

የክርስቶስ ዳግም ምጽአት፤ ቅዱስን መላእክትና በዘመናት ሁሉ በሰማይ የተከማቹ ቅዱሳን የሚያጅቡት ይሆናል። ይህ ከንውን ክርስቶስ ለቅዱሳኑ የሚመጣበት ሳይሆን፤ ከቅዱሳኑ ጋር ወደ ምድር የሚመለስበት ነው። የዳግም ምጽአቱ አንድ ዋና ዓላማ ገና በምድር ያሉትንና የሚሠቃዩትን ቅዱሳን ማዳን ቢሆንም፤ ማቴዎስ 25:31 ውስጥ የተጠቀሰው ቃል እንደሚገልጠው መላእክት ሁሉ ከእርሱ ጋር ይመጣሉ። የሰማይ ሠራዊት ሁሉ ከእርሱ ጋር እንደሚሆኑ የሚያስረዳውና ራእይ 19:11-21 ውስጥ ያለው ቃል ይህን አሳብ ይበልጥ ይገልጠዋል። የዚህ ሠራዊት አባላት ቅዱሳን መላእክትና በሰማይ ያሉ ቅዱሳን እንደሚሆኑ አይጠረጠርም። የክርስቶስ ዳግም ምጽአት የምርጦች ማለት፤ ትንሣኤ ያገኙት፤ የተነጠቁና በምድር ላይ በተፈጥሯዊ አካላቸው ያሉትም መሰባሰቢያ ጊዜ ይሆናል። ሁሉም በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ በዚህ አስደናቂ ዳግም ምጽአት ይሳተፋሉ።

4. የዳግም ምጽአቱ ዓላማ በምድር ላይ ለመፍረድ ነው (መዝ. 96:13)። የዚህ ጉዳይ ዝርዝር ትምህርት፤ በእስራኤል፤ በመንግሥት፤ በሰይጣንና በወደቁ መላእክት ላይ ሊሰጥ ያለውን ፍርድ በምናጠናበት ጊዜ በተከታታይ ይቀርባል። እነሱም ከእርሱ ጋር በአሥራ ሁለቱ የእስራኤል ነገዶች ላይ እንደሚፈርዱ ማቴዎስ 19:28 ውስጥ ክርስቶስ ለአስራ ሁለቱ ደቀ መዛሙርት ነግሯቸዋል። ማቴዎስ 25:31-46 ውስጥ ደግሞ፤ በክርስቶስ ዳግም ምጽአት ወቅት አሕዛብ የሚፈረድባቸው መሆኑ ተገልጧል። ሕዝቅኤል 20:35-38 ውስጥም በዚሁ ወቅት በእስራኤል ላይ ፍርድ እንደሚኖር ተነግሯል። ከዳግም ምጽአቱ ቀደም ሲል በሚኖረው የስደት ጊዜ የሚሞቱት ከሙታን ተነሥተው የሚፈረድባቸው መሆኑ ራእይ 20:4 ውስጥ ተመልክቷል።

ይህ ጉዳይ የመጨረሻውን ጊዜ አስመልክቶ ወንጌላት ውስጥ በተነገሩ ልዩ ልዩ ምሳሌዎች ውስጥ ከመገለጡም በላይ፤ ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ውስጥም በተደጋጋሚ ተጠቅሷል (ሉቃስ 12:37፤ 45-47፤ 17:29-30፤ 2ኛ ተሰ. 1:7-9፤ 2:8፤ ይሁዳ 15፤ ራእይ 2:27፤ 19:15-21)። በአሁኑ ጊዜ ኃጢአተኝነቷን እንዲሁም አለማመድን እንድትገልጥ የተተወችውና እግዚአብሔር እንደሌለ በመቁጠር የምትኖረው ምድር፤ በእግዚአብሔር ጻድቅ ፍርድ ሥር ትወድቃለች።

ፍርዱ እጅግ ሰፊ ቢሆንም፤ ምድርን ሙሉ በሙሉ አያጠፋትም። 2ኛ ጴጥሮስ 3:10 ውስጥ የተጠቀሰው በእሳት የመቅጣት ፍርድ፤ የአሁኒቱ ምድርና የአሁኑ ሰማይ በፍጹም ጠፍተው በምትካቸው አዲስ ሰማይና አዲስ ምድር እስከሚፈጠርበት እስከ ሺህ ዓመቱ መንግሥት ፍጻሜ ድረስ አይከናወንም።

በመነጠቅ ወቅት የሚጀመረው፤ እንዲሁም በዋዜማውና በዳግም ምጽአቱ ማግሥት የሚከናወኑ ፍርዶችን የሚያካትተው የእግዚአብሔር ቀን የሚጠቃለለው፤ በሺህ ዓመቱ መንግሥት ፍጻሜና በአሁኗ ምድርና ሰማይ መጥፋት ነው። በአሁኒቱ ዓለማችን ላይ ኃጢአት የሚኖረው ድል ጊዜያዊ ሲሆን፤ የጽድቅ ድል ግን ዘላለማዊ ነው።

5. የክርስቶስ ዳግም ምጽአት ዋና ዓላማ፤ በመከራው ወቅት ከእስራኤልም ሆነ ከአሕዛብ ከሰማዕትነት የተረፉትን ነጻ ማውጣት ነው። ማቴዎስ 24:22 ውስጥ

እንደተጠቀሰው፡ የክርስቶስ ዳግም ምጽአት ላልተወሰነ ጊዜ የሚዘገይ ቢሆን ኑሮ፤ ወደ ምድር የሚፈሱት አሠቃቂ ፍርዶች የሰውን ዘር በሙሉ ያጠፋት ነበር። ይህ የመከራ ወቅት የተመረጡትን ከሥቃዩ ለመታደግ ሲባል በሚከናወነው የክርስቶስ ዳግም ምጽአት ሳቢያ ያጥራል። ሮሜ 11፡26-27 ውስጥ እስራኤል የዳነች ወይም ነጻ የወጣች ተብላለች። ይህ አሳብ ሉቃስ 21፡28 ውስጥ “ቤዛችሁ” በሚለው ቃል ተደግፏል። ዘካርያስ 14፡4 ውስጥ እንደተጠቀሰው ያሉ የብሉይ ኪዳን ምንባቦችም ይህን ቤዛነት ገልጠውታል።

ይሁን እንጂ፡ የክርስቶስ ዳግም ምጽአት በኃጢአተኞች ላይ ፍርድ የሚያመጣና ጸድቃንን የሚያድን ብቻ ሳይሆን፤ አዲስ መንፈሳዊ ሁኔታንም ያሰፍናል። ይህን አሳብ ስለ ሺህ ዓመቱ መንግሥት በምናጠናበት ጊዜ እንደገና እንመለከተዋለን። በኃጢአተኞች ላይ ፍርድ የሚያመጣው ይህ ሁኔታ፤ በክርስቶስ ላመኑት መንፈሳዊ መነቃቃትን ይሰጣቸዋል። ይህ አሳብ ሮሜ 11፡26-27 ውስጥ ባለው ቃል የተደገፈና ኤርምያስ 31፡31-34 ውስጥ በሰፈረው አዲስ ቃል ኪዳን የተጠቃለለ ነው።

6. የክርስቶስ ዳግም ምጽአት የዳዊትን ዙፋን እንደገና የመመሥረት ዓላማም አለው። ሐዋርያት ሥራ 15 ውስጥ እንደተመለከተው፤ በቤተ ክርስቲያንና በአሕዛብ መካከል ሊኖር ስለሚገባው ግንኙነት ኢየሩሳሌም ውስጥ በነበረው ጉባኤ ውይይት ተደርጎ ነበር። በጉባኤው እንደተገለጠው እንዲሁም አሞጽ 9፡11-15 ውስጥ የተጠቀሰው ቃል እንደሚያስረዳው፤ መጀመሪያ ለአሕዛብ በረከት የሚመጣ፤ ለጥቆ ደግሞ የዳዊት ድንኳን ትንሣኤ የሚሆን መሆኑ ተረጋግጧል። ይህ ከእስራኤላውያን መሰባሰብና ፈጽሞ ዳግም ላለመበተን ምድራቸው ላይ ከሚሰፍሩበት ክንውን ጋር በአንድ ላይ የሚሆን ነው (አሞፅ 9፡14-15፤ ሕዝ. 39፡25-29)። የእስራኤላውያን መሰባሰብ፤ የዳዊት ዙፋን እንደገና መመሥረትና በእስራኤል ቤት ላይ የእግዚአብሔር መንፈስ መፍሰሱ (ሕዝ. 39፡29)፤ እስራኤልንና በሌላው የዓለም ክፍል ያለውን ሕዝብ ለሚመጣው የእግዚአብሔር መንግሥት ክብር በአንድ ላይ ያዘጋጃቸዋል። ሕዝቅኤል 37፡24 ውስጥ በተጠቀሰው ቃል እንደተረጋገጠው፤ የብሉይ ኪዳን ቅዱሳንም የዚህ መንግሥት ተሳታፊዎች ይሆናሉ። ዳዊትም ከክርስቶስ በታች የእስራኤል ልዑል ይሆን ዘንድ በዚህ ወቅት ይነሣል። ሉቃስ 1፡31-33 ውስጥ ለማርያም እንደተገለጠው፤ ክርስቶስ በእስራኤል ቤት ላይ ለዘላለም ይነግሥ ዘንድ ዳግም መምጣቱ የእግዚአብሔር ዓላማ ነው።

ሲጠቃለል፤ የክርስቶስ ዳግም ምጽአት፤ በታላቁ መከራ ፍጻሜና በሺህ ዓመቱ መንግሥት መጀመሪያ ላይ የሚከናወን ታላቅ ድርጊት ነው። ክርስቶስ በአካል የሚመለስበትና ዓለም ሁሉ በግልጽ እንዲያየው የሚደረግበት የእግዚአብሔር ክብር መገለጫም ነው። ከሰማይ ሳይሆን ከምድር ጋር፤ በተለይም ከኢየሩሳሌም ማለት ከደብረዘይት ተራራ ጋር የተያያዘ ክንውን ይሆናል።

ክርስቶስ በዳግም ምጽአቱ በቅዱሳንና በመላእክት ይታጀባል። የዳግም ምጽአቱ ዓላማም በዓለም ላይ ለመፍረድ፤ ከአይሁድም ሆነ ከአሕዛብ በእርሱ የሚያምኑትን ለማዳን፤ ለእስራኤላውያንና ለሌላው ሕዝብ መንፈሳዊ ትንሣኤን ለማምጣት፤ የዳዊትን ዙፋን እንደገና ለመመሥረትና የመጨረሻው ሥፍራ-ዘመን ክንውን የሆነውን የሺህ ዓመት መንግሥቱን ለመመሥረት ነው። ከዳግም ምጽአቱ ጋር የተያያዘው የትንሣኤና የፍርድ ትምህርት በዚህ ክንውን መሠረትነት ሊታይ ይችላል።

ምዕራፍ አርባ ሰባት

ትንሣኤዎች

ሰዎች ሁሉ በአንድ ጊዜ ይነሣሉ ከሚለው ድጋፍ-አልባ ንድፈ-አሳብ ሳቢያ በትንቢት አተረጓጎም ዙሪያ አያሌ ውዝግብ ሲፈጠር ቆይቷል። ይህ ንድፈ-አሳብ መጽሐፍ ቅዱስ ስለተለያዩ ትንሣኤዎች ያስቀመጣቸውን ዝርዝር ጉዳዮች ገለል ያደርጋል። መጽሐፍ ቅዱስ የሚያቀርብልን ወደ ሰባት የሚደርሱ ትንሣኤዎችን ነው። ከእነዚህም አንዳንዶቹ ከዚህ በፊት የተከናወኑ ሲሆኑ፤ ሌሎቹ ደግሞ በረዥም ክፍለ-ጊዜያት የተራራቁ ናቸው። እነዚህም ከክርስቶስ የሺህ ዓመታት አገዛዝ ቀድመው ወይም ተከትለው የሚፈጸሙ ትንሣኤዎች ናቸው። ሁሉም በየራሳቸው ጊዜና ቦታ እንደሚነሡ እና የሰው ዘር ሕልውና ግን ለዘላለም እንደሚቀጥል መጽሐፍ ቅዱስ ያስተምራል። የትንሣኤው ትምህርት ጥናት እንደሚያመለክተው፤ ይህን የክርስትና እምነትና ተስፋ ማዕከላዊ እውነት በተመለከተ ትንቢታዊው ፕሮግራም ውስጥ ጠቃሚ መግለጫ አለ።

ሀ. የኢየሱስ ክርስቶስ ትንሣኤ

በትንሣኤዎች ቅደም ተከተል መሠረት፤ ቀዳሚውን ስፍራ የያዘው የኢየሱስ ክርስቶስ ትንሣኤ ነው። ያም በብሉይ ኪዳን ትንቢት (እንደ መዝሙር 16፡9-10)፤ በአራቱ ወንጌላትና በሥነ-መለኮታዊ ረገድ ደግሞ ከሐዋርያት ሥራ ጀምሮ አዲስ ኪዳን ውስጥ የተብራራ ጉዳይ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ 1ኛ ቆሮንቶስ ምዕራፍ 15 ውስጥ በስፋት እንደሚሟገተው፤ የክርስቶስ ትንሣኤ የክርስቲያን እምነትና ተስፋ ሁሉ የሚያርፍበት ማዕከላዊ ትምህርት ነው። ከአንድ የሚበልጡ ትንሣኤዎች እንዳሉ የሚያረጋግጡትን ሐቆች በምንመለከትበት ጊዜ፤ የኢየሱስ ክርስቶስ ትንሣኤ ቀደም ሲል የተፈጸመ ልዩ ክሥተት መሆኑን ሁሉም ሊቀበሉት ይገባል።

ለ. የኢየሩሳሌሙ የቅዱሳን ትንሣኤ

ማቴዎስ 27፡52-53 ውስጥ ያለው ቃል እንደሚያስረዳን፤ ክርስቶስ ከሞት በተነሣ ጊዜ የቅዱሳንም ምኅላጌነት ትንሣኤ ተካሂዷል። በኢየሱስ ክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ ወቅት የሚከተለው ክሥተት እንደተፈጸመ ምንባቡ እንዲህ ይገልጣል፡- “መቃብሮችም ተከፈቱ፤ ተኝተው ከነበሩትም ከቅዱሳን ብዙ ሥጋዎች ተነሡ። ከትንሣኤውም በኋላ ከመቃብሮች ወጥተው ወደ ቅድስት ከተማ ገቡና ለብዙዎች ታዩ።”

ይህን እንግዳ ክሥተት በተመለከተ የቀረበ ማብራሪያ የትም አይገኝ። መቃብሮች በክርስቶስ ሞት ጊዜ ቢከፈቱም፤ ክርስቶስ እስከተነሣበት ጊዜ ድረስ ቅዱሳኑ ከሞት ያልተነሡ ይመስላል። ለዚህም ምክንያቱ፤ በኩራት የሆነው ክርስቶስ ለዘላለም በማይጠፋ የትንሣኤ አካል ከሞት በመነሣት የቀዳሚነቱን ስፍራ እንደያዘ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጥ መናገሩ ነው። በአንጻሩም እንደ አልዓዛር ከሞት የተነሡ ሰዎች እንደገና ሞተው ተቀብረዋል። ክርስቶስ ግን ዳግም ወደ መቃብር ላይመለስ ነው የተነሣ።

በክርስቶስ ትንሣኤ ለተነሡትና በአንጻራዊነት አነስተኛ ቁጥር ለነበራቸው ቅዱሳን ትንሣኤ ተሰማሚ ፍች ሊሆን የሚችል አሳብ ባለፈው በተፈጸመው የሌዋውያን መሥዋዕት ክንውን ውስጥ የሚገኝ ይመስላል። ሦስተኛው የመከር በኩራት በዓል (ዘሌ. 23፡9-14) ከሚያካትታቸው ነገሮች አንዱ፤ በመከሩ መጀመሪያ እስራኤላውያን የበኩራቱን ነዶ በእግዚአብሔር ፊት የሚወዘውዙበትና፤ ቀጣዩን መከር በመጠበቅ ተሰማሚ መሥዋዕት የሚያቀርቡበት ሥርዓት ይገኝበታል። በክርስቶስ ትንሣኤ ወቅት የሆነው የነዚያ ቅዱሳን

ትንሣኤ በኩርነት በመወከል፤ ክርስቶስ በትንሣኤው ብቻውን እንዳልሆነና ለሚመጣው ታላቅ መከር የፈር ቀዳጅነቱን ተግባር እንደሚወጣ ያሳያል። እነዚህ ቅዱሳንም የትንሣኤ ምሳሌዎች ነበሩ።

ምንም እንኳን አንዳንድ ሰዎች ማቴዎስ ወንጌል ውስጥ የሚገኙትን ማጣቀሻዎች እንደ አልዓዛር ትንሣኤ ወደ ሕይወት መመለስ ብቻ አድርገው ቢተረጉሟቸው፤ በክርስቶስ ትንሣኤ ወቅት መፈጸሙ ዘላቂ ትንሣኤን የሚያመለክት ነው። ስለሆነም፤ እነዚህ ቅዱሳን ተልእኳቸውን ከፈጸሙ በኋላ ወደ ሰማይ ያረጉ መሆናቸው አያጠራጥርም። ያም ሆነ ይህ፤ የእነዚህ ቅዱሳን ትንሣኤ፤ ትንሣኤዎች ሁሉ በአንድ ታላቅ የወደፊት ትንሣኤ እንደማይጠቃለሉ የሚያረጋግጥ ታሪካዊ ክሥተት ነው።

ሐ. የቤተ ክርስቲያን ትንሣኤ

ቀደም ሲል ክርስቶስ ለቅዱሳኑ ስለሚመጣበት ሁኔታና ስለመነጠቅ በተነሣው ትምህርት ውስጥ እንደተገለጠው፤ ክርስቶስ የራሱ ለሆኑት ሲመጣ በርሱ የሞቱት ይነሣሉ። ከዚያም በሕይወት ከነበሩትና ከሚለወጡት ክርስቲያኖች ጋር፤ ጌታን በአየር ይቀበሉና ወደ ሰማይ ያርጋሉ። 1ኛ ተሰሎንቄ 4:13-18 እና 1ኛ ቆሮንቶስ 15:51-58 እንደሚያስተምሩት፤ ከሞት የተነሡትና በሕይወት የነበሩት ክርስቲያኖች የክርስቶስን የሚመስል የትንሣኤ አካል ይቀበላሉ (1ኛ ዮሐ. 3:2)። የቤተ ክርስቲያን ትንሣኤ የመጀመሪያው ብዝሃ ትንሣኤ ሲሆን፤ ለተከታታይ ትንሣኤዎች ግንባር ቀደሙ ነው።

መ. የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን ትንሣኤ

ኢዮብ 19:25-26 ውስጥ እንደተገለጠው፤ ምንም እንኳን ብሉይ ኪዳን በተደጋጋሚ ስለ ትንሣኤ ትምህርት ቢያመለክትም፤ ትንቢት ውስጥ ከፍተኛ ስፍራ አልተሰጠውም። ይሁንና፤ ተጠቅሰው የምናገኛቸው አሳቦች የሚያመለክቱት የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን ትንሣኤ የሚፈጸሙት በንጥቀት ወቅት ሳይሆን፤ ወደ ምድር በሚመለስበት ዳግም ምጽአቱ ጊዜ መሆኑን ነው።

ዳንኤል፤ ምዕራፍ 12 ቁጥር 1 ውስጥ ታላቁን መከራ ከገለጠ በኋላ፤ ቁጥር 2 ውስጥ ደግሞ ትንሣኤን ያብራራል። ከዚህ ክፍል እንደምንመለከተው፤ ትንሣኤ ከታላቁ መከራ የሚቀጥልና የመጨረሻ ክፍል ሆኖ ቀርቧል። ስለሆነም፤ የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን የሚነሡት፤ በመነጠቅ ጊዜ ሳይሆን፤ በመንግሥት ምሥረታ ወቅት ነው። ከመጽሐፈ ኢዮብ ተመሳሳይ አሳብ ለመረዳት እንደሚቻለው፤ ትንሣኤ ክርስቶስ እግሮቹን በምድር ላይ ከሚያሳርፍበት ዘመን ጋር ተያይዟል።

በተመሳሳይ ሁኔታ፤ ሙታን ከመቃብር የሚነቁበት የትንሣኤ ትምህርት ክርስቶስ በዓለም ላይ ሲፈርድ ከሚመጣበት ዘመን ጋር ተዛምዷል (ኢሳ. 26:19-21)። በተጨማሪም፤ “በክርስቶስ የሞቱት” የሚለው ሐረግ በመነጠቅ ጊዜ የሚነሡትን ለመግለጥ እንዳገለገለ መረዳቱ ተገቢ ነው (1ኛ ተሰ. 4:16)። “በክርስቶስ” የሚለው አገላለጥ ከመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት የተነሣ አማኝ አሁን ያለውን ስፍራ ያመለክታል።

ይህ ገለጣ ለመጀመሪያ ጊዜ የታየው፤ ሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 2 ውስጥ ሲሆን፤ ስለ ብሉይ ኪዳን ቅዱሳን አልገለጠም። ምንም እንኳን የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች በአሳብ ቢለያዩና አንዳንዶቹ መነጠቅ የብሉይ ኪዳን ቅዱሳንን ይጨምራል ቢሉ፤ አብዛኛው መረጃ የሚያመለክተው ግን፤ የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን የሚነሡት በክርስቶስ ዳግም ምጽአት ወቅት መሆኑን ነው። ያም ሆነ ይህ፤ የብሉይም ሆነ የአዲስ ኪዳን ቅዱሳን ከሺህ ዓመቱ መንግሥት በፊት ይነሣሉ።

ሠ. የታላቁ መከራ ወቅት ቅዱሳን ትንሣኤ

በታላቁ መከራ ወቅት በሰማዕትነት ስለሞቱ ሰዎች ክርስቶስ መንግሥቱን በምድር ላይ ለመመሥረት ከሚመጣበት ሁኔታ ጋር በተያያዘ መንገድ ልዩ ገለጣ ተሰጥቷል። ራእይ 20:4 ውስጥ ዮሐንስ ስለእነዚህ ወገኖች የሚከተለውን ገልጧል፡- “ስለ ኢየሱስም ምስክርና ስለ እግዚአብሔር ቃል ራሶቻቸው የተቀረጡባቸውን ሰዎች ለአውሬውና ለምስሉም ያልሰገዱትን፤ ምልክቱንም በግንባሮቻቸው በእጆቻቸውም ላይ ያልተቀበሉትን እየሁ፤ ከክርስቶስም ጋር ሺህ ዓመቱን ኖሩና ነገሡ።”

በታላቁ መከራ ዘመን በሰማዕትነት የሚሞቱ ቅዱሳን ክርስቶስ መንግሥቱን ለመመሥረት በሚመለስበት ጊዜ የሚነሡ ስለመሆናቸው ከላይ የቀረበው ዓረፍተ ነገር ግልጽ መረጃ ነው። ራእይ 20:5 ውስጥ የተጠቀሰው ቃል፡ “የቀሩቱ ሙታን ግን ሺህ ዓመት እስኪፈጸም ድረስ በሕይወት አልኖሩም። ይህ የፈተኛው ትንሣኤ ነው” ሲል ያውጃል። ከእርሱ በፊት የክርስቶስ፤ የቤተ ክርስቲያንና የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን ትንሣኤዎች ተካሂደው ሳለ፤ ይህ እንዴት የፈተኛው ትንሣኤ ይሆናል? የሚል ተገቢ ጥያቄ ይነሳል።

ለዚህ መልሱ “የፈተኛው ትንሣኤ” የሚለው ሐረግ ምንም እንኳ በጊዜ ርዝመት ቢለያይ፤ የጻድቃንን ትንሣኤዎች ሁሉ ያመለክታል የሚል ነው። ሁሉም ከኃጢአተኞች የመጨረሻ ትንሣኤ በፊት የሚከናወኑና “ፊተኛ” ናቸው። ስለሆነም፤ “የፈተኛው ትንሣኤ” የሚለው ሐረግ የክርስቶስን ትንሣኤ ጨምሮ፤ የሁሉንም የቅዱሳን ትንሣኤዎች የሚመለከት ነው።

ረ. የሺህ ዓመቱ ቅዱሳን ትንሣኤ

መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በየትኛውም ስፍራ ስለ ሺህ ዓመቱ ቅዱሳን ትንሣኤ በግልጽ የተቀመጠ አሳብ ባለመኖሩ፤ አንዳንዶች ወደ ሺህ ዓመቱ መንግሥት የሚገቡ ቅዱሳን ከቶውንም እንደማይሞቱ ይናገራሉ። በሺህ ዓመቱ መንግሥት መጨረሻ ላይ በሕይወት የሚኖሩ ሰዎች ስለመነጠቃቸውም መጽሐፍ ቅዱስ የሚገልጠው ነገር የለም። እነዚህ ሁለቱም ትንቢታዊ ነገሮች ዛሬ በሕይወት ለሚኖሩ ቅዱሳን አንገብጋቢ ጉዳዮች አይደሉም። ከዚህ ጋር የሚዛመደው እውነት ክርስቶስ መንግሥቱን ለመመሥረት ከተመለሰ በኋላ ሊገለጥ ይችላል።

ይሁን እንጂ፤ የመከራውን ዘመን የሚያልፉ ቅዱሳን ዕድሜያቸው የሚገፋ ከመሆኑም ሌላ፤ በሺህ ዓመቱ አገዛዝ ዘመን ሁሉ በሕይወት የመኖራቸው ነገር አጠራጣሪ ነው። አዳምና ቀደምት ክርስቲያኖች እንኳ ለሺ ዓመት በሕይወት አልኖሩም። ስለሆነም ምንም እንኳ ዕድሜያቸው ሊረዝም ቢችል፤ ሺሁን ዓመት በሙሉ እንደማይኖሩና መሞታቸው እንደማይቀር ይታመናል።

ኢሳይያስ 65:20 ውስጥ፤ “ከዚያ ወዲህ ጥቂት ዘመን ብቻ የሚኖር ሕፃን፤ ወይም ዕድሜውን ያልፈጸመ ሽማግሌ አይገኝም፤ ጎልማሳው መቶ ዓመት ሆኖት ይሞታልና፤ ኃጢአተኛውም የመቶ ዓመት ሆኖት የተረገመ ይሆናልና” የሚል ቃል አለ። በሌላ በኩል፤ ይህ ዓረፍተ ነገር ዕድሜ በከፍተኛ ደረጃ እንደሚጨምርና አንድ ሰው መቶ ዓመት ሆኖት ገና ሕፃን እንደሚሆን ያመለክታል። በሺህ ዓመቱ መንግሥት ዘመን፤ ሰዎች ዕድሜ እስኪጠግቡ ይኖራሉ። ይህ ግን ላለመሞታቸው ዋስትና አይሰጥም። በተቃራኒው በመቶ ዓመት ዕድሜው የሚሞት ሰው የሚሞተው በኃጢአቱ ምክንያት ስለሚሆን ሞት የሚመጣው እንደ ፍርድ ነው።

በሺህ ዓመቱ መንግሥት ሞተው፤ በዚያው ዘመን መጨረሻ የሚነሡ ሰዎች ሊኖሩ እንደሚችሉ የሚያሳይ መረጃ አለ። ይሁንና፤ ይህ ትምህርት ግልጽ በሆነ የመጽሐፍ ቅዱስ

ቃል ላይ የተመሠረተ አይደለም። ቢሆንም ከዚህ የተሻለ ማብራሪያ ለማቅረብ አይቻልም። የሺህ ዓመቱ ቅዱሳን ከሞት እንደሚነሡ ሁሉ፤ በሕይወት የሚኖሩ የሺህ ዓመቱ ቅዱሳን ይነጠቃሉ ወይም እንደ ቤተ ክርስቲያን ሞትን ሳይቀምሱ ይወስዳሉ። ይህም አሁን ያላቸውን ምድርና ሰማያትን ለመጠቅለል የሚደረግ ዝግጅት ነው።

ሰ. የኃጢአተኞች ትንሣኤ

የመጨረሻው ትንሣኤ ኃጢአተኞችን ብቻ የሚመለከት ይመስላል። ስለ ታላቁ የነጭ ዙፋን ፍርድ ራእይ 20፡11-15 ውስጥ የተጻፈው ቃል እንደሚያስረዳው፤ ቀደም ሲል ያልተነሡ ሙታን ሁሉ ከሞት ተነሥተው በእግዚአብሔር ፊት ለፍርድ ይቆማሉ። ከአዲስ ሰማያትና ምድር መፈጠር በፊት ይህ የመጨረሻው ትንሣኤ ነው። የዚህ ፍርድ ዝርዝር ነጥቦች በቀጣዩ ምዕራፍ ውስጥ ይቀርባሉ።

በአጠቃላይ፤ ሰዎች ሁሉ ከሞት እንዲነሡ የተወሰነ ስለመሆኑ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ይናገራል። ዳንኤል ጠቅለል አድርጎ እንዲህ ይገልጠዋል። “በምድርም ትቢያ ውስጥ ካንቀላፉት ብዙዎች ይነቃሉ፤ እኩሌቶቹ ወደ ዘላለም ሕይወት፤ እኩሌቶቹም ወደ እፍረትና ወደ ዘላለም ጉስቁልና ” (12፡2)። ሰዎች ቢሞቱም ይነሣሉ። ነገር ግን ትንሣኤዎች አንድ ዓይነት አይሆኑም። የሕይወት ትንሣኤ፤ የአማኞች አካል የክርስቶስን የትንሣኤ አካል የሚመስልበት የከበረ ትንሣኤ ነው።

የኩነኔ ትንሣኤ ግን እጅግ የከፋ ትእይንት ይሆናል። የዚህ ትንሣኤ ተቋዳሾች ለዘላለም የሚኖር አካል ቢሰጣቸውም፤ ኃጢአተኛና ለሥቃይ የተጋለጠ አካል ይሆናል። እንደ ዲያብሎስና አጋንንቱ ለዘላለም በእሳት ባሕር ውስጥ ይኖራሉ። ይህ አስገዳጅ እውነት ነው ሰዎች ወንጌልን እስከ ዓለም ዳርቻ ይዘው እንዲሄዱ ያደረጋቸው። ጥረቱ በተቻለ መጠን ብዙዎችን ከእሳት ነጥቆ ለማውጣትና በኃጢአተኞች ላይ ሊመጣ ከተቆረጠው የእግዚአብሔር ቁጣ ለማዳን ነው (ይሁዳ 23)። ለጻድቃን ግን የትንሣኤው ትምህርት የተስፋ መሠረት ነው። ምንም እንኳን የመጨረሻው የቤተ ክርስቲያን ትውልድ ሞትን ሳይቀምስ የሚነጠቅ ቢሆን፤ ለአብዛኛው ዓለም ግን ከመቃብር ትንሣኤ ለምድር የተዘጋጀውን አካል እግዚአብሔር ለከበረ ሕልውናው ተስማሚ አድርጎ የሚለውጥበት አሠራር ነው።

ምዕራፍ አርባ ስምንት

የእስራኤልና የአሕዛብ ፍርድ

ኢየሱስ ክርስቶስ ዳግም ሲመጣ፥ በምድር ላይ መንግሥቱን በሚመሠርቱት ታላላቅ ክንውኖች ውስጥ በእስራኤልና በአሕዛብ ላይ የሚተላለፉ ፍርዶች ይካተታሉ። ፍርዶቹ የሚጀምሩት ትንሣኤ ባገኙ የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን (እስራኤልና አሕዛብ) እና በታላቁ መከራ ዘመን እንዲሁ ትንሣኤ ባገኙ ቅዱሳን (እስራኤልና አሕዛብ) ይመስላል። በምድር ላይ በሕይወት በሚኖሩ አይሁዶችና አሕዛብም ላይ ፍርድ ይሰጣል። የኋለኞቹ ፍርዶች ለእግዚአብሔር መንግሥት በተገቡትና ከመንግሥቱ የሚገለጡትን ሰዎች የመለየት ተግባራት ናቸው።

ሀ. ከሞት የተነሡ እስራኤላውያንና አሕዛብ ፍርድ

ባለፈው ምዕራፍ እንደተመለከተው፥ የትንሣኤ ትምህርት ብሉይ ኪዳን ውስጥ የታወቀ እውነት ነው። በቤተ ክርስቲያን መነጠቅ ወቅት ከሚካሄደው ትንሣኤ በተጨማሪ፥ ክርስቶስ መንግሥቱን ለመመሥረት ወደ ምድር ከሚመጣበት ሁኔታ ጋር በተያያዘ መንገድ የሞቱ ቅዱሳን ከሞት ይነሣሉ። አስቀድሞ እንደተገለጠው፥ ይህን እውነት ዳንኤል 12፡2፥ ኢሳይያስ 26፡19 እና ኢዮብ 19፡25-26 ውስጥ እንመለከታለን። የእስራኤል ትንሣኤ በዳግም ምጽአቱ ወቅት ከሚፈጸመው የሕዝቦቹ መታደስ ጋር በተያያዘ ሁኔታም ተመልክቷል። ሕዝቅኤል 37 ውስጥ በቀረበው ራእይ፥ የደረቁ አጥንቶች ወደ ሕያው አካልነት መቀየር የእስራኤል ሕዝብ መታደስ ተምሳሌት ሲሆን፥ እስራኤላውያን ከመቃብራቸው የሚወጡበት ጊዜ መሆኑንም እንረዳለን (37፡12-14)። እዚህ ላይ ተምሳሌታዊውና ቀጥተኛው ትንቢት የተዋሐደ ይመስላል። ዳዊት ከሞት ተነሥቶ በክርስቶስ ሥር በመሆን እንደሚገዛ በዚሁ ምዕራፍ ተገልጧል። በአጠቃላይ፥ ስለ ሙታን ትንሣኤ ለሚያምኑ ሁሉ ብሉይ ኪዳን የጸና እምነት ያስጨብጣል።

በታላቁ መከራ ወቅት በሰማዕታትነት የሚሞቱ ሰዎች ትንሣኤ በክርስቶስ ዳግም ምጽአት የሚፈጸም መሆኑ ራእይ 20 ውስጥ ተገልጧል። ይህ ምናልባትም ከብሉይ ኪዳን ቅዱሳን ትንሣኤ ጋር በአንድነት የሚፈጸም ይሆናል። የተነሡትም ለሺህ ዓመት ከክርስቶስ ጋር እንደሚኖሩና እንደሚነግሡ ተገልጧል (ራእይ 20፡4)። ሽልማታቸውንም ቤተ ክርስቲያን በክርስቶስ የፍርድ ወንበር ፊት በምትሸለምበት አኳኋን የሚቀበሉ ይመስላል። አገልግሎታቸውና እስከ ሞት ድረስ ለእግዚአብሔር በታማኝነት መጽናታቸው፥ በምድር ላይ ከክርስቶስ ጋር በመንገሣቸው እውቅናን ያገኛል።

ቤተ ክርስቲያን ከክርስቶስ ጋር መግዛቷ የተጠቀሰ ከመሆኑ እውነት አንጻር አንዳንድ ግራ መጋባቶች ተፈጥረዋል። ከሺህ ዓመቱ መንግሥት በፊት ከሞት የሚነሡ ቅዱሳን ሁሉ በተመሳሳይ መንገድ የሺህ ዓመቱ ንግሥና ተካፋይ እንደሚሆኑ መጽሐፍ ቅዱስ ይጠቁማል። እያንዳንዱ በራሱ ተራና በእግዚአብሔር ሉዓላዊ ዓላማ መሠረት ተግባራዊ ይሆናል። ቤተ ክርስቲያን እንደ ክርስቶስ ሙሽራ ትነግሣለች። ከሞት የሚነሡ ቅዱሳንም በተወሰነላቸው ብቃት መሠረት ድነትን እንዳገኙ እስራኤላውያን ወይም አሕዛብ ይነግሣሉ። ይህን ሁኔታ አስቲር እንደ ንግሥት፥ መርዶክዮስ ደግሞ እንደ የንጉሡ ጠቅላይ ሚኒስቴር ከሆኑበት የመጽሐፈ አስቲር ምሳሌ ለመረዳት ይቻላል። አስቲርና መርዶክዮስ የንግሥናው ተከፋዮች ናቸው፤ የንግሥናቸው መንገድና ብቃት ግን የተለያየ ነበር። በሺህ ዓመቱ መንግሥትም የሚሆነው ይኸው ነው።

ስለሆነም፤ በክርስቶስ ዳግም ምጽአት ወቅት ከእስራኤልም ሆነ ከአሕዛብ የሞቱት ቅዱሳን እንደሚነሡ በመግለጥ መደምደም ይቻላል። ይህ ትንሣኤ የቤተ ክርስቲያን ንጥቀትና መለወጥ ተካፋዮች ያልሆኑትን ሁሉ ያጠቃልላል።

ለ. በሕይወት የሚቆዩ እስራኤላውያን ፍርድ

ክርስቶስ ዳግም ሲመጣ፤ ሕዝቡ የሆኑትን እስራኤላውያን ከአሳዳጆቻቸው ይታደጋል። እስከ ዳግም ምጽአቱ ድረስ ብዙዎች ይገደላሉ (ዘካ. 13:8)፤ እስከ ምጽአቱ የሚቆዩት ግን በክርስቶስ ነጻ አውጪነት ይድናሉ (ሮሜ 11:26)። ያም ሆኖ፤ ከጠላቶቻቸው ጥቃት የሚተርፉት እስራኤላውያን በሙሉ ወደ መንግሥቱ የመግባት ብቃት አይኖራቸውም። የዚህ ምክንያቱ አንዳንዶቹ በጌታ ያልዳኑ መሆናቸው ነው። በእርሱ ፊት ቀርበው ይፈረድባቸዋል (ሕዝ. 20:33-38)። መጀመሪያ እስራኤላውያን ሁሉ ከምድር ዳርቻ ይሰበሰባሉ (ሕዝ. 39:28)። ሕዝቅኤል 20:35-38 ውስጥ ጌታ የሚከተለውን ተናግሯል፦ “ወደ አሕዛብም ምድረ በዳ አመጣችኋለሁ፤ ከዚያም ፊት ለፊት ከእናንተ ጋር እፋረዳለሁ። በግብፅ ምድረ በዳ ከአባቶቻችሁ ጋር እንደተፋረድሁ እንዲሁ ከእናንተ ጋር እፋረዳለሁ፤ ይላል ጌታ እግዚአብሔር። ከበተርም በታች አሳልፋችኋለሁ፤ ወደ ቃል ኪዳንም እሥራት አገባችኋለሁ፤ ከእናንተም ዘንድ ዓመፀኞችንና የበደሉኝን እለያለሁ፤ ከኖሩባትም ምድር አወጣቸዋለሁ፤ ወደ እስራኤል ምድር ግን አይገቡም፤ እኔም እግዚአብሔር እንደሆንሁ ታውቃላችሁ።”

በዚህ ምንባብ መሠረት፤ ዳግም የሚሰበሰቡት እስራኤላውያን ሁለት ላይ ይከፈላሉ፤ እነዚህም ኢየሱስ ክርስቶስን እንደመሢሐቸውና አዳኛቸው በመቀበል ወደ መንግሥቱ የሚገቡና በዓመፀኝነታቸውና በአለማመናቸው በመቀጠል ከእግዚአብሔር መንግሥት የሚገለሉ ናቸው። ምንም እንኳ እስራኤል በአገር ደረጃ ሞገስ ቢደረግላትና እግዚአብሔርም ልዩ በረከቶችን ቢያሳያት፤ ግላዊ ድነት የሚመሠረተው ግለሰብ ከእግዚአብሔር ጋር በሚኖረው ግንኙነትና እምነት ላይ ነው።

ከዚህ ቀደም ለዘመናት እንደሆነው፤ በአሁኑ ጊዜም እንደ “እውነተኛ እስራኤል” የተቆጠሩ (የዳኑ) እና ባለመዳናቸው ምክንያት በስም ብቻ እስራኤላውያን የሆኑ ቡድኖች አሉ። ጳውሎስ ሮሜ 9:6 ውስጥ እንደገለጠው፤ “ከእስራኤል የሚወለዱ ሁሉ እስራኤል አይደሉም።” ያልዳኑት “የሥጋ ልጆች” እንጂ የእግዚአብሔር ልጆች እንዳልሆኑ ገልጧል (ሮሜ. 9:8)። ዓመፀኞቹ ሲወገዱ፤ እውነተኛ ድነት ያገኙት እስራኤላውያን ብቻ ወደ ምድሪቱ ገብተው ይወርሷታል። ያልዳኑት ግን ወደ ምድሪቱ አይገቡም (ሕዝ. 20:38)።

ሐ. በሕይወት የሚኖሩ አሕዛብ ፍርድ

በአሕዛብ ላይ የሚደርሰው ፍርድ በእስራኤል ላይ ከሚፈጸመው በተለየ መንገድ ይሰተናገዳል። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ማቴዎስ 25:31-46 ውስጥ ይህ ፍርድ ዳግም ምጽአቱን ተከትሎ ወዲያውኑ እንደሚፈጸም ገልጧል። የሚከናወንበትን ሁኔታ ቁጥር 31 ውስጥ ሲገልጥ፤ ምጽአቱ “የሰው ልጅ በክብሩ በሚመጣበት ጊዜ ከእርሱም ጋር ቅዱሳን መላእክቱ ሁሉ፤ በዚያን ጊዜ በክብሩ ዙፋን ይቀመጣል” ብሏል።

በቀጣዩ ገለጣ፤ አሕዛብ እንደ በጎችና ፍየሎች በአረኛ ፊት የሚቀርቡ መሆኑ ተመልክቷል። በዓይነታቸው እንደመለያየታቸው፤ ለሁለት ይከፈሉና በጎቹ ከንጉሡ በስተቀኝ፤ ፍየሎቹ ደግሞ በስተግራ ይቆማሉ። ከዚያም በጎች ወደ መንግሥቱ እንዲገቡ

ንጉሡ ይጋብዛቸዋል። እንዲህም ይላቸዋል፡- “እናንተ የአባቴ ብሩካን፥ ኑ ዓለም ከተፈጠረበት ጊዜ ጀምሮ የተዘጋጀላችሁን መንግሥት ውረሱ። ተርቤ አብልታችሁኛልና፥ ተጠምቼ አጠጥታችሁኛልና፥ ታርገፍ አልብሳችሁኛልና፥ ታምሜ ጠይቃችሁኛልና፥ ታሥሬ ወደ እኔ መጥታችኋልና። ጻድቃንም መልሰው ይሉታል፡- ጌታ ሆይ፥ ተርቤህ አይተን መቼ አበላንህ? ወይስ ተጠምተህ አይተን መቼ አጠጣንህ?” (ቁ. 34-37)።

በጎቹ እነዚህን የጽድቅ ተግባራት መቼ እንዳከናወኑ ሲጠይቁት፥ ማቴዎስ 25:40 ውስጥ ንጉሡ እንዲህ ይመልስላቸዋል፤ “እውነት እላችኋለሁ ከሁሉ ከሚያንሡ ከእነዚህ ወንድሞቼ ለአንዱ እንኳ ስላደረጋችሁት ለእኔ አደረጋችሁት ይላቸዋል።”

ከዚያም፥ ንጉሡ በስተግራው ወዳሉት ዞር በማለት እንዲህ ይላቸዋል፡- “እናንተ ርጉማን፥ ለሰይጣንና ለመላእክቱ ወደተዘጋጀ ወደ ዘላለም እሳት ከእኔ ሂዱ” (ቁ. 41)። በጎቹ የሠሯቸውን ዓይነት በጎ ተግባራት እንዳላከናወኑም ይነግራቸዋል። ፍየሎቹም፥ “ጌታ ሆይ፥ ተርቤህ ወይስ ታርዘህ ወይስ ታመህ ወይስ ታሥረህ መቼ አይተን አላገለገልንህም? ይሉታል” (ቁ. 44)። ንጉሡም፥ “እውነት እላችኋለሁ፥ ከሁሉ ከሚያንሡ ከእነዚህ ለአንዱ ስላደረጋችሁት ለእኔ ደግሞ አላደረጋችሁትም ብሎ ይመልስላቸዋል” (ቁ. 45)። ከዚያ በኋላ፥ ፍየሎቹ ወደ ዘላለም ቅጣት ሲጣሉ፥ በጎቹ ደግሞ ወደ ዘላለም የሕይወት በረከት ይወስዳሉ።

ይህ ምንባብ ለበጎ ሥራ አጽንኦት በመስጠቱ አንዳንድ አለመግባባቶች ፈጥሯል። ላይ ላይን ብቻ ከተመለከትነው በጎቹ፥ በሰናይ ምግባራቸው የዳኑና ፍየሎቹ ግን ሰናይ ምግባር ባለማሳየታቸው ለጥፋት የተዳረጉ ሊመስሉን ይችላል። ይሁንና፥ በየትኛውም ሥፍራ-ዘመን ቢሆን ድነት በሰናይ ምግባር እንደማይገኝ መጽሐፍ ቅዱስ ግልጥ አድርጓል። በሰናይ ምግባራት ላይ ከፍተኛ አጽንኦት የሚሰጠው የሙሴ ሕግ እንኳ ድነት በስዎች ሥራ የሚገኝ መሆኑን አይናገርም። ይልቁንም፥ ድነት በሁሉም ሥፍራ-ዘመናት አንድ መሆኑ በሚከተለው አኳኋን ተገልጧል፡- “ጸጋው በእምነት አድናኦችኋልና፤ ይህም የእግዚአብሔር ስጦታ ነው እንጂ ከእናንተ አይደለም፤ ማንም እንዳይመካ ከሥራ አይደለም” (ኤፌ. 2:8-9)።

ሰው ከኃጢአት ተፈጥሮ ጋር በመወለዱና በእግዚአብሔር ላይ ባመፀው የመጀመሪያ አባቴ ሳቢያ ከያዘው ስፍራ የተነሣ፥ የውርስ ኃጢአት ከድነት አርቆታል። ከዚህም የተነሣ ሰዎች ሁሉ ከሞት ዕዳ ጋር ስለተወለዱ፥ በራሳቸው ምንም ተስፋ የላቸውም። ስለሆነም፥ በብሉይም ሆነ በአዲስ ኪዳን ሰዎች ሊድኑ የሚችሉት በክርስቶስ መሥዋዕት ብቻ ነው (ሮሜ 3:25-26)። የሥራ ሕግ የሚያደርሰው ወደ ኩነኔ ሲሆን፥ የእምነት ሕግ ደግሞ ወደ ድነት ያደርሳል (ሮሜ 3:27-28)። ይህ በሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎችም በሚገባ የተመሠረተ ከሆነ፥ የበጎችና የፍየሎች ፍርድ የሚብራራው እንዴት ነው?

በዚህ ፍርድ ውስጥ የምንመለከተው መርህ ሥራ የድነት መሠረት ሳይሆን፥ ሥራ የመዳናችን ማረጋገጫ መሆኑን ነው። ድነት የሚገኘው በእምነት ብቻ ቢሆንም፥ እምነት ያለ ሥራ የሞተና እውነትነት የሌለው ነው (ያዕ. 2:26)።

በታላቁ መከራ ዘመን በበጎች የሚከናወኑ መልካም ሥራዎች በአስቸጋሪ ሁኔታዎች ከሚያልፉ ሰዎች አንጻር እጅግ አስፈላጊና ጠቃሚ ነው። በዚህ ወቅት ዓለም አቀፋዊ ፀረ-ሴማዊነት ስለሚሰፋፋ፥ ብዙ አይሁዶች ይገደላሉ። በነዚያ ሁኔታዎች፥ ከአይሁዶች ጋር ወዳጅነት መመሥረቱ ለአሕዛብ ትልቅ ነገር ይሆናል፤ “ከሁሉ ከሚያንሡ ከእነዚህ ወንድሞቼ ለአንድ እንኳ ስላደረጋችሁት ለእኔ አደረጋችሁት” (ማቴ. 25:40)፥ በሚለው መሠረት ማለት ነው።

አይሁዶች ለሞት በሚታደኑበት ወቅት ከእነሱ ጋር ወደጅነት መመሥረቱ፤ ለአሕዛቡ ሕይወቱንና ነጻነቱን አደጋ ላይ መጣል መሆኑ እርግጥ ነው። እንዲህ ባለው ከፍተኛ ሰይጣናዊ ማታለልና የአይሁድ ጥላቻ በነገሠበት ሁኔታ ውስጥ በጎ ምግባር ሊኖር የሚችለው፤ አሕዛቡ በክርስቶስና በመጽሐፍ ቅዱስ የሚያምን ከሆነ፤ እንዲሁም እስራኤላውያን በእግዚአብሔር የተመረጡና ልዩ ስፍራ ያላቸው መሆኑን የተገነዘበ ከሆነ ብቻ ነው።

በመሆኑም፤ በሰላም ሁኔታ ውስጥ ለአንድ አይሁዳዊ በጎ ነገር ማድረግ የተለየ ጠቀሜታ ላይኖረው ቢችልም፤ ዓለም አቀፋዊ ሥቃይ በሚደርስባቸው ወቅት ለአንድ አይሁዳዊ መልካምነትን ማሳየት ግን በክርስቶስ የሚገኝ ድነት እውነተኛ ምልክት ይሆናል። ስለሆነም፤ ምንም እንኳ በጎቹ በሥራቸው ባይድኑ፤ መዳናቸውን ሥራቸው ያመለክታል። ይህ ነው ሰው በፍሬው የሚታወቅበት መርህ።

በዚህ ፍርድ መሠረት ጻድቃን አሕዛብ ወደ መንግሥቱ እንዲገቡ ተፈቅዶላቸዋል። የእስራኤላውያን ብቻ በሆነችው የተስፋ አገር ውስጥ ባይኖሩም፤ ለእስራኤልም ሆነ ለአሕዛብ የተትረፈረፈ በረከት በሚኖርባት የሺህ ዓመቷ ምድር ውስጥ ይኖራሉ።

ፍየሎቹ ግን ወደ ዘላለማዊ እሳት ይጣላሉ። ይህ አባባል ወደ ሲኦል እንደተጣሉና በኋላ ከሞት ተነሥተው ወደ እሳት ባሕር እንደሚጣሉ የሚያመለክት መሆን አለመሆኑ ግልጽ አይደለም። ምንም ይሁን ምን ወደ ዘላለማዊ ቅጣት መሄዳቸውና የሺህ ዓመቱን መንግሥት ዜግነት ማጣታቸው ግልጽ ነው።

እግዚአብሔር በአሕዛብ ላይ የሚያወርደው ፍርድ እርሱ ሥራችንን ስለሚያጤን፤ ሥራችን እምነታችንን ማሳየት ያለበት መሆኑን ያስታውሰናል። ሌላው ቀርቶ ለተጠማ ሰው ውኃ መስጠቱና የተራበን ማብላቱ እንኳ ሕዝቡን በሚያፈቅረው አምላክ ይመዘገባል። ይህ ምንባብ፤ በዙሪያችን ያሉ ሰዎችን ሰብአዊ ፍላጎቶች መረዳትና ለሰዎች መልካም ፍቃድን ማሳየት የሚወጡት፤ በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን ከተለወጠ ልብ መሆኑን ነው። አንዲት ድንቢጥ ከፈቃዱ ውጭ እንድትወድቅ የማይፈቅድ አምላክ ለፍጥረቱ ጥቃቅን ችግሮችም ይገደዋል። የክርስቶስ ልብ ያለው ሰው፤ ለእግዚአብሔር ሕዝብም ልብ ይኖረዋል።

በአጠቃላይ፤ በክርስቶስ ዳግም ምጽአት ወቅት የሺህ ዓመቱ መንግሥት ሙሉ ለሙሉ ከመጀመሩ በፊት ጻድቃን ሁሉ ከሞት ተነሥተው ፍርዳቸውን የሚቀበሉ መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ያስረዳል። በሺህ ዓመቱ መጨረሻ ላይ የሚካሄደውን የታላቁን ነጭ ዙፋን ፍርድ በመጠባበቅ በመቃብር የሚቆዩት ያልዳኑት ብቻ ይሆናሉ።

ምዕራፍ አርባ ዘጠኝ

የሺህ ዓመቱ መንግሥት

ሀ. የእግዚአብሔር መንግሥት ፅንሰ-አሳብ

መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የእግዚአብሔር መንግሥት ሲባል በአጠቃላይ እግዚአብሔር ዓለማትን የሚገዛ መሆኑን ያመለክታል። እግዚአብሔር ሁልጊዜ ሉዓላዊና ሁሉን ቻይ ሆኖ ስለሚኖር መንግሥቱም ዘላለማዊ መሆኑ ይታመናል። በእግዚአብሔር ብርታት ዝቅ የተደረገው የባቢሎን ንጉሥ ናቡከደነፆር ለዚህ አባባል እንዲህ በማለት ምስክርነቱን ይሰጣል፡- “ዘመኑም ከተፈጸመ በኋላ እኔ ናቡከደነፆር ዓይኔን ወደ ሰማይ አነሣሁ፤ አእምሮዬም ተመለሰልኝ፤ ልዑሉንም ባረከሁ፤ ለዘላለም የሚኖረውን አመሰገንሁ አከበርሁትም፤ ግዛቱ የዘላለም ግዛት ነውና። በምድርም የምኖሩ ሁሉ እንደ ምናምን ይቆጠራሉ፤ በሰማይም ሠራዊት በምድርም ላይ በሚኖሩ መካከል እንደ ፈቃዱ ያደርጋል፤ እኛንም የሚከለክላት ወይም ምን ታደርጋለህ የሚለው የለም” (ዳን. 4፡34-35)።

ከዘመናት በፊት ሰይጣንና እርሱን የደገፉ የመላእክት ጭፍሮች የእግዚአብሔርን የዓለማት ገዢነት ተቃውመው ነበር። እግዚአብሔር ዓመፀኞቹን በመቅጣት ሉዓላዊነቱን አሳይቷል። የኃጢአት ወደ ዓለም መግባትም በሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊነት አስገንዝቧል። ይህ የሚያመለክተው፤ የመለኮታዊ መንግሥትን ፅንሰ-አሳብን ነው። በሌላ አባባል እግዚአብሔር ምንም እንኳን ዛሬ በፍጥረታቱ አማካይነት ቢሠራ፤ ብቸኛና ታላቅ ገዢ ግን እርሱ ነው።

አዳም ሲፈጠር ምድርን እንዲገዛ ተፈቅዶለት ነበር (ዘፍጥ. 1፡26፤ 28)። ይሁንና፤ አዳምና ሔዋን ለእግዚአብሔር ባለመታዘዝ የተከለከለውን የዛፍ ፍሬ በሉ። አዳም በኃጢአት በመውደቁ የመግዛት መብቱን አጣ። ከዚህም የተነሣ እግዚአብሔር በሉዓላዊነቱ የተወሰኑ ሰዎችን ብቻ መርጦ የአገዛዝ ኃላፊነት ሰጣቸው። በዚሁ መሠረት አንዳንድ ሰዎች ገዥነት የተፈቀደላቸው መሆኑን ከታሪክ እንረዳለን። ለምሳሌ፡ ዳንኤል እግዚአብሔር ናቡከደነፆርን የቀጣው መሆኑን ሲገልጥ፤ “ልዑል አምላክም በሰዎች መንግሥት ላይ እንዲሠለጥን፤ የሚወደውንም እንደሚሾምበት እስኪያውቅ ድረስ” ብሏል (ዳን. 5፡21)።

በብሉይ ኪዳን፤ መለኮታዊ አገዛዝ ያለበት መንግሥት በዓቢይነት የታየው በሳኦል፤ በዳዊትና በሰሎሞን በተጀመረው የእስራኤል መንግሥት ጊዜ ነበር። የአሕዛብ መሪዎችም በሉዓላዊው የእግዚአብሔር ዓላማ ውስጥ የፖለቲካ አገዛዝ ክልል እንዲይዙ ተፈቅዶላቸው ነበር። የዚህ በእግዚአብሔር ፈቃድ የሚካሄድና የሚመራ አጠቃላይ የመንግሥት ፅንሰ-አሳብ ሮሜ 13፡1 ውስጥ በሐዋርያው ጳውሎስ እንዲህ ተገልጧል፡- “ነፍስ ሁሉ በበላይ ላሉት ባለሥልጣኖች ይገዛ። ከእግዚአብሔር ካልተገኘ በቀር ሥልጣን የለምና፤ ያሉትም ባለሥልጣኖች በእግዚአብሔር የተሾሙ ናቸው።”

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ሉዓላዊነት በፖለቲካዊ መንግሥታትና በአገዛዛቸው ላይ የሚገለጥ መሆኑን ከማስገንዘቡም ሌላ፤ እግዚአብሔር በሰዎች ልብ አማካይነት ስለሚገዛው መንፈሳዊ መንግሥትም ምስክርነቱን ይሰጣል። ይህ ከሰው ዘር ጅማራ እንሥቶ ሲከናወን የቆየ ነው። መንፈሳዊው መንግሥት በገዛ ፈቃዳቸው ራሳቸውን ለእግዚአብሔር ያስገዙ ሰዎችንም ሆነ መላእክትን ያካትታል። ጳውሎስ ሮሜ 14፡17 ውስጥ ስለዚሁ መንፈሳዊ መንግሥት የሚከተለውን በመግለጥ ጽፏል፡- “የእግዚአብሔር መንግሥት ጽድቅና ሠላም በመንፈስ ቅዱስም የሆነ ደስታ ናት እንጂ፤ መብልና መጠጥ አይደለችምና።”

ማቴዎስ ወንጌል ውስጥ፡ “የሰማይ መንግሥት” እና “የእግዚአብሔር መንግሥት”፡፡ የሚሉ ሐረጎችን በመጠቀም ረገድ ተጨማሪ ልዩነት ተደርጓል። ሌሎቹ ወንጌላት “የእግዚአብሔር መንግሥት” የሚሏቸውን ማቴዎስ በተደጋጋሚ “የሰማይ መንግሥት” ስለሚል፡ ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች ሁለቱም የሚያስተላልፉት ተመሳሳይ መልእክት ነው ብለው ያስባሉ። ሐረጎቹ በጣም የሚመሳሰሉ ቢሆኑም፤ ያጠቃቀማቸው ሁኔታ ሲታይ የሰማይ መንግሥት ከእግዚአብሔር መንግሥት የሚሰፋ ይመስላል። ይሄውም በስንዴና በእንክርዳዱ ምሳሌ ውስጥ መንግሥተ ሰማይ እንክርዳድን፤ በመረቡ ምሳሌ ደግሞ መንግሥተ ሰማይ መልካምና ክፉ ዓሳዎችን ያካተተ ይመስላል (ማቴ. 13፡24-30፤ 36-43፤ 47-50)።

በሌላ በኩል፡ የእግዚአብሔር መንግሥት ዳግም በመወለድ የሚገቡባት እንጂ በተለምዶ የጌታ ነኝ የሚሉ ሰዎች ስብስብ አይደሉቸውም። ይህም ክርስቶስ ለኒቆዲሞስ በተናገረው አሳብ እንዲህ ተብራርቷል፡- “እውነት እውነት እልሃለሁ፤ ሰው ከውኃና ከመንፈስ ካልተወለደ በቀር ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ሊገባ አይችልም” (ዮሐ. 3፡5)። ይሁን እንጂ፤ አብዛኛዎቹ የመጽሐፍ ቅዱስ ተንታኞች በሁለቱ መንግሥታት መካከል ምንም መሠረታዊ ልዩነት የለም የሚለውን አመለካከት ይመርጣሉ።

ሆኖም በአሁኑና በሺህ ዓመቱ መንግሥት መካከል ንጽጽር ሲደረግ የጎላ ልዩነት አለ። የአሁኑ መንግሥት “ምስጢራት” የተሰኙ ዓበይት ገጽታዎች አሉት፤ “ምስጢራቱ” በብሉይ ኪዳን ዘመን ያልተሰጡ መገለጦች ናቸው (ማቴ. 13)። ዳሩ ግን ምስጢራዊ ያልሆነ መንግሥት ከክርስቶስ ዳግም ምጽአት በኋላ ይመሠረታል።

በማይታይና በሚታየው መንግሥት መካከል ልዩነትም አለ። የማይታየው መንግሥት በአሁኑ ዘመን እግዚአብሔር በአማኞች ልብ ውስጥ የሚያካሂደው አገዛዝ ሲሆን፤ የሚታየው መንግሥት ከዳግም ምጽአት በኋላ ሰዎች ሁሉ በምድር ላይ የሚመለከቱት የከበረ መንግሥት ነው። የአሁኑን ዘመን መለኮታዊ አገዛዝ ክልል በሺህ ዓመቱ መንግሥት ጊዜ ከሚሆነው ጋር ለማነጻጸር፤ ይህ ልዩነት በጣም አስፈላጊና ወሳኝ ነው።

የመንግሥትን ፅንሰ-አሳብ ከሺህ ዓመቱ መንግሥት ጋር ለማዛመድ በተደረገው ጥረት ሦስት ዓይነት አመለካከቶች ቀርበዋል። የቅድመ ሺህ ዓመታውያን (premillennialism/ፕሪሚሊኒያሊዝም) አመለካከት፤ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምረው፤ መጀመሪያ የክርስቶስ ዳግም ምጽአት እንደሚፈጸምና በኋላ የሺህ ዓመቱ መንግሥት በምድር ላይ የሚመሠረት መሆኑን ነው፤ ከሺህ ዓመቱ መንግሥት በኋላ ዘላለማዊው አዲስ ሰማይና አዲስ ምድር ይለጥቃል ይላል። ይህ አመለካከት ቅድመ ሺህ ዓመታዊ የተባለው የክርስቶስ ዳግም ምጽአት ከሺህ ዓመቱ መንግሥት የሚቀድም መሆኑን ስለሚያስተምር ነው።

ሁለተኛው አመለካከት፤ በምድር ላይ የሺህ ዓመት መንግሥት አይመሠረትም የሚለውና አልቡ-ሺህ ዓመታዊ (amillennialism/አ.ሚሊኒያሊዝም) የተሰኘው ነው። ይህ አመለካከት ክርስቶስ ዳግም ሲመለስ ያለ ምንም የሺህ ዓመት መንግሥት ጣልቃ ገብነት አዲስ ሰማይና አዲስ ምድር የሚመሠረት መሆኑን ያስተምራል። አመለካከቱ ብሉይም ሆነ አዲስ ኪዳን ስለ ሺህ ዓመቱ መንግሥት የሚናገሩትን ምንባቦች ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ በመተርጎም የዚህ መንግሥት ዘመን በቤተ ክርስቲያን አማካይነት በአሁኑ ጊዜ በምድር ወይም በሰማይ በመከናወን ላይ ነው ይላል።

ሦስተኛው የድህረ-ሺህ ዓመታዊነት (postmillennialism/ፖስትሚሊኒያሊዝም) አመለካከት ነው። ይህ አመለካከት በአሁኑ ጊዜ ወንጌል ዓለምን ሁሉ አሸንፎ ወርቃማ

ዘመን የሚያመጣ መሆኑንና ለሺህ ዓመቱ መንግሥት የተተነበየው ሠላምና ጽድቅ በተወሰነ ደረጃ ተፈጻሚ እንደሚሆን ያምናል። አመለካከቱ ይህ ስያሜ የተሰጠው፤ የክርስቶስን ዳግም ምጽአት የወርቃማው ዘመን ጫፍ ወይም የሺህ ዓመቱ መንግሥት ፍጻሜ አድርጎ ስለሚመለከት ነው። አክራሪ የሆኑ የድህረ-ሺህ ዓመታዊ መንግሥት አመለካከት ተከታዮች ክርስቶስ ለሺህ ዓመታት በሰዎች ልብ ውስጥ የሚገዛ መሆኑን ያስተምራሉ። ወደ ለዘብተኛነት የሚያዘመው ድህረ-ሺህ ዓመታዊ አመለካከት ደግሞ፤ ከዘገምተኛ ለውጥ ሂደት አመለካከት ጋር የሚመሳሰል ሲሆን፤ ዓለም ቀስ በቀስ እየተሻሻለች እንደምትሄድና በመጨረሻ ወደ ወርቃማው ዘመን ለመድረስ እንደሚችል ያምናል። የሀያኛው ክፍለ-ዘመን ታሪክ አካሄድ የእግዚአብሔር ዓላማ በሰዎች አማካይነት ውብ እየሆነ በዓለም ይከናወናል የሚለው እምነት ከሚሰጠው መረጃ ደካማነት የተነሣ ተቀባይነት የሌለው ሆኗል። በመሆኑም በአሁኑ ዘመን አብዛኞቹ የመጽሐፍ ቅዱስ ተንታኞች እንድም የሺህ ዓመታት ዘመን እንደሌለ ወይም ክርስቶስ ከሺህ ዓመት በፊት እንደሚመጣ የሚያምኑ ብቻ ናቸው።

የሺህ ዓመቱ መንግሥት በትክክል በምድር ላይ የሚመሠረት መሆኑን በመደገፍና በመቃወም የሚነሡ በርካታ ሙግቶች ቢኖሩም፤ መፍትሔው የሚገኘው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንቢቶች በቀጥታ በሚፈቱበት መንገድ ነው። በዚህ ውይይታችን፤ ትንቢት እንደማንኛውም መለኮታዊ መገለጥ በቀጥታ መተርጎም የሚኖርበት መሆኑን እንመለከታለን። በመሆኑም፤ ብዙ የብሉይ ኪዳን ትንቢቶችና አዲስ ኪዳን ውስጥ የራእይ ምዕራፍ ሀያ ዋነኛ አሳብ በቀጥታ የሚናገሩትን መልእክት እንዲያስተላልፉ ሆነው ተተርጉመዋል። በዚሁ መሠረት ከክርስቶስ ዳግም ምጽአት በኋላና፤ አዲስ ሰማይና አዲስ ምድር ከመፈጠራቸው በፊት የክርስቶስ የሺህ ዓመት መንግሥት ምድር ላይ የሚመሠረት መሆኑን ትንቢቶቹ ያስረዳሉ።

ለ. የሺህ ዓመቱ መንግሥት፤ የእግዚአብሔር አገዛዝ በምድር ላይ

የእግዚአብሔር መንግሥት በቀዳሚነት በሰዎች ልብ ውስጥ የሚፈጸም መንፈሳዊ አገዛዝ መሆኑን ከሚናገረው አልቦ-ሺህ ዓመታውያን አመለካከት ባሻገር፤ በምድር ላይ ክርስቶስ የሚገዛበት መንግሥት እንደሚመሠረት የሚያመለክተውን ድምዳሜ የሚደግፉ አያሌ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦች አሉ። ክርስቶስ በዚሁ ምድራዊ መንግሥት ላይ ዋነኛው ፖለቲካዊና መንፈሳዊ መሪ ከመሆኑም በላይ፤ አምልኮ የሚቀርብለት ንጉሥም ነው። ይህ ፅንሰ-አሳብ በብሉይም ሆነ በአዲስ ኪዳን ውስጥ በሚገባ ዳብሮ ቀርቧል።

ሕዝቦች በእግዚአብሔር ላይ ማመፃቸው በተመዘገበበት መዝሙረ ዳዊት ምዕራፍ ሁለት ውስጥ፤ ለእግዚአብሔር ልጅ፤ “ለምነኝ አሕዛብን ለርስትህ የምድርንም ዳርቻ ለግዛትህ እሰጥሃለሁ” የሚል ቃል ተገብቶለታል (ቁ. 8)። ይህ መንፈሳዊ አገዛዝ ሳይሆን፤ ፖለቲካዊ መሆኑ በቀጣዩ ቁጥር ውስጥ እንዲህ ተመልክቷል፡- “በብረት በትር ትጠብቃቸዋለህ፤ እንደ ሸክላ ሠሪ ዕቃም ትቀጠቅጣቸዋለህ” (ቁ. 9)። ይህ የሚያመለክተው፤ ቤተ ክርስቲያንን ወይም በሰማይ የሚሆነውን መንፈሳዊ አገዛዝ ሳይሆን፤ ኃጢአተኞችን ወደ ታች ዝቅ አድርጎ የሚገዛ ፍጹማዊ ንጉሥ ነው።

የመንግሥቱን ምድራዊ ባሕርይ የሚያጎለው ሌላ ምንባብ ኢሳይያስ ምዕራፍ 11 ውስጥ ያለው ነው። በዚህ ስፍራ ኢየሱስ ክርስቶስ እንደ ዳዊት ዘር በምድር ላይ በጽድቅ እንደሚፈርድና ከፋዎችን እንደሚቀጣ ተገልጧል። ኢሳይያስ 11፡4፤ “ነገር ግን ለድሆች በጽድቅ ይፈርዳል፤ ለምድርም የዋሆች በቅንነት ይበይናል፤ በአፉም በትር ምድርን ይመታል፤ በከንፈሩም እስትንፋስ ከፋዎችን ይገድላል” ይላል። እንደ ኢሳይያስ 11፡9 በመሳሰሉት ምንባቦች “ምድር” የሚለው ቃል በተደጋጋሚ ከመጠቀሱም በላይ፤

እግዚአብሔር እስራኤልን ከምድር ሁሉ ለመሰብሰብ በአገሮች ላይ የሚያከናውናቸው ተግባራትም ተገልጠዋል።

በርከት ያሉ ሌሎች ምንግቦችም መንግሥቱ በምድር ላይ እንደሚሆን ይገልጣሉ ወይም ይጠቁማሉ (ኢሳ. 42:4፤ ኤር. 23:3-6፤ ዳን. 2:35-45፤ ዘካ. 14:1-9)። በሺህ ዓመቱ ዘመን ክርስቶስ በምድር ላይ እንደሚነግሥ በነዚህ ምንግቦች መገለጡ፣ የአሁኑን ዘመን ወይም መንግሥተ ሰማይን አያመለክትም። ስለሆነም የትኛውም ተገቢ አፈጻጸም የክርስቶስን ዳግም ምጽአት ተከትሎ በምድር ላይ ክርስቶስ የሚገዛበትን ምድራዊ መንግሥት መመሥረትን ይጠይቃል።

ሐ. በሺህ ዓመቱ መንግሥት ክርስቶስ እንደ ንጉሠ ነገሥት

ብዙ የብሉይና አዲስ ኪዳን ምንግቦች ክርስቶስ በምድር ላይ የበላይ ገዢ እንደሚሆን ይመሰክራሉ። ክርስቶስ እንደ ዳዊት ልጅነቱ በዳዊት ዙፋን ላይ ይቀመጣል (2ኛ ሳሙ. 7:16፤ መዝ. 89:20-37፤ ኢሳ. 11፤ ኤር. 33:19-21)። ክርስቶስ ሲወለድ መልአኩ ገብርኤል ለማርያም እንደነገራት እንደ ንጉሥ ነበር የመጣው (ሉቃስ 1:32-33)። እንደ ንጉሥ ተቀባይነትን አጥቷል (ማር. 15:12-13፤ ሉቃስ 19:14)። በመስቀል ላይ በተሰቀለ ጊዜ “የአይሁድ ንጉሥ” ተብሎ ነበር የሞተው (ማቴ. 27:37)። በዳግም ምጽአቱ እንደ “ነገሥታት ንጉሥና የጌቶች ጌታ” እንደሚሆን ተገልጧል (ራእይ 19:16)። ብሉይ ኪዳን ውስጥ በመቶዎች የሚቆጠሩ ጥቅሶች ክርስቶስ በምድር ላይ እንደሚነግሥ ይገልጣሉ ወይም ይጠቁማሉ። ከነዚህም መካከል አንዳንዶቹ ዋነኛ ጥቅሶች በጣም ግልጽ ናቸው (ኢሳ. 2:1-4፤ 9:6-7፤ 11:1-10፤ 16:5፤ 24:23፤ 32:1፤ 40:1-11፤ 42:1-4፤ 52:7-15፤ 55:4፤ ዳን. 2:44፤ 7:27፤ ሚክ. 4:1-8፤ 5:2-5፤ ዘካ. 9:9፤ 14:16-17)።

ከሺህ ዓመቱ መንግሥት ገጽታዎች አንዱ፡ ዳዊት ከሞት ተነሥቶ በክርስቶስ ሥር እንደ መስፍን የሚሠራ መሆኑ ነው (ኤር. 30:9፤ 33:15-17፤ ሕዝ. 34:23-24፤ 37:24-25፤ ሆሴዕ 3:5)። ይህ ሁኔታ ዛሬ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የሌለ በመሆኑ፣ ትንቢቱ ከመፈጸሙ በፊት የክርስቶስን ዳግም ምጽአትና የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን ትንሣኤን ይጠይቃል።

መ. የሺህ ዓመቱ መንግሥት ዓበይት ገጽታዎች

በምድር ላይ ስለሚሆነው የክርስቶስ የሺህ ዓመት መንግሥት ምድራዊ አገዛዝ መጽሐፍ ቅዱስ ቢያንስ ሦስት ጠቃሚ ገጽታዎችን ያቀርባል።

1. የክርስቶስ አገዛዝ ምድርን ሁሉ እንደሚያካትት ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ይመለከታሉ። ይህም ከማንኛውም ቀደምት ምድራዊ መንግሥት ወይም ከራሱ ከዳዊት የግዛት ወሰን የላቀ ነው። ይህን ዓለም አቀፍ መንግሥት በመመሥረት ነው። እግዚአብሔር ሰው ምድርን እንዲገዛት የወጣውን ዓላማ ከግቡ የሚያደርሰው። ምንም እንኳ አዳም ይህን ዓላማ ለማሳካት ባይችል፣ መዝሙረ ዳዊት 2:6-9 ውስጥ እንደተመለከተው ሁለተኛው አዳም የሆነው ክርስቶስ ብቁ ሆኖ ተገኝቷል። ዳንኤል 7:14 ውስጥ ያለው ቃል እንደሚለው ልጁ፣ “ወገኖችና አሕዛብ በልዩ ልዩ ቋንቋም የሚናገሩ ሁሉ ይገዙለት ዘንድ ግዛትና ክብር መንግሥትም ተሰጠው፤ ግዛቱም የማያልፍ የዘላለም ግዛት ነው፣ መንግሥቱም የማይጠፋ ነው።” ዳንኤል 2:44፤ 4:34፤ 7:27 ውስጥ ተመሳሳይ አሳብ ተጠቅሷል። የክርስቶስ አገዛዝ ዓለም አቀፋዊነት መዝሙር 72:8፤ ሚክያስ 4:1-2፤ ዘካርያስ 9:10 ውስጥ ተገልጧል።

2. የክርስቶስ መንግሥት ፍጹም ሥልጣንና ኃይል ያለው ይሆናል። ክርስቶስ “በብረት በትር” ይገዛል (መዝ. 2:9፤ ራእይ 19:15)። የሚቃወሙት ሁሉ ይጠፋሉ (መዝ. 2:9፤ 72:9-11፤ ኢሳ. 11:4)። እንዲህ ዓይነት ፍጹማዊ አገዛዝ አሁን ክርስቶስ በቤተ ክርስቲያንም ሆነ በዓለም ላይ ያለውን ሥልጣን አያመለክትም። ተፈጻሚነት የሚኖረው ከዳግም ምጽአቱ በኋላ በምድር ላይ ከነገሠ ብቻ ነው።

3. በሺህ ዓመቱ መንግሥት ወቅት የክርስቶስ አገዛዝ የጽድቅና የሠላም ይሆናል። እንደ ኢሳይያስ ምዕራፍ 11 እና መዝሙር 72 በመሳሰሉት አስፈላጊ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ውስጥ ይህ ተመልክቷል።

እነዚህ ያልተለመዱ የመንግሥት ባሕርያት ሊከሰቱ የሚችሉት በእስራኤልና በአሕዛብ ላይ ፍርድ በመውረዱ (ባለፈው ምዕራፍ እንደተነገርነው)፤ እና ሰይጣን ተግባሩን እንዳያከናውን በመታሰሩ ነው። የሚቀረው ብቸኛ የክፋት ምንጭ በሰዎች ልብ የሚገኘው ኃጢአታዊ ተፈጥሮ ብቻ ይሆናል። ስንዴው ከእንክርዳዱ (ማቴ. 13:24-30)፤ ጥሩዎቹ ዓሣዎች ከመጥፎዎቹ መለየታቸው (ማቴ. 13:47-50)፤ የክርስቶስ መንግሥት ጅማሪ ዝግጅቶች ናቸው። የሺህ ዓመቱ መንግሥት በሚጀመርበት ጊዜ፤ ጎልማሶች ሁሉ እውነተኛ አማኞች ይሆናሉ። በሺህ ዓመቱ ጊዜ የሚወለዱ ልጆች ለክርስቶስ የጽድቅ መንግሥት የሚገዙ ሲሆን፤ በንጉሡ ላይ ቢያምፁ ግን እስከሞት ድረስ ይቀጣሉ (ኢሳ. 65:17-20፤ ዘካ. 14:16-19)። ግልጽ ኃጢአት የሚቀጣ ሲሆን፤ በሺህ ዓመቱ አገዛዝ ውስጥ ማንም ኃጢአት እንዲሠራ አይፈቀድለትም።

ሠ. በሺህ ዓመቱ መንግሥት የእስራኤል ልዩ ስፍራ

በሺህ ዓመቱ መንግሥት ወቅት፤ እስራኤል መልካም ዕድልና ልዩ የበረከት ጊዜ ያጋጥማታል። አይሁዶችና አሕዛብ በተመሳሳይ ስፍራ ሆነው ተመሳሳይ ዕድል ከሚጋሩበት ከአሁኑ የቤተ ክርስቲያን ዘመን ባሻገር፤ በሺህ ዓመቱ መንግሥት ወቅት የእስራኤል ሕዝቦች የተስፋይቱን አገር በመውረስ የእግዚአብሔር ልዩ በረከት ተጠቃሚዎች ይሆናሉ። የሺህ ዓመቱ መንግሥት የእስራኤል ሕዝብ ዳግም የሚሰባሰብበት፤ እንደ አገር የሚታነጽበትና የዳዊትን መንግሥት የሚያድስበት ወቅት ነው። በመጨረሻም እስራኤል ምድሪቱን ሙሉ በሙሉ ትወርሳለች።

በርካታ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦች ስለዚሁ ጉዳይ ይናገራሉ። በሺህ ዓመቱ ጊዜ እስራኤላውያን ወደ ቀድሞ ምድራቸው ዳግም የመሰባሰብና የመታደስ ዕድል ይኖራቸዋል (ኤር. 30:3፤ 31:8-9፤ ሕዝ. 39:25-29፤ አሞፅ 9:11-15)። እስራኤላውያን ዳግም ወደ ምድራቸው በመመለስ፤ የታደሰውን የዳዊትን መንግሥት ይመሠርታሉ (ኢሳ. 9:6-7፤ 33:17፤ 22፤ 44:6፤ ኤር. 23:5፤ ዳን. 4:3፤ 7:14፤ 22፤ 27፤ ሚክ. 4:2-3፤ 7)። የተከፈለው የእስራኤልና የይሁዳ መንግሥት እንደገና ይዋሐዳል (ኤር. 3:18፤ 33:14፤ ሕዝ. 20:40፤ 37:15-22፤ 39:25፤ ሆሴዕ 1:11)። እስራኤል እንደ ያህዌ ሚስት (ኢሳ. 54፤ 62:2-5፤ ሆሴዕ 2:14-23) ከአሕዛብ አማኞች በላቀ የበረከት ስፍራ ትቀመጣለች (ኢሳ. 14:1-2፤ 49:22-23፤ 60:14-17፤ 61:6-7)። እስራኤል መንፈሳዊ ተሐድሶ እንደምታገኝም ብዙ ምንባቦች ይናገራሉ (ኢሳ. 2:3፤ 44:22-24፤ 45:17፤ ኤር. 23:3-6፤ 50:20፤ ሕዝ. 36:25-26፤ ዘካ. 13:9፤ ሚልክ. 3:2-3)። ስለተባረከው የእስራኤል ሁኔታ፤ ስለ መንፈሳዊ ተሐድሷቸውና ከአምላካቸው ጋር ስለሚኖራቸው አስደሳች ኅብረት የሚናገሩ ሌሎች ብዙ ምንባቦች አሉ።

ምንም እንኳ ለአሕዛብ እንደ እስራኤል የተስፋይቱ አገር ቃል ኪዳን የተገባላቸው ባይሆኑም፤ ብዙ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት እንደሚናገሩት የተትረፈረፈ በረከት

ይጠብቃቸዋል (ኢ.ሳ. 2:2-4፤ 19:24-25፤ 49:6፤ 22፤ 60:1-3፤ 62:2፤ 66:18-19፤ ኤር. 3:17፤ 16:19)። የመንግሥቱ ክብር ለእስራኤልም ሆነ ለአሕዛብ ዓለም ከዚህ ቀደም ከታየው ሁሉ እጅግ የላቀ ይሆናል።

ረ. የሺህ ዓመቱ መንግሥት መንፈሳዊ በረከቶች

ምንም እንኳ የሺህ ዓመቱ መንግሥት ክርስቶስ በምድር ላይ የሚገዛበት ፖለቲካዊ መንግሥት መሆኑ ቢገለጥም፤ የመንግሥቱ ባሕርይ ቀደም ባሉት ሥፍራዘመናት ታይቶ ለማይታወቅ የተትረፈረፈ መንፈሳዊ ሕይወት ምቹ ሁኔታዎችን ይፈጥራል። ይህም ሰይጣን ከመታሰሩ፤ ግልጥ ኃጢአት ፍርድን ከማስከተሉና ምድር ሁሉ እግዚአብሔርን ከማወቅ ጋር የተያያዘ ነው። ኢሳይያስ 11:9 ውስጥ እንደተጠቀሰው፤ “ውሃ ባሕርን እንደሚከድን ምድር ሁሉ እግዚአብሔርን በማወቅ ትሞላለችና።”

በትንቢተ ኤርምያስ እንደተገለጠው ኪዳን፤ ብዙ የመንፈሳዊ በረከት ተስፋ ቃላት ተሰጥተዋል። ኤርምያስ 31:33-34 ውስጥ እንዲህ ተገልጧል፡- “ከእነዚያ ወራት በኋላ ከእስራኤል ቤት ጋር የምገባው ቃል ኪዳን ይህ ነውና፤ ይላል እግዚአብሔር፤ ሕጌን በልቡናቸው አኖራለሁ፤ በልባቸውም እጽፈዋለሁ፤ እኔም አምላክ እሆናቸዋለሁ፤ እነርሱም ሕዝብ ይሆኑኛል። እያንዳንዱም ሰው ባልንጀራውን፤ እያንዳንዱም ሰው ወንድሙን፤ እግዚአብሔርን እወቅ ብሎ አያስተምርም፤ ከታናሹ ጀምሮ እስከ ታላቁ ድረስ ሁሉ ያውቁኛልና፤ ይላል እግዚአብሔር። በደላቸውን እምራቸዋለሁና፤ ኃጢአታቸውንም ከእንግዲህ ወዲህ አሳስብምና።” ይህ ዘመን የጽድቅና (መዝ. 72:7፤ ኢ.ሳ. 11:3-5) ዓለም አቀፋዊ የሰላም ጊዜ ይሆናል (መዝ. 72:7፤ ኢ.ሳ. 2:4)። መንፈሳዊ ሁኔታዎችም ለእግዚአብሔር ሕዝቦች ልዩ የሆነ ደስታና በረከትን ያስገኛሉ (ኢ.ሳ. 12:3-4፤ 61:3፤ 7)። ዛሬ በቤተ ክርስቲያን እንደሚሆነው፤ መንፈስ ቅዱስ ያኔ አማኞችን ወደ መንፈሳዊ አካል የሚያጠምቃቸው መሆኑን የሚያመለክት መረጃ ባይኖርም፤ በሺህ ዓመቱ ዘመን በአማኞች ውስጥ የመንፈስ ቅዱስ ኃይል የሚኖር መሆኑ ግልጥ ነው (ኢ.ሳ. 32:15፤ 44:3፤ ሕዝ. 39:29፤ ኢዩ. 2:28-29)። ልዩ ከሆነው ሁኔታ የተነሣ፤ ከማናቸውም ቀደምት ጊዜያት ሁሉ በላቀ በሺህ ዓመቱ መንግሥት ዘመን በዓለም በአጠቃላይ ከፍተኛ መንፈሳዊ በረከት ይኖራል።

ሕዝቅኤል 40-46 ውስጥ የሺህ ዓመቱ መንግሥት ቤተ መቅደስ እንደ አምልኮ ማዕከል ሆኖ ተጠቅሷል። ቤተ መቅደሱ ውስጥ ከሙሴ መሥዋዕት ለየት ያሉ መሥዋዕቶች ይቀርባሉ። የነዚህ መሥዋዕቶች መልእክት በቅጥታ ይወሰድ ወይስ ተምሳሌታዊ ትርጉም ይፈለግላቸው በሚለው አሳብ ዙሪያ የመጽሐፍ ቅዱስ አስተማሪዎች በአመለካከት ይለያያሉ። ይሁንና፤ የመቅደሱንም ሆነ የመሥዋዕት ሥርዓቱን ትንቢት እንዳለ ለመቀበል የማይቻልበት ተጨባጭ ምክንያት የለም።

ምንም እንኳ የክርስቶስ ሞት የሙሴን ሕግና የመሥዋዕት ሥርዓቶቹን ከፍጻሜ ቢያደርሰው፤ በሕዝቅኤል የተጠቀሰው መሥዋዕት የክርስቶስን መስቀል መታሰቢያ ወደ ኋላ አሻግሮ የሚመለከት ይመስላል። የብሉይ ኪዳን መሥዋዕቶች የክርስቶስን መስቀል ወደ ፊት አሻግረው ይመለከቱ እንደነበረው ማለት ነው። የሺህ ዓመቱ መንግሥት ልዩ የሆነ መንፈሳዊ በረከት ስለሚኖረው፤ የኃጢአትን አስከፊነትና የክርስቶስን መሥዋዕት አስፈላጊነት መረዳቱ ከማንኛውም ቀደምት ጊዜ በላይ አዳጋች ሳይሆን አይቀርም። ስለሆነም፤ የመሥዋዕት ሥርዓቱ ያስፈለገው ብቻውን ኃጢአት ለማስወገድ የሚችለውን የክርስቶስ መሥዋዕትን አስፈላጊነት ለማስታወስ ይሆናል። የብሉይ ኪዳን መሥዋዕቶች

የክርስቶስን ሞት በትክክል ካመለከቱ፤ በሺህ ዓመቱ መንግሥትም በተመሳሳይ መንገድ ለመታሰቢያነት ለመጠቀም ይቻላል።

ምንም ይሁን ምን፤ የሺህ ዓመቱ መንግሥት ግሩም የሆነ መንፈሳዊ በረከት የሚታይበትና ጽድቅ፤ ደስታና ሠላም የምድር መለያዎች የሚሆኑበት ዘመን እንደሚሆን ግልጽ ማረጋገጫ አለ።

የመንፈሳዊ በረከቶች መትረፍረፍ በበኩሉ ከየትኛውም ቀደምት ዘመናት የተሻለ ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ እድገትን ያስከትላል። ሁሉም ፍትሕ የማግኘቱና ትሑቶች ከአደጋ የሚጠበቁበት ዘመን የመሆኑ እውነት ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ እኩልነትን ያስከትላል። ምናልባትም አብዛኛው ሰው ጌታን የሚያውቅ ይሆናል። ከምድርም ላይ ምርትን ያለመስጠት መርገም ይነሣና (ኢሳ. 35፡1-2)፤ ከፍተኛ የዝናብ ስርጭት ይኖራል (ኢሳ. 30፡23፤ 35፡7)። በአጠቃላይ፤ ዓለም ከዚህ በፊት አይታ የማታውቀው ዓይነት ብልጥግና፤ ጤንነት፤ መንፈሳዊና ቁሳዊ በረከት ይኖራታል።

በተጨማሪም፤ በሺህ ዓመቱ መንግሥት ወቅት በምድር ላይ አስፈላጊ ለውጦች ይኖራሉ። አንዳንዶቹ በታላቁ መከራ ምክንያት የሚከሰቱ ሲሆኑ፤ ሌሎቹ ደግሞ ከክርስቶስ ዳግም ምጽአት ጋር የተያያዙ ናቸው። ያን ጊዜ የፅዮን ተራራ ካለበት ተነሥቶ ወደ ምሥራቅ ኢየሩሳሌም የሚያመራ ትልቅ ሸለቆ ይፈጠራል (ዘካ. 14፡4)። ሌላው አዲስ ነገር ኢየሩሳሌም በአካባቢዋ ከሚገኙት ግዛቶች የላቀች ትሆናለች (ዘካ. 14፡10)። ባጠቃላይ የተሰፋይቱ ምድር እንደገና የዓለም ምድራዊ ገነት፤ የእግዚአብሔር መንግሥት ማዕከልና ያልተለመደ በረከት የሚታፈስበት ስፍራ ትሆናለች። በብዙ ገጽታዎች የሺህ ዓመቱ መንግሥት፤ ወርቃማው ዘመን፤ የምድር ታሪክ መጨረሻ፤ እግዚአብሔር ልጁን የዓለማት ጠቅላይ ገዥ አድርጎ የሚሾምበት ነው።

በሰይጣንና በወደቁ መላእክት ላይ የሚሰጠው ፍርድ

ሀ. በክርስቶስ መስቀል አማካይነት በሰይጣን ላይ የተሰጠ ፍርድ

በሰይጣንና በእግዚአብሔር መካከል ግጭት የተፈጠረው፤ አዳምና ሔዋን ከመፈጠራቸው ረጅም ጊዜ በፊት ሰይጣን መጀመሪያ ከነበረበት ቅዱስ ስፍራ በወደቀ ጊዜ ነበር (የዚህን መጽሐፍ ምዕራፍ 22 ይመልከቱ)። በሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ፤ በሰይጣን ላይ የተለያዩ ፍርዶች ተሰጥተዋል። ከነዚህም አንዱ በኤደን ገነት ውስጥ በእባቢቱ ላይ የተሰጠው ፍርድ ሲሆን፤ የሚያመለክተው በሰይጣን ላይ የሚደርሰውን (የሚመጣውን) የመጨረሻ ውድቀት ነው (ዘፍጥ. 3፡15)። በዚያ ስፍራ የሴቲቱ ዘር የሰይጣንን ራስ እንደሚቀጠቅጥና ሰይጣንም የርሱን ተረክዝ እንደሚቀጠቅጥ ተገልጧል። ይህም የክርስቶስን መስቀል ያስከተለውንና በእግዚአብሔርና በሰይጣን መካከል የነበረውን ግጭት ያመለክታል። ክርስቶስ በመስቀል ላይ ቢሞትም ከሞት ተነሥቷል። ይህም “ሰነናውን ትቀጠቅጣለህ” የሚለውን ቃል ያመለክታል። በአንጻሩ ግን ሰይጣን ፍጹም መሸነፉን የሚያመለክት ከፍተኛ ቁስል ደርሶበታል። ያም “ራስህን ይቀጠቅጣል” የተባለው ነው። ክርስቶስ በሞቱ በሰይጣን ላይ ዘላቂ ድል ተቀዳጅቷል።

ይህ እውነት ክርስቶስ መንፈስ ቅዱስ በመጣ ጊዜ፡- “ስለ ፍርድም የዚህ ዓለም ገዢ ስለተፈረደበት ነው” ባለበት ዮሐንስ 16፡11 ውስጥ ተመልክቷል። ሰይጣን በእግዚአብሔር ላይ በማመፁ በመስቀል ላይ ተፈርዶበታል። በሞት ፍርድ ሥር የነበረውን የሰው ዘር ለማዳን ሲባልም የክርስቶስ ሞት አስፈላጊ ሆነ።

ቀደም ሲል በክርስቶስ ሕይወት የታየ ሌላ ከሥተትም ክርስቶስ ሰይጣንን ያሸነፈው መሆኑን አመልክቷል። ወንጌሉን ለመስበክና ተአምራት ለማድረግ የተላኩት ሰባ ሰዎች ተመልሰው፡ “ጌታ ሆይ፤ አጋንንት እንኳ በስምህ ተገዝተውልናል” አሉ (ሉቃስ 10፡17)። ክርስቶስም ሲመልስላቸው “ሰይጣንን እንደ መብረቅ ከሰማይ ሲወድቅ አየሁ” ብሏል (ቁ. 18)። ይህ የሰይጣንን የመጨረሻ ውድቀት የሚያመለክት ትንቢታዊ ገለጣ ነበር።

ለ. የሰይጣን ከሰማይ መጣል

ከክርስቶስ ዳግም ምጽአት አርባ ሁለት ወራት ቀደም ብሎ በሺህ ዓመቱ መንግሥት መጀመሪያ አካባቢ፤ የቅዱሳን መላእክት አለቃ በሆነው ሚካኤልና በሰይጣን (“ዘንዶው” ተብሎ የተገለጠው) መካከል በሰማይ ጦርነት ይካሄዳል (ራእይ 12፡7-9)። ሰይጣን በሚዋጋበት ጊዜ “መላእክቱ” ማለትም የወደቁት መላእክት ከጎኑ ይቆማሉ። ሰይጣንና የወደቁት መላእክት በውጊያው ይሸነፋሉ፤ “ዓለሙንም ሁሉ የሚያስተው፤ ዲያብሎስና ሰይጣን የሚባለው ታላቁ ዘንዶ እርሱም የቀደመው እባብ ተጣለ፤ ወደ ምድር ተጣለ፤ መላእክቱም ከእርሱ ጋር ተጣሉ” (ራእይ 12፡9)።

ራእይ 12፡10 ውስጥ እንደተገለጠው፤ ሰይጣን ባለማቋረጥ ወንድሞችን በመክሰስ በአምላካችን ፊት ቀንና ሌሊት ያሳጣቸው ነበር። መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ለመጀመሪያ ጊዜ በኢዮብ የተጠቀሰው የሰይጣን የክስ ተግባር፤ በመጨረሻ በራሱ በሰይጣን ላይ የሚደርሰውን የኋላ ኋላ ፍርድ በማመልከት ይጠቃለላል። ከዚህ ነጥብ ጀምሮ፤ ከክርስቶስ ዳግም ምጽአት በግምት አርባ ሁለት ወራት በፊት (ራእይ 12፡6 ይመልከቱ) ትንቢታዊ ፕሮግራም መሠረት ሰይጣንና ክፉ መላእክት ለረጅም ጊዜ ከሰማይ ይወገዳሉ። ክርስቶስን ለመፈተን ባልቻለ

ወቅት መታየት የጀመረው የሰይጣን ሽንፈት ክርስቶስና ተከታዮቹ አጋንንትን ባስወጡበት ከንውን ገሃድ ለመሆን ችሏል። በክርስቶስ የመስቀል ላይ ሞት የተረጋገጠው የሰይጣን ድል መሆን በፍጥነት ወደ ፍጻሜው በመገስገስ ላይ ነው። ቀደም ሲል ጥፋተኛ ሆኖ የተገኘውና ፍርድ የተሰጠው ሰይጣን አሁን ፍርዱ ተፈጻሚ ይሆንበታል።

ሐ. የሰይጣን ታሥሮ ወደ ጥልቁ መጣል

በክርስቶስ ዳግም ምጽአት ወቅት ፍርድ የሚሰጠው በተሳዳቢዋ ዓለምና በአለቆቿ ላይ ብቻ ሳይሆን፤ በሰይጣንና በወደቁት መላእክት ላይም ነው። በራእይ 20፡1-3 ውስጥ ዮሐንስ የሚከተለውን ጽፏል፡- “የጥልቁንም መክፈቻና ታላቁን ሰንሰለት በእጁ የያዘ መልአክ ከሰማይ ሲወርድ አየሁ። የቀደመውንም እባብ ዘንድውን እርሱም ዲያብሎስና ሰይጣን የተባለውን ያዘው፤ ሺህ ዓመትም አሠረው፤ ወደ ጥልቅም ጣለው፤ አሕዛብንም ወደፊት እንዳያስት ሺህ ዓመት እስኪፈጸም ድረስ በእርሱ ላይ ዘግቶ ማኅተም አደረገበት፤ ከዚያም በኋላ ለጥቂት ጊዜ ይፈታ ዘንድ ይገባዋል።”

በዚህ ራእይ፤ ስለ ሰይጣን ፍርድ ተጨማሪ ነገር ተገልጧል። የሰይጣን መታሠር ወደ ጥልቁ መጣልና የተዘጋበት መሆኑ ብቻ ሳይሆን፤ ይህ ፍርድ የተሰጠበት ምክንያትም ለዮሐንስ ተነግሮታል። የዚህ ፍርድ ዓላማ የሺህ ዓመቱ መንግሥት አገዛዝ እስኪፈጸም ሰይጣን ሕዝቦችን እንዳያስት ነው። እውነቱ ለዮሐንስ በራእይ የተገለጠ ስለሆነ የዚህ ራእይ ፍች ግልጥ ነው። ሰይጣን አዳምና ሔዋን ከተፈጠሩበት ጊዜ አንሥቶ ያደርግ እንደነበረው ዓለምን ሊያታልል አይችልም።

በክርስቶስ ምድራዊ የሺህ ዓመት አገዛዝ ወቅት የሰይጣን መታሠር ግልጥ እውነትነት፤ የሺህ ዓመቱ መንግሥት ገና የሚሆን እንጂ አሁን ያለ የእግዚአብሔር አገዛዝ ላለመሆኑ ሌላው ጠቃሚ ማረጋገጫ ነው። ቀደም ሲል እንደተመለከትነው (ምዕራፍ 23)፤ ሰይጣን አሁን ያልታሠረ መሆኑ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ግልጥ ሆኗል። ራእይ 19-20 ውስጥ ያለው ቃል በቀጥታ መፈጸም ካለበት፤ መጀመሪያ የክርስቶስ ምጽአት፤ ከዚያ ቀጥሎ ወዲያው የሰይጣን መታሠር ተግባራዊ ሊሆን የግድ ነው። ራእይ ምዕራፍ ሀያ ውስጥ ከርሱ ቀደም ብለውና በኋላ ከሚፈጸሙት ክሥተቶች ጋር የሺህ ዓመቱ መንግሥት ስድስት ጊዜ ተጠቅሷል። በግልጥ እንደሚታየው፤ ሰይጣን የሚታሠረው የሺህ ዓመቱ መንግሥት ጊዜ ከመጀመሩ በፊት ነው።

ስለወደቁት መላእክት እዚህ ምንም ባይጠቀስ፤ ከሰይጣን ጋር ከአርባ ሁለት ወራት በፊት ከሰማይ እንደተጣሉ ሁሉ አብረውት እንደሚታሠሩ ለመገመት ይቻላል። መጨረሻው ላይ ለአጭር ጊዜ ሲፈታ ከሚሆነው በቀር፤ በሺህ ዓመቱ መንግሥት ውስጥ ሰይጣን ምንም ዓይነት እንቅስቃሴ ሲያደርግ የሚያሳይ መረጃ የለም።

መ. የሰይጣን የመጨረሻ ፍርድ

በራእይ 20፡7 ውስጥ “ሺሁም ዓመት ሲፈጸም ሰይጣን ከእሥራቱ ይፈታል” ይላል። ቀጠል አድርገን ስናነብ ደግሞ የሚከተለውን አሳብ እናገኛለን፡- “በአራቱም በምድር ማዕዘን ያሉትን አሕዛብ፤ ጎግንና ማጎግን እንዲያስታቸው ለሰልፍም እንዲያስከትታቸው ይወጣል፤ ቁጥራቸውም እንደ ባሕር አሸዋ የሚያህል ነው።” በውጫዊ ገጽታቸው ብቻ ክርስቶስን እንከተላለን ይሉ የነበሩ ሰዎች በሰይጣን እየተመሩ አሁን እውነተኛውን ማንነታቸውን ያሳያሉ። እነዚህ በሺህ ዓመቱ መንግሥት ዘመን የተወለዱ ልጆች ናቸው፤ ምንም እንኳን በሁኔታዎች አስገዳጅነት በክርስቶስ አምነናል ቢሉ፤ አሁን

ግን በግልጽ ዓመፅ የቅዱሳንን ሰፈር እና የተወደደችውን ከተማ ማለትም ኢየሩሳሌምን ይወራሉ። ዕድል-ፈንታቸው ቅፅበታዊ ፍርድ ሲሆን፤ ራእይ 20:9 ውስጥ እንደሚለው፤ “እሳት ከሰማይ ከእግዚአብሔር ዘንድ ወርዳ በላቸው።”

ከዚያም ወዲያውኑ “ያሳታቸውም ዲያብሎስ፤ አውሬውና ሐሰተኛው ነቢይ ወዳሉበት ወደ እሳቱና ወደ ዲኑ ባሕር ተጣለ፤ ለዘላለምም እስከ ዘላለም ቀንና ሌሊት ይሣቀያሉ” (ቁ. 10)። እግዚአብሔር ለዲያብሎስና ለመላእክቱ ያዘጋጃቸው የመጨረሻ መቅጫ የእሳት ባሕር እንደመሆኑ፤ የሰይጣን መጨረሻ በዚህ ይደመደማል (ማቴ. 25:41)።

የወደቁ መላእክትም ሰይጣን መጀመሪያ በእግዚአብሔር ላይ የወጣነው ዓመፅ ተካፋዮች ስለነበሩ ፍርድ ተሰጥቷቸዋል (ኢሳ. 14:12-17፤ ሕዝ. 28:12-19)። 2ኛ ጴጥሮስ 2:4፤ “እግዚአብሔር ኃጢአትን ላደረጉ መላእክት ሳይራራላቸው ወደ ገሃነም ጥሎ በጨለማ ጉድጓድ ለፍርድ ሊጠበቁ አሳልፎ” እንደሰጣቸው ይናገራል። “ግሃነም” የሚለው ቃል የሚያመለክተው፤ ኃጢአተኛ ወደ ዘላለማዊ የቅጣት ስፍራ ከመሄዱ በፊት ለጊዜው የሚቆይበትን ስፍራ ማለትም “ሲኦልን” ሳይሆን፤ ዘላለማዊውን የቅጣት ስፍራ ነው (ራእይ 20:13-14)።

የመላእክትም ፍርድ ይሁዳ መጽሐፍ ቁጥር 6 ውስጥ እንዲህ ተመልክቷል፡- “መኖሪያቸውን የተዉትን እንጂ የራሳቸውን አለቅነት ያልጠበቁትን መላእክት በዘላለም እሥራት ከጨለማ በታች እስከ ታላቁ ፍርድ ቀን ድረስ ጠብቋቸዋል።” ይህ አሳብ ስለ ሰይጣንና መላእክቱ ውድቀትና ፍርድ ከሚናገሩት ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦች ጋር ሲያያዝ፤ የሚያስተላልፈው ግልጽ መልእክት አለ። ይሄውም ምንም እንኳ ሰይጣንና አንዳንድ ክፉ መላእክት የተወሰነ ነጻነት ቢሰጣቸው፤ በቅዱሳን መላእክትና በእግዚአብሔር ሰዎች ላይ የማያቋርጥ ጦርነት ቢከፍቱም፤ የታሠሩና ነጻነት የተነፈጋቸው ሌሎች መላእክት የሚኖሩ መሆናቸውን ነው። ይሁን እንጂ፤ ክፉዎቹ መላእክት ሁሉ “ለታላቁ ፍርድ ቀን” የተወሰኑ ናቸው። ይህ “የታላቁ ፍርድ ቀን” በሺህ ዓመቱ መንግሥት ፍጻሜ በሰይጣንና በወደቁት መላእክት ሁሉ ላይ የሚሰጥ ነው።

ምንም እንኳ በእግዚአብሔር ፈቃድ ሰይጣንና የወደቁ መላእክት በዓለም ላይ ከፍተኛ ኃይልና ተጽዕኖ ቢያሳድሩና ባለማቋረጥ እግዚአብሔርን ቢቃወሙ፤ የኋላ ኋላ ሽንፈታቸውና ዘላለማዊ ፍርዳቸው አይቀሬ ነው። እንደ ኢየሱስ የሰይጣን ጥቃት የደረሰባቸው ክርስቲያኖች የኋላ ኋላ ድላቸው የተረጋገጠ እንደሚሆንና፤ እግዚአብሔር በራሱ ጊዜ በጠላቶቹ ላይ የሚፈርድባቸው መሆኑን በመረዳት ሊያርፉ ይችላሉ። በሰይጣንና በመላእክቱ ላይ የሚሰጠው ፍርድ ዘላለማዊ የመሆኑ ግንዛቤ የመጣው፤ አውሬውና ሐሰተኛው ነቢይ በሺህ ዓመቱ መንግሥት መጀመሪያ እሳት ባሕር ውስጥ ተጥለው እስከ መንግሥቱ ፍጻሜ እዚያው ከመሆናቸው የተነሣ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ እንደሚናገረው፤ ሁለት ዓበይት ፍርዶች ብቻ አሉ። እነዚህም ማለቂያ የሌለው ሰማያዊ በረከት መቀበልና ዘላለማዊ የሆነው የእሳት ባሕር ሥቃይ ናቸው።

ምዕራፍ ጎምሳ አንድ

ታላቁ የነጭ ዙፋን ፍርድ

ሀ. የታላቁ ነጭ ዙፋን የመጨረሻ ፍርድ

እንደ ሰብአዊ ታሪክ ድምዳሜነቱ በሺህ ዓመቱ መንግሥት መጨረሻ ላይ የታላቁ ነጭ ዙፋን ፍርድ የሚኖር መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ ያስተምራል (ራእይ 20:11-15)። ቀደም ሲል ለጻድቃን ከተደረጉትና በዓለም በሚኖሩ እስራኤላውያን እንዲሁም አሕዛብ ላይ ከተበየኑት የተለያዩ ፍርዶች ጋር ሲነጻጸር ይህ የመጨረሻው ፍርድ ነው። ከዐውደ-ንባቡ አኳያ ስንመለከተው ይህ ፍርድ ኃጢአተኞችን ብቻ ይመለከታል።

ለ. የሰማይና የምድር ውድመት

ታላቁ የነጭ ዙፋን ፍርድ ከመካሄዱ በፊት የሚከተለው ነገር እንደሚሆን ራእይ 20:11 ውስጥ ተጽፏል፤ “ምድርና ሰማይም ከፊቱ ሸሹ፤ ስፍራም አልተገኘላቸውም።” ሰብአዊ ታሪክ ዘመኑን ስለፈጀ፤ ራእይ 21:1 ውስጥ እንደተገለጠው አሮጌው ፍጥረት ይደመሰሳል። “ፊተኛው ሰማይና ፊተኛይቱ ምድር አልፈዋልና፤ ባሕርም ወደፊት የለም።” 2ኛ ጴጥሮስ 3:10-12 ይህንኑ ክሥተት በማመልከት ታላቁን አወዳደቅ በሚከተሉት ቃላት ይገልጣል፡- “በዚያም ቀን ሰማያት በታላቅ ድምፅ ያልፋሉ፤ የሰማይም ፍጥረት በትልቅ ትኩሳት ይቀልጣል፤ ምድርም በእርሷ ላይ የተደረገው ሁሉ ይቃጠላል” (ቁ. 10)። ቀጣዩ ቁጥርም ይህንኑ ያረጋግጣል፤ “ስለዚያ ቀን ሰማያት ተቃጥለው ይቀልጣሉ፤ የሰማይም ፍጥረት በትልቅ ትኩሳት ይፈታል”፤ ቁጥር 11 እና 12 ውስጥ ደግሞ አሳቦቼ ተዋሕደው፤ “ሰማያት ተቃጥለው ይቀልጣሉ፤ የሰማይም ፍጥረት በትልቅ ትኩሳት ይፈታል” ተብሏል።

ሐ. ድነት ያላገኙ ሙታን ትንሣኤ

ራእይ 20:12 ውስጥ እንደተጠቀሰው፤ “ሙታንንም ታናናሾችንና ታላላቆችን በዙፋኑ ፊት” ቆመው የሐንስ ተመልክቷል። ራእይ 20:13 ውስጥ ደግሞ፤ “ባሕር በእርሱ ውስጥ ያሉትን ሙታን ሰጠ፤ ሞትና ሲኦልም በነርሱ ውስጥ ያሉትን ሙታን ሰጡ።” በማለት ያክላል። ድነት ያላገኙ ሙታን ሁሉ ከሞት ተነሥተው ፍርዳቸውን ለመቀበል በእግዚአብሔር ፊት ቆመዋል። ከዮሐንስ 5:27 እንደምንረዳው፤ ፈራጁ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። በዚያ ክፍል እግዚአብሔር አብ ለወልድ “የሰው ልጅም ስለሆነ ይፈርድ ዘንድ ሥልጣን ሰጠው” ይላል።

መ. የሰዎችን ሥራዎች የሚገልጡ መጻሕፍት ተከፈቱ

ራእይ 20:12 ውስጥ “መጻሕፍትም ተከፈቱ፤ ሌላ መጽሐፍም ተከፈተ፤ እርሱም የሕይወት መጽሐፍ ነው፤ ሙታንም በመጻሕፍት ተጽፎ እንደነበረ እንደ ሥራቸው መጠን ተከፈሉ” ይላል። ቀጣዩ ቁጥር ይህንኑ የፍርድ እውነታ እንዲህ ይደግመዋል፡- “እያንዳንዱም እንደ ሥራው መጠን ተከፈለ።” ጸጋን ያለመቀበል ውጤት እዚህ ላይ በግልጽ ይታያል። ከክርስቶስ ውጭ ይቅርታ ስለሌለ (ሐዋ. 4:12)፤ ጸጋውን ያልተቀበሉ ሁሉ ስለ ኃጢአታቸው ተገቢውን ቅጣት ይቀበላሉ።

የሰዎች ሥራ ብቻ ሳይሆን ስማቸውም በሕይወት መጽሐፍ ውስጥ መኖሩ ይጣራል። ስማቸው ከመጽሐፉ ውስጥ ከሌለ፤ የዘላለም ሕይወት የላቸውም ማለት ነው።

ይህ ጥፋታቸውን ገሃድ ያደርገውና፤ ራእይ 20፡14-15 ውስጥ እንደተጠቀሰው፤ “ሞትና ሲኦልም በእሳት ባሕር ውስጥ ተጣሉ። ይህም የእሳት ባሕር ሁለተኛው ሞት ነው። በሕይወትም መጽሐፍ ውስጥ ተጽፎ ያልተገኘው ማንኛውም በእሳት ባሕር ውስጥ ተጣለ” የተባለው ይፈጸማል።

ምንም እንኳ ፍርድ ከተሰጣቸው መካከል በአንጻራዊነት አንዳንዶቹ ከሌሎቹ የተሻለ መልካምነት ሊኖራቸው ቢችሉ፤ የዘላለም ሕይወት ማጣት እጅግ የከፋ ነው። የዘላለም ሕይወት የሌላቸው ሰዎች ሁሉ ከሥራዎቻቸውና በክርስቶስ ካለማመናቸው አኳያ ተፈርዶባቸው፤ ወደ እሳት ባሕር ይጣላሉ። የሚያሳዝነው፤ መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚለው ክርስቶስ ለዳኑት እንደሞተ ሁሉ ለእነርሱም የሞተ መሆኑ ነው።

2ኛ ቆሮንቶስ 5፡19 ውስጥ፤ “እግዚአብሔር በክርስቶስ ሆኖ ዓለሙን ከራሱ ጋር ያስታርቅ ነበርና፤ በደላቸውንም አይቆጥርባቸውም ነበር” ይላል። 1ኛ ዮሐንስ 2፡2 ውስጥ ደግሞ ክርስቶስ፤ “የኃጢአታችን ማስተሥረዳ ነው፤ ለኃጢአታችንም ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን ለዓለሙ ሁሉ ኃጢአት እንጂ” የሚል ቃል እናነባለን። እነዚህ ወደ ዘላለማዊ ቅጣት የሚጣሉ ሰዎች በክርስቶስ ቢያምኑ ኖሮ ይድኑ ነበር። የሚጠፉት እግዚአብሔር ስላልወደዳቸው ወይም ጸጋው ስላልበቃቸው ሳይሆን፤ ለማመን ባለመፈለጋቸው ነው። ወንጌሉን የመስማት ዕድል ያልነበራቸው ሰዎች ደግሞ እግዚአብሔር በተፈጥሯዊ ዓለም የሰጣቸውን ምስክርነት ባለመቀበላቸው ይጠፋሉ (ሮሜ 1፡18-20)። እነዚህ የበራላቸውን ብርሃን ያልተቀበሉና ተገቢ ቅጣታቸውን ያገኙ ናቸው። የነጩ ዙፋን ፍርድ ክርስቶስን እንደ አዳኛቸውና ጌታቸው አድርገው ባልተቀበሉ ሰዎች ሁሉ ላይ የሚደርስ እጅግ አሳዛኝ ፍጻሜ ነው።

አዲስ ሰማይና አዲስ ምድር

ሀ. አዲስ ሰማይና አዲስ ምድር

ከታላቁ የነጭ ዙፋን ፍርድ እንዲሁም ከመጀመሪያው ሰማይና ምድር ውድመት በኋላ የሚሆነውን ነገር አስመልክቶ ዮሐንስ የሚከተለውን ጽፏል፡- “አዲስ ሰማይና አዲስ ምድርን አየሁ፤ ፊተኛው ሰማይና ፊተኛዬ ትምድር አልፈዋልና” (ራእይ 21:1)። ስለ አዲሱ ሰማይ የተገለጠ ነገር የለም። ስለ አዲሲቱ ምድር የተገለጠ ነገር ቢኖር “ባሕርም ወደ ፊት የለም” የሚለው ነው (ራእይ 21:1)። ስለ አዲሲቱ ሰማይና ምድር መጽሐፍ ቅዱስ ዝም የማለቱ ምክንያት በየትኛውም ስፍራ ማብራሪያ አልተሰጠውም። ይልቁንም ትኩረታችንን ወደ አዲሲቱ የኢየሩሳሌም ቅድስት ከተማ ይወስደዋል።

ለ. የአዲሲቱ ኢየሩሳሌም አጠቃላይ ገለጣ

ዮሐንስ የተመለከተውን ነገር እንዲህ ሲል ያወጋናል፡- “ቅድስቲቱም ከተማ አዲሲቱ ኢየሩሳሌም፤ ለባልዋ እንደተሸለመች መሽራ ተዘጋጅታ ከሰማይ ከእግዚአብሔር ዘንድ ስትወርድ አየሁ” (ራእይ 21:2)። የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎችን ሁሉ የሚገጥማቸው ቅፅበታዊ ችግር ዮሐንስ የተመለከተው ነገር ፍች ነው። ቀጥተኛ አሳቡን ከወሰድን፤ ዮሐንስ የተመለከተው፤ ከምድር ጋር አብራ ከጠፋችው አሮጌዬቱ ኢየሩሳሌም በተቃራኒ አዲሲቱ ኢየሩሳሌም ተብላ የተጠቀሰች ቅድስት ከተማን መሆኑን እንረዳለን። ከተማዬ “ከሰማይ ከእግዚአብሔር ዘንድ እንደወረደች” ተገልጧል። እንደተፈጠረች ግን አልተገለጠም። ከሺህ ዓመት መንግሥት በፊት ከአሁኗ ምድር በላይ የነበረች ከተማም ትመስላላች። ከሞት ለተነሡትና ወደ ቅድስናቸው ለገቡት አማኞች በሺህ ዓመቱ መንግሥት ጊዜ በዚህ ሁኔታዋ በመኖሪያነት ሳታገለግል አትቀርም። ስለ ሺህ ዓመቱ ዘመን ምድር ከቀረበው ገለጣ ለመረዳት እንደሚቻለው፤ በምድር ላይ እንደ አዲሲቱ ኢየሩሳሌም ያለ ከተማ አልነበረም። አንዳንዶች ጌታችን ዮሐንስ 14:3 ውስጥ “ሄጄ ስፍራ አዘጋጅላችኋለሁ”፤ ሲል ስለ አዲሲቱ ኢየሩሳሌም መናገሩ ነበር ብለው ያምናሉ። በራእይ መጽሐፍ መሠረት አዲሲቱ ከተማ ከሰማይ በመምጣት በአዲሲቱ ምድር ላይ እንድትቀመጥ የተወሰነ ይመስላል።

ዮሐንስ በተጨማሪም ከተማዬን “ለባሏ እንደተሸለመች መሽራ” ብሎ ይገልጣታል። አዲሲቱ ኢየሩሳሌም ለባሏ እንደተሸለመች መሽራ ውብ ናት። ስለሆነም፤ ከተማዬቱ አካላዊ ሕልውናና የመሽራ ውበት ያላት መሆኑ ግልጽ ነው።

ምንም እንኳ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለ አዲሱ ሰማይና አዲሲቱ ምድር የሚናገሩ ክፍሎች ብዙዎች ባይሆኑ፤ አሳቡ ራእይ መጽሐፍ ውስጥ የተጠቀሰው ለመጀመሪያ ጊዜ አለመሆኑ ግልጽ ነው። ኢሳይያስ 65:17 ውስጥ እግዚአብሔር እንዲህ ብሏል፡- “እነሆ፤ አዲስ ሰማይና አዲስ ምድር እፈጥራለሁና፤ የቀደሙትም አይታሰቡም፤ ወደ ልብም አይገቡም።” ይህ ጥቅስ የሚገኘው ከሺህ ዓመቱ መንግሥት ጋር በተዛመደ ሁኔታ በመሆኑ፤ አንዳንዶች በሺህ ዓመቱ ዘመን ስለምትታደሰው ኢየሩሳሌም የሚናገር ነው ይላሉ። ይሁንና፤ ይህ ክፍል አዲሲቱ ምድር ላይ የምትሆነውን አዲሲቱን ኢየሩሳሌም የሚያመለክት መሆኑን መረዳቱ የተሻለ አማራጭ ይሆናል።

ሌላው ጥቅስ ኢሳይያስ 66:22 ውስጥ ያለው ሲሆን፤ የሚከተለውን አሳብ ያስተላልፋል፡- “እኔ የምሠራቸው አዲስ ሰማይና አዲስ ምድር ከፊቱ ጸንተው

እንደሚኖሩ፤ እንዲሁ ዘራችሁና ስማችሁ ጸንተው ይኖራሉ፤ ይላል እግዚአብሔር።” ምድራዊቷ ኢየሩሳሌም በሺህ ዓመቱ ፍጻሜ ላይ የምትደመስስ ስትሆን፤ አዲሲቷ ኢየሩሳሌም ግን እንደ እስራኤል ዘር ለዘላለም ጸንታ ትኖራለች።

2ኛ ጴጥሮስ 3፡13 ውስጥ ስለ አዲስ ሰማይና አዲስ ምድር የተነገረው ሌላ ትንቢት፤ “ጽድቅ የሚኖርባት” እንደምትሆን ያስረዳል። ስለሆነም፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተጠቀሱት ቃላት ሁሉ የሚያስረዱት፤ አዲስ ሰማይና አዲስ ምድር የታሪክ የመጨረሻ ግብና የቅዱሳን የማረፊያ ስፍራ መሆናቸውን ነው ብሎ ለመደምደም ይቻላል።

የሐንስ አዲስ ሰማይን፤ አዲስ ምድርንና አዲሲቱን ኢየሩሳሌም ካስተዋወቀ በኋላ፤ ራእይ 21፡3-8 ውስጥ ዋነኛ ባሕርያቸውን ይገልጣል። በዚያ ስፍራ እግዚአብሔር ከሰዎች ጋር ይኖራል፤ “አምላካቸውም ይሆናል”። ገዢው ሞትና ሥቃይ ከእንግዲህ አይኖርም፤ “የቀደመው ሥርዓት አልፎአልና” (ቁ. 4)። ይሄው አሳብ ቁጥር 5 ውስጥ “እነሆ፤ ሁሉን አዲስ አደርጋለሁ” በሚለው ዓረፍተ ነገር ተረጋግጧል።

ኢየሱስ ክርስቶስ እንደ አልፋና ኦሜጋነቱ በአዲሲቱ፤ ኢየሩሳሌም “ለተጠማ የሕይወትን ውኃ ምንጭ እንዲያው እኔ እሰጣለሁ። ድል የሚነሣ ይህን ይወርሳል፤ አምላክም እሆነዋለሁ፤ እርሱም ልጅ ይሆነኛል” (ቁ. 6-7) በማለት ተስፋ ይሰጣል። በአንጻሩ፤ በክፉ ሥራዎቻቸውና በእምነት አልባነታቸው የተገለጡት ያልዳኑ ሰዎች፤ “ዕድላቸው በዲንና በሚቃጠል ባሕር ነው፤ ይሄውም ሁለተኛ ሞት ነው” (ቁ. 8)። አካላዊና መንፈሳዊ ከሆነው የመጀመሪያው ሞት ጋር ሲነጻጸር፤ ሁለተኛው ሞት ለዘላለም ከእግዚአብሔር መለየት ነው።

ሐ. የአዲሲቱ ኢየሩሳሌም ራእይ

የሐንስ “የበጉ ሚስት የሆነችውን ሙሽራ” እንዲመለከት ተጋብዞ ነበርና፤ “በመንፈስ ወደ ታላቅና ረጅም ተራራ” ተወሰደ (ራእይ 21፡9-10)። እዚያ ሆኖ አዲሲቱ ኢየሩሳሌም ከሰማይ ከእግዚአብሔር ዘንድ ስትወርድ ይመለከታል።

እንደ ቀጣዩ ራእይ 21 ገለጣ፤ አዲሲቱ ኢየሩሳሌም “የእግዚአብሔር ክብር” አለባት፤ “ብርሃንዋም እጅግ እንደከበረ ድንጋይ እንደ ኢያሰጲድ ድንጋይ ሆኖ እንደ ብርሌ የጠራ ነበር” (ቁ. 11)። ምንም እንኳን ኢያሰጲድ የተለያየ ቀለም ያላቸውን ድንጋዮች የሚያመለክት ቢሆንና አብዛኞቹ የዘመናችን የኢያሰጲድ ድንጋዮች የጠሩ ባይሆኑ፤ እዚያ የተጠቀሰው ድንጋይ ግን እንደ ብርሌ የሚያንጸባርቅ መሆኑ ተመልክቷል። የሐንስ ሊገልጥ የፈለገው እጅግ የላቀውን ውበት ነው።

ቀጣዩቹ ቁጥሮች እንደሚያስረዱት የከተማይቱ ቅጥር አንድ መቶ አርባ አራት ክንድ ሲሆን፤ በአሥራ ሁለት መላእክት የሚጠበቁ አሥራ ሁለት ደጆች አሏት (ራእይ 21፡12)። ደጆቹ ላይ የአሥራ ሁለቱ የእስራኤል ነገዶች ስሞች ተጽፈውባቸዋል። ከተማይቱ በቅርፅ አራት ማዕዘን ስትሆን፤ ወደ ሰሜን፤ ደቡብ፤ ምሥራቅና ምዕራብ ትመለከታለች። ይህ ምናልባትም እንደአሁኗ ምድር በአዲሲቱም ምድር የተለያዩ አቅጣጫዎች የሚኖሩ መሆኑን ያመለክታል። ቅጥርዋ ያረፈው አሥራ ሁለት መሠረቶች ላይ ሲሆን፤ እንደ ቁጥር 14 አገላለጥ መሠረቶቹ ላይ የአሥራ ሁለቱ ሐዋርያት ስሞች ተጽፈውባቸዋል።

ከተማይቱ ተለክታ የተገኘው ውጤት አሥራ ሁለት ሺህ ምዕራፍ ወይም ወደ ሦስት ሺህ ሦስት መቶ ኪሎ ሜትር ያህል ርዝመት ነው። ቁመቷም ከወርዷ ጋር እኩል ነበር። ይህ ከተማይቱ በቅርፅ ኩብ ናት ወይስ ፒራሚዳዊ? የሚል ጥያቄ አስነሥቷል።

ምናልባትም ፒራሚዳዊ ቅርፅ እንዳላት መገመቱ ሳይሻል አይቀርም። ራእይ 22፡1-2 ውስጥ እንደተመለከተው፤ በከተማዬቱ መካከል ውኃ እንዴት እንደሚፈስ ለማብራራት ይህ ይረዳል።

በከተማዬቱ ውስጥ የሚገኙት ነገሮች በአጠቃላይ ብርሃን አስተላላፊዎች ናቸው። ወርቁ እንኳን እንደ ብርጭቆ የጠራ ነው (21፡18)። የከተማዬቱ ግድግዳ መሠረቶች ቤተ ክርስቲያንን የሚወክሉ አሥራ ሁለት ደቀ መዛሙርት ስሞች የተጻፉባቸውና በአሥራ ሁለት ውብ ድንጋዮች የተጌጡ ሲሆኑ፤ በቀስተ ደመናና በከተማዬቱ ድንቅ ብርሃን ውስጥ የሚገኙ ቀለማትን ያንጸባርቃሉ። ይህ ሁሉ ተዋሕዶ ሲታይ ልብን ይመስጣል (ቁ. 19-20)።

የከተማዬቱ ደጆች ሰፋፈ፤ እያንዳንዳቸው ከዕንቁ የተሠሩና አደባባይዎ ጥሩ ብርጭቆ የሚመስል ወርቅ እንደሆነ ተገልጧል (ቁ. 21)። እግዚአብሔር በውስጧ ስለሚኖር፤ ለከተማዬቱ መቅደስ አያስፈልጋትም (ቁ. 22)፤ የእግዚአብሔርና የበጉ ክብር ስለሚያበራሳትም የፀሐይ፤ የጨረቃ ወይም የከዋክብት ብርሃን አያስፈልጋትም (ቁ. 23)። ከአሕዛብም የዳኑት በከተማዬቱ ብርሃን እየተመላለሱ በነጻነት ወደ በሮጅ ይገባሉ። “በዚያም ሌሊት ስለሌለ” ደጆቿ ከቶ አይዘጉም (ቁ. 25)።

በዚህ ገለጣ መሠረት፤ የከተማዬቱ ነዋሪዎች የሁሉም ዘመናት ቅዱሳን ናቸው። የተጠቀሱት እስራኤልና አሕዛብ ብቻ ሳይሆኑ፤ ቤተ ክርስቲያንን የሚወክሉ አሥራ ሁለቱ ሐዋርያት ጭምር ናቸው። ይህ በዕብራውያን መልእክት ምዕራፍ 12፡22-24 ውስጥ ከተገለጠው አሳብ ጋር ይስማማል። ምንባቡ እንደሚያስረዳው፤ በአዲሲቱ ኢየሩሳሌም የሚገኙ ቅዱሳን፤ “አእላፋት መላእክትን፤ በሰማይ የተጻፉትን የበኩራት ማኅበር፤ የሁሉም ዳኛ የሚሆነውን እግዚአብሔርን፤ ፍጹማን የሆኑትን ጳውሎስን መንፈሶችና የአዲስ ኪዳን መካከለኛ የሆነው ኢየሱስን” ያጠቃልላሉ። ከዚህ በመነሣት፤ ቤተ ክርስቲያን፤ “ፍጹማን የሆኑት የጳውሎስ መንፈሶች”፤ ማለትም በቤተ ክርስቲያን ያልተካተቱት አይሁዶችና አሕዛብ፤ መላእክትና የአዲሱ ኪዳን መካከለኛ የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ በአዲሲቱ ኢየሩሳሌም ይገኛሉ በማለት ለመደምደም ይቻላል።

ዮሐንስ ስለ አዲሲቱ ኢየሩሳሌም ባቀረበው ተጨማሪ ማብራሪያ፤ “በአደባባይዎ መካከል ከእግዚአብሔርና ከበጉ ዙፋን የሚወጣውን እንደ ብርሌ የሚያንጸባርቀውን የሕይወትን ውኃ ወንዝ” እንደተመለከተ ይገልጣል (ራእይ 22፡1)። በከተማዬቱ አደባባዮች መካከልና ከወንዙ ወዲያና ወዲህ አሥራ ሁለት ዓይነት ፍሬዎችን የሚሰጥ የሕይወት ዛፍ እንደሚገኝና ለሕዝብ ፈውስን ወይም ጤናን እንደሚሰጥ ገልጧል (ራእይ 22፡2)።

“ይህ የዘላለም መንግሥት ገለጣ ከሆነ፤ ፈውስ ያስፈለገው ለምንድነው?” የሚል ጥያቄ ሲነሣ ቆይቷል። “ለሕዝብ ጤና” የሚለው አተረጓጎም ከተወሰደ ችግሩ በቀላሉ ይወገዳል። ከሕይወት ውኃ በተጨማሪ የዛፍ ፍሬ መኖሩ ቅዱሳን ለዘላለም የሚኖራቸውን አካላዊ ሕልውና የሚገልጥ ሊሆን ይችላል።

ዮሐንስ በተጨማሪም፡- “ከእንግዲህ ወዲህ መርገም ከቶ አይሆንም። የእግዚአብሔር የበጉም ዙፋን በእርስዎ ውስጥ ይሆናል፤ ባሪያዎቹም ያመልኩታል” ይላል (ቁ. 3)። በዚህ የበረከት ወቅት ቅዱሳን እግዚአብሔርን ፊት ለፊት የሚመለከቱት ሲሆን፤ ስሙም በግንባራቸው ላይ ይሆናል (ቁ. 4)። ዮሐንስ አዲሲቱ ከተማ እጅግ ብሩህ እንደምትሆንና ሌላ ብርሃን እንደማያስፈልጋት በድጋሚ በመግለጥ፤ ከእግዚአብሔር የሰማውን ቃል እንዲህ ይፈጽማል፡- “እነሆ፤ በቶሎ እመጣለሁ። የዚህን መጽሐፍ ትንቢት ቃል የሚጠብቅ ብፁዕ ነው” (ቁ. 7)።

አዲስ ሰማይና አዲስ ምድር የቅዱሳን ዘላለማዊ መኖሪያዎች መሆናቸው ሲታሰብ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለዚህ አሳብ የተገለጠው ብዙ አይደለም። እርግጥ የመጽሐፍ ቅዱስ ቀዳሚ ዓላማ ለአሁኑ የሕይወት ጉዟችን ብርሃን ይሆንን ዘንድ ነው። በእምነት ጉዟችን እኛን ለማበረታታት ሲባል ስለሚመጣው ክብርም በቂ ፍንጭ ተሰጥቶናል። የማያጠራጥረው ሐቅ ግን በራእይ መጽሐፍ የፍጻሜ ምዕራፎች ውስጥ ከተመለከትነው ፍንጭ የላቀ ክብር የሚጠብቀን መሆኑ ነው።

ምንም እንኳን እግዚአብሔር “ዓይን ያላየችው፤ ጆሮም ያልሰማው በሰውም ልብ ያልታሰበ” ነገር (1ኛ ቆሮ. 2፡9) ጨልፎ ለሕዝቡ ያሳየ ቢሆንም፤ ገና ብዙ የሚያሳየን ነገር በዘላለማዊ መንግሥቱ ውስጥ አለ። ካለው ግማሹ እንኳ ያልተገለጠ ሲሆን፤ ታላቁ አምላካችን ኢየሱስ ክርስቶስን አዳኛቸውና መድኃኒታቸው አድርገው ላመኑ ሰዎች ፍቅሩንና ጸጋውን ለመግለጥ የማይነገር ዘላለማዊ ደስታ ይሰማዋል።

የመንግሥተ ሰማይን ድንቅ ነገሮች የሚገልጥልን የእግዚአብሔር ቃል መጽሐፍ ቅዱስ፤ በኃጢአት የወደቀው የሰው ዘር ወደዚያ የሚገባበትን ቅድመ ሁኔታም ያስረዳል። እግዚአብሔር ሰዎችን ለማዳን ስለከፈተው ብቸኛ መንገድ የሚሰጠውን ማብራሪያ ችላ ብለው ወደ መንግሥተ ሰማይ እንደሚገቡ እርግጠኞች በመሆን የሚኖሩ ብዙ ሰዎች አሉ። ነገር ግን መንግሥተ ሰማይ ሁሉም የሚገባባት አይደለችም! ያ ሁሉ ክብርና በረከት ለዳኑት ብቻ ይሆናል። ድኑትም የሚገኘው አዳኙን በፍጹም ልብ በመቀበል ነው። ይህ ለመቀበል እጅግ የቀለለ፤ ዋነኛና የተረጋገጠ እውነት ስለሆነ፤ በክርስቶስ ያመነ ሰው፤ ለድኑቱ ከሁሉ በላይ በርሱ ላይ እንዲደገፍ ዋስትና ይሆነዋል።

አባሪዎች

የሚፈልጉትን ጥቅስ/አርእስት በተመለከተው ገጽ
ባያገኙት፣ ከገጹ በፊትና ኋላ ያሉትን ገጾች
ይመልከቱ።

የአርእስቶች ማውጫ

የኃጢያት ሥርዐት፡- 135።

ኃጢያት፡- በአማኞች ውስጥ 129፥ 135፥
137፤ መጽሀፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮ 129፥
131፤ ምንነቱ 129፤ ነፃ መውጣት 137፤
ጨርሶ ማጥፋት 141፤ የተሳሳተ አመለካከት
129፤ በሰው ተፈጥሮ መተላለፍ 127፥
130-1፤ የመጀመሪያ 130፤ የግል 129፤
የሰው ዘር በሙሉ 131።

ሕይወት፡ የዘላለም፡- 75-76፥ 153፥ 156።

ሕይወት፡- የድል 141-142፤ በመንፈስ ቅዱስ
141፤ ከቅድስና ጋር ያለው ግንኙነት 150።

ሕግ፡ የሙሴ፡- 100።

ሕግ ወይስ ፀጋ፡- 138-140።

.....

‘ላትሮ’፡- 51።

.....

መላእክት፡- ምንነታቸው 112፤ የወደቁት
113-4፥ 254-256፤ ቅዱስ፥
አገልግሎታቸው 114፤ ያልወደቁት 112፥
113።

መልአክ፡ የያህዌ፡- 46፥ 112፥ 113።

መሢሕ ነቢይነቱ፡- 216-217።

መታተም፡ በመንፈስ ቅዱስ፡- አተረጓጎሙ
81፤ በልምምድ የሚሆን አይደለም 81፤
በአማኞች መካከል መገኘቱ 81።

መንግሥት፡- 102-103፤ አልቦ ሺህ ዓመት
አገዛዝ አመለካከት 249፤ ድህረ ሺህ ዓመት
አገዛዝ አመለካከት 248-249፤ ቅድመ ሺህ
ዓመት አገዛዝ አመለካከት 248።

መንግሥት፡ የሮማን፡- 211።

መንግሥት፡ የሺህ ዓመት፡- 219-220፤ ፅንሰ
አሳቡ 249፤ ምድራዊ ባህርይው 249-
250፤ ሰላሙ 251፤ የአሕዛብ ቦታ 251፤
የእሥራኤላውያን ቦታ 251፤ የክርስቶስ
አገዛዝ 250-251፤ ከአዲሱ ቃል ኪዳን ጋር
ግንኙነት 252፤ ጽድቁ 251፤ መስዋዕትነት
252-253፤ ኃጢያቱ 251፤ መንፈሳዊነት
252-258፤ መቅደሱ 252፤
ዓለምአቀፋዊነቱ 251።

መንግሥት፡ የእግዚአብሔር፡- ከመንግሥተ
ሰማያት ጋር ሲወዳደርና ሲነፃፀር 248፤
ከሺህ ዓመት መንግሥት ጋር ሲወዳደር
248-249፤ ምንነቱ 247።

መንግሥት፡ የግሪክ፡- 210-211።

መንግሥት፡ የፋርስና ሜዶን፡- 210-211።

መንፈስ ቅዱስ፡- 40፤ ቅባቱ 80-81፤ ባህርያቱ
70፤ መሰደቡ 68፤ አምላክነቱ 70፤
በክርስቶስ ምድራዊ አገልግሎት ጊዜ 72፤
ማሳዘን 85፤ አብርሀኑ 32፤ ይማልዳል
68፤ ይመራል 68፤ በብሉይ ኪዳን 72፤
በየስፍራው መገኘቱ 7፤ አካልነት 69-70፤
ማጥፋት 88፥ 89፥ 68፤ ከአማኞች ጋር
ያለው ግንኙነት 70፤ ከክርስቶስ ጋር ያለው
ግንኙነት 72፤ ዳግም ከመወለድ ጋር ያለው

ግንኙነት 68፥ 75፤ ከሥላሴዎች ጋር ያለው
ግንኙነት 69፤ ከድል ሕይወት ጋር ያለው
ግንኙነት 141፤ ዓለምን መውቀሱ 68፤
የአማኞች በመንፈስ ቅዱስ መታተም 72፤
መናገሩ 68፤ ምሳሌዎቹ 80-81፤
ማስተማሩ 68፤ ከማያምኑ ጋር አሠራሩ
73-74፤ አሠራሩ 70።

የመንፈስ ቅዱስ፡ መላኩ፡- ትእዛዝ 86-88፤
ቅድመ ሁኔታዎች 88-92፤ ከመንፈሳዊ
ብስለት ጋር ሲነፃፀር 86፤ ምንነቱ 86፤
በእየሱስ ክርስቶስ ታይቷል 87፤ ከጸሎት
ጋር ያለው ግንኙነት 93፤ ከቅድስና ጋር
ያለው ግንኙነት 92፤ ከአገልግሎት ጋር
ያለው ግንኙነት 93፤ መንፈስ ቅዱስ
ከሚያስተምረን ጋር ያለው ግንኙነት 92-93፤
ከአምልኮ ጋር ያለው ግንኙነት 93፤ ራስን
ከመስጠት ጋር ያለው ግንኙነት 87፥ 89-
90፤ የተደጋገመ ልምምድ 88፤ ውጤቱ
92-93።

በመንፈስ ቅዱስ፡ መጠመቅ፡- በክርስቶስ አካል
ውስጥ፤ 82-83፤ በክርስቶስ በኩል 84፤
የመረዳት መደናገር 84-85፤ የስሜት
መሣረር 83፤ ትርጉሙ 82፤ ከጳጳሮች
ቀን በፊት 82፤ ከዘላለም ዋስትና ጋር
ሲገናኝ 162-163፤ ከልሳን ጋር ሲገናኝ 84፤
አዲስ ግንኙነቶችን ማምጣቱ 83-85፤
በአማኞች ሁሉ መገኘቱ 82-83።

የመንፈስ ቅዱስ ማደር፡- 78-81፥ 176፤
አስቸጋሪ ጥቅሶች 79፤ ከዘላለም ዋስትና ጋር
ያለው ግንኙነት 162፤ በአማኞች ሁሉ
መካከል መገኘቱ 78።

የመንፈስ ፍሬ፡- 155።

መከራ፡ ታላቁ፡- የአሕዛብ መኖር 224-225፤
የእሥራኤል መኖር 224-225፤ ዓይነቱ
227-231፤ በአዲስ ኪዳን 228-231፤
በብሉይ ኪዳን 227-228፤ የስደት ጊዜ
225-226፤ ጊዜው 67።

መጽሐፍ ቅዱስ፡- በክርስቶስ የተረጋገጠ 22-
23፤ ስልጣኑ 17፤ ደራሲያን 19-22፥ 24፤
ተከታታይነቱ 15-16፤ ምንነቱ 15፤
በውስጡ ያሉት ልዩነቶች 24-25፤ ውጫዊ
ማረጋገጫ 15-17፤ የመለወጥ ኃይሉ 16፤
የብሉይ ኪዳን ግንኙነት ከአዲስ ኪዳን ጋር
23፤ ሕትመቱ 16፤ አላማው 28-29፤
ራእዩ 16፤ ዋና አሳቦች 17፤ ከሰው
አስተሳሰብ በላይ የሆነ ባሕርይው 17።

ማስተሰረድ፡- 52-53፤ የተሳሳተ አመለካከት
53።

ምርጫ፡- ሐዋርያቶችና 164፤ ቤተ ክርስቲያንና
164፤ ምንነቱ 164፤ እሥራኤልና 164፤
ተቃውሞዎቹ 167፤ አስቀድሞ ከማወቅ ጋር
ያለው ግንኙነት 165፤ ደንገነት 164።

ምሳሌዎች፡- ወጥመድ 221፤ የተሰወረ መዝገብ
221፤ እርሾ 221፤ የሰናፍጭ ቅንጣት

221፤ እጅግ የተወደደው እንቁ 221፤
ዘሬው 221፤ አረሙ 221።
ምስጋናን መስጠት፡- ለሁሉም ነገር 187፤
ከጸሎት ጋር ያለው ግንኙነት 186-187።
ሞት፡- አካላዊ 127፤ 128፤ ዳግማዊ 128፤
መንፈሳዊ 128።

ሰንበት፡- ምንነት 204፤ በአዲስ ኪዳን
አስተምህሮ 206፤ በብሉይ ኪዳን
አስተምህሮ 204-206።

ሰው፡- አዳማዊ ባህርይ 129፤ አካል 122-
124፤ ፍጡርነት 121-122፤ ሕገወጥነት
127፤ 130፤ ውድቀት 125-128፤ የሰው
ዘር ሁሉ ውድቀት 127-128፤ ታሪኩ
27-28፤ ተፈጥሮው 122-124፤ አመጣጡ
121-124፤ ነፍሱ 122-124፤ መንፈሱ
123-124፤ ሰይጣን፡- 44፡- መታሰሩና ወደ
ጥልቁ መጣሉ 206፤ በእሳት ባሕር መጣሉ
204-206፤ ከመንግሥት ሰማያት መውጣት
120፤ 254፤ ፍጡርነት 115፤ የተሳሳተ
አመለካከት 118፤ የመጨረሻው ፍርድ
255-256፤ አካልነት 115-116፤ ኃይሉ፤
በጦርነት 116-117፤ ሥራው 118-119።

የሳምንት መጀመሪያ ቀን፡- 206፤ “የጌታን
ቀን” ደግሞ ይመልከቱ።

ሥላሴ፡- 40፤ 42፤ ባሕርያት 37-39፤ ምንነት
37፤ በአዲስ ኪዳን አስተምህሮ 37፤
በብሉይ ኪዳን አስተምህሮ 36-38።

ሥርየት፡- 27፤ 49፤ 51-53፤ 132-133፤
161፤ ትክክለኛ ያልሆኑ አመለካከቶች 53።

ሥጋ መልበስ፡- 26፤ 42፤ 45-46፤ 48-50።

ስጦታዎች፡ መንፈሳዊ፡- 84፤ 178፤ 196፤
በክርስቶስ የተለገሰ (የተሰጠ) 60።

ሥፍረ-ዘመን፡- የኅሊና 96-97፤ ምንነት 94፤
የፀጋ 100-101፤ የሰው መንግሥት 97-98፤
የንጽህና 96፤ ሕግ 100፤ የተስፋ 98-
100።

ሽልማት፡- 201-203።

ራስን መሰጠት፡- 175፤ 177።

ራሽያ፡- 225።

ራእይ፡- 33፤ መቆም 32፤ በክርስቶስ 31፤
በፍጥረት 30-31፤ በተለይ 31-32፤
በተጻፈው ቃል ውስጥ 31።

ቃል ኪዳን፡ መጽሐፍ ቅዱሳዊ፡- አብርሃማዊ
98-100፤ 107-108፤ አዳማዊ 106፤
ሁኔታዊ 105፤ ዳዊታዊ 108-109፤
ኤደናዊ 106፤ ሙሴያዊ 100፤ አዲስ
109-111፤ አዲስ ቃል ኪዳን በአዲስ ኪዳን
አስተምህሮ 109-110፤ አዲስ ቃል ኪዳን
በብሉይ ኪዳን አስተምህሮ 109፤ ፍሐዊ
106-107፤ 97-98፤ ፍልስፌማውያን
108፤ ሁኔታዊ ባልሆነ 105-106።
ቃል ኪዳኖች፡ ሥነ-መለኮታዊ፡- የፀጋ 104-

105፤ ትርጉሙ 104፤ መቤዣት 104፤
ሥራዎቹ 104።

ቅድመ ስያሜ፡- 164

የቅድመ ፍጹ አመለካከት፡- “መነጠቅ”
የሚለውን ይመልከቱ።

ቅድስና፡- ልምምድ 149-150፤ አተረጓጎሙ
146-147፤ መንገዱ 148-149፤ ሥፍራዊ
149፤ ከትርጉሙ ጋር ያለው ግንኙነት
147፤ ከሥላሴ ጋር ያለው ግንኙነት 148፤
የመጨረሻ 151።

‘ቢብሉስ’፡- 15።

የባቢሎን መንግሥት፡- 210-211።

የባቢሎን ግንብ፡- 210።

ቤተ መቅደስ፡ በኢየሩሳሌም፤ እንደገና
መገንባት፡- 224።

ቤተ ክርስቲያን፡- ጅማሬው 168-169፤ እንደ
አማኝ-ካህናት 194-195፤ እንደ ክርስቶስ
አካል 82-83፤ 171፤ 173፤ እንደ
ቅርንጫፎች 194፤ እንደ ክርስቶስ ሙሽራ
195፤ 197-203፤ የአባላት ባህርይ 170-
171፤ ምንነት 168፤ አመሠራረቱ 173፤
እንደ ሚስጥር 171፤ እንደ አዲስ ፍጥረት
195፤ የአዲስ ኪዳን ፅንሰ-አሳብ 168-169፤
ሕያው እንደሆነች 196-197፤ ከመንፈስ
ቅዱስ ጥምቀት ጋር ያለው ግንኙነት 171፤
ከክርስቶስ ጋር ያለው ግንኙነት 168-169፤
ከአሕዛብ ጋር ያለው ግንኙነት 169-170፤
ከእሥራኤላውያን ጋር ያለው ግንኙነት 169-
170፤ በአጥቢያ ከተዋቀረች ቤተ ክርስቲያን
ጋር ያለው ግንኙነት 171፤ ከአዲሱ ቃል
ኪዳን ጋር ያለው ግንኙነት 109-110፤
ከአለም ጋር ያለው ግንኙነት 172-173፤
እንደ ተለየ ዓላማ 168፤ 172-173፤ እንደ
በግ 194፤ እንደ ሕንፃ ድንጋዮች 194፤
በዚህ ዘመን 172።

ቤተ ክርስቲያን፡ አጥቢያ፡- ጉባኤያዊ የቤተ
ክርስቲያን አስተዳደር 188፤ ዲያቆናት
189፤ የመጀመሪያዎቹ ቤተ ክርስቲያን
አስተዳደር 188፤ ሽማግሌዎች 189፤
ኤጲስቆጶሳዊ አስተዳደር 188፤ የቅዱስ
ቄርባን ሥርዓት 191-192፤ የውሃ ጥምቀት
ሥርዓት 190-192፤ የተወካዮች ቤተ
ክርስቲያን አስተዳደር 188።

ቤዛንት፡- 51-53፤ 132።

ብስለት፡ መንፈሳዊ፡- 86-87።

‘ቲኦኒዩስቶስ’፡- 24።

ታላቁ መከራ፡- “መከራ፡ ታላቁ” የሚለውን
ይመልከቱ።

ታላቁ ተልዕኮ፡- የአቀራረብ ዘዴዎች 173-174፤
በአሁኑ ዘመን 173፤ ከጸሎት ጋር ያለው
ግንኙነት 173፤ ከሰብካት ጋር ያለው
ግንኙነት 173፤ ከገንዘብ ስጦታው ጋር
ያለው ግንኙነት 173።

ትንሣኤ፡- የአማኞች 63-64፤ የሺህ ዓመት

ቅዱሳኖች 241፤ የቤተ ክርስቲያን 240፤ የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን 64፤ 240-241፤ በብሉይ ኪዳን አስተምህሮ 55፤ በክርስቶስ የትንሣኤ ጊዜ 239፤ በመከራ ያለፉ ቅዱሳን 241፤ ተምሳሌትነት 55፤ የኃጢአተኞች 241፤ 257።

ትንቢት፡ ያልተፈጸመ፡- 62።

ነፃ ፈቃድና ውሳኔ፡- 39፤ 165-166።

ነፍስ፡- “ሰው” የሚለውን ይመልከቱ።

ንጥቀት፡ የቤተ ክርስቲያን፡- 58፤ 62፤ 64፤ ከዳግም ምጽአት ጋር ሲነጻጸር 64፤ ድህረ-ፍዳ 64፤ ቅድመ-ፍዳ 52-53።

በአሁኑ ዘመን፡- በክፉ የተገለጸ 172፤ ከእሥራኤል ጋር ያለው ግንኙነት 172፤ ከቤተ ክርስቲያን ጋር ያለው ግንኙነት 172። አሕዛብ፡- 169-170፤ ከእሥራኤል ጋር ሲነፃፀር 210፤ በእግዚአብሔር ዕቅድ 210፤ በትንቢት 210።

የአሕዛብ ጊዜ፡- 210-211።

ዓለማዊ፡- 36።

አማኝ-ካህናት፡- የአዲስ ኪዳን አስተምህሮ 175፤ የብሉይ ኪዳን አስተምህሮ 175፤ ከአምልኮ ጋር ያለው ግንኙነት 176፤ የመስጠት አገልግሎት 176።

አምልኮ፡- 176፤ አተርጓሚ 182።

የአርዮስ የሐሰት ትምህርት፡- 41-42።

አስቀድሞ ማወቅ፡- 164-165።

አብርሃም፡- 27፤ 98-99፤ 213-214።

አብርሃት፡- “መንፈስ ቅዱስን” ይመልከቱ።

አተረጓጎም፡- 32-33፤ መሠረታዊ ሕጎች 32-33፤ ቃል በቃል 33።

የአዋልድ መጻሕፍት፡- 32።

አዝጋሚ ለውጥ፡- 121-122።

“አዮን”፡- 95።

አዲሱ ቀጥተኛ አመለካከት፡- 21።

አዲሲቱ ኢየሩሳሌም ፡- 259-262።

አዲስ ምድር፡- 259።

አዲስ ሰማይ፡- 259።

አዲስ ፍጥረት፡- 76-77፤ 207-208።

አዲሲቱ ኢየሩሳሌም፡- 259-262።

አጽናይ፡- 38።

አዳም፡- ከውድቀቱ በኋላ 126-127፤ ከውድቀቱ በፊት 125፤ የኃጢአቱ ውጤት 127-128፤ በሰይጣን መፈተኝ 125-126።

“አዶኪሞስ”፡- 202።

አጋንንት፡- 116-117።

“አጎራዞ”፡- 51።

ኢየሱስ ክርስቶስ፡- እንደ አማላጅ 135፤ መገለጡ ከትንሣኤ በኋላ 55-57፤ ዕርገቱ 58፤ ባህርያቱ 46-47፤ ልደቱ 49፤ በድንግል መወለዱ 45-46፤ መቼ፤ 195፤ ዋና የማዕዘን ድንጋይ 194፤ ፈጣሪነቱ 26፤ አምላክነቱ 41፤ 45-46፤ የቤተ ክርስቲያን ራስ መሆኑ 195፤ ሰብአዊነቱ 48-49፤

በአማኞች ማደሩ 61፤ ዳኝነቱ 50፤ ንግሥናው 26፤ የኋለኛው አዳም 195፤ ጌትነቱ 50፤ ፍቅሩ 198፤ ታላቅ ካህን 194-195፤ ቀድሞ መኖሩ 45-47፤ የአሁኑ ሥራው በመንግሥተ ሰማያት 59-61፤ የአሁኑ ሥራው በምድር 61፤ ካህንነቱ 49፤ 59-61፤ 161፤ 177፤ ትንሣኤው 55-57፤ 161፤ 206-208፤ 239፤ ገዢነቱ 26፤ አዳኝነቱ 27፤ እረኛነቱ 194፤ ማዕረጉ 46፤ እውነተኛ ወይን መሆኑ 194፤ ሥራው 134-135፤ አምልኮው 47።

የኢየሱስ ዳግም ምጽአቱ፡- በቅዱሳንና በመላእክት ታጅቦ 58፤ 62-64፤ በአካል ይመለሳል 67፤ ከመነጠቅ ጋር ሲነፃፀር 64፤ 67-68፤ 235-237፤ የተመረጡትን ለማደን 238፤ ቀዳሚ የሚሆኑ ነገሮች 221-226፤ 66-67፤ አስፈላጊነቱ 232፤ በምድር ላይ ሊፈርድ 234፤ 237፤ በእርግጥ ወደ ምድር መመለሱ 67፤ 233-237፤ በደብረዘይት ተራራ 67፤ በአዲስ ኪዳን 235-238፤ የብሉይ ኪዳን ትንቢቶች 232-235፤ ድህረ ፍዳ 236፤ ከቅድመ ሺህ ዓመት መንግሥት በፊት 236፤ በሕይወት ካሉ አሕዛብ ፍርድ ጋር ያለው ግንኙነት 237-238፤ በሕይወት ካሉ እሥራኤላውያን ፍርድ ጋር ያለው ግንኙነት፡- 237-238፤ ከዳዊት መንግሥት እንደገና መታደስ ጋር ያለው ግንኙነት 238፤ የፍርድ ጊዜ 67።

የዓለም አምባገነንነት፡- 66-67፤ 224።

“ኤክሌሽያ”፡- 168።

“ኤሉሂም”፡- 26፤ 36፤ 38።

“ኤክሳጎራዞ”፡- 51።

እርቅ፡- 52-53።

እስትንፋሱ እግዚአብሔር፡- ፅንሰ-አሳዛዊ 20-21፤ ምንነቱ 19, 24፤ ቃል በቃል 20፤ ተፈጥሮአዊ 22፤ የኒዮ-ኦርቶዶክስ ትምህርት 21፤ በክፍል 21፤ በቃል ምሉእ 19-20።

እሥራኤል፡- 168-169 ድንዛዜ 170-172፤ የድንዛዜ መወገድ 223፤ መበታተኑ 215፤ የመጨረሻ መበታተን 217-218፤ የመጨረሻ መስባሰብ 217-218፤ የወደፊቱ ደኅንነት 210፤ በሺህ ዓመት መንግሥት 219፤ የብሉይ ኪዳን ታሪክ 213-214፤ አመጣጡ 213፤ የሀገሪቱ ተስፋ 213፤ በትንቢት 214-220፤ ከቃል ኪዳኖች ጋር ያለው ግንኙነት 213፤ ከአዲሱ ቃል ኪዳን ጋር ያለው ግንኙነት 109-110፤ እንደ መንግሥት እንደገና መቋቋሙ 218፤ ተሀድሶቻች 215-216።

እግዚአብሔር፡- ባህርያት 39፤ ድንጋጌ 39፤ ላባትነቱ 40-44፤ ክብሩ 28-29፤ ፍቅሩ 51፤ 198-199፤ ስሞች 38፤ 39፤ ማረጋገጫ ሥነ-ሰብዓዊ 36፤ አንታሎጂካል 36፤ የዓለማት አፈጣጠር ተሐስቦ ቴሊዮሎጂካል 36።

የእግዚአብሔር ሉዓላዊነት፡- 39፤ 110።

የእግዚአብሔር ልጅ፡- 40፥ 41-43።
የእግዚአብሔር ቀን፡- 219።
የእግዚአብሔር አገዛዝ፡- 27።

.....
“ካታላሶ”፡- 52።
ክርስቲያናዊ ልምድ፡- ከኃጢያት መጠንቀቅ 154፤ ክርስቶስን መምሰል 154-155፤ የደገነነት ግንዛቤ 153፤ እግዚአብሔርን ማወቅ 153፤ የዳኑትን መውደድ 154፤ ያልዳኑትን መውደድ 154፤ ጸሎት 153፤ መጽሐፍ ቅዱስን መረዳት 153-154፤ አገልግሎት 177-178።
ክርስቲያኖች፡ ሥጋዊ፡- 153።
የክርስቶስ መሸራ፡- “ቤተ ክርስቲያንን” ይመልከቱ።
የክርስቶስ አካል፡- “ቤተ ክርስቲያንን” ይመልከቱ።
ክርስቶስ፡- “ኢየሱስ ክርስቶስን” ይመልከቱ።
የክርስቶስ ደም፡- 58፥ 132-133፥ 135፥ 177።

.....
የዘላለም ዋስትና፡- 77፥ 110፥ 140፤ የእር ሚናውያን አመለካከት 157-160፤ የፍቅር ቅጣትና 159፤ የሰዎች ተግባርና 158፤ የሕብረት ማነስና 158-159፤ አስቸጋሪ ጥቅሶች 157-160፤ ከክርስቶስ ጋር ያለው ግንኙነት 161፤ ከአብ ጋር ያላው ግንኙነት 160-161፤ ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ያለው ግንኙነት 162-163፤ ከእግዚአብሔር ጽድቅ ጋር ያለው ግንኙነት 160-161፤ “የደገነነት ማረጋገጫን” ይመልከቱ።
ዙፋን፡ ታላቁ ነጭ፡- 200፥ 241፤ የመጨረሻ ፍርድ 257፤ የሰማይና የምድር መጥፋት 257፤ የኃጢያተኞች ፍርድ 257-258።

.....
ያህዌህ፡- 38፤ ይርኤ 38፤ ንሲ 38፤ ራፋ 38፤ ሻሎም 38፤ ሻማ 38፤ ጽድቅኒ 38።
የያህዌ አገልጋይ፡- 27

.....
የደገነነት ማረጋገጫ፡- 153-156፤ በመጽሐፍ ቅዱስ የተመሠረተ 155-156፤ መጠርጠር 156፤ “ዘላለማዊ ዋስትናን” ይመልከቱ።
ዲያብሎስ፡- “ሰይጣንን” ይመልከቱ።
ዳግም ልደት፡- 43-44፤ ምንነቱ 75፤ በመንፈስ ቅዱስ 75፤ ውጤቱ 76-77።
ድኅረ የመከራ ዘመን ትምህርት፡- “ንጥቀት” የቤተ ክርስቲያንን ይመልከቱ።
ድኅረ-ፍዳ አመለካከት፡- “ንጥቀት” የቤተ ክርስቲያንን ይመልከቱ።
ድነት፡- 27፥ 152-153፤ በማመን 136፤ ማረጋገጫው 158፤ በእምነት 136፥ 156፤ ስጦታ 156፤ ትርጉሙ 132፤ በአዲስ ኪዳን አስተምህሮ 133-134፤ በብሉይ ኪዳን አስተምህሮ 133፤ የኃጢያት መድኅኒትነቱ 132፤ ሦስቱ ጊዜያት 134፤ በክርስቶስ ሥራ 134-135፤ በእግዚአብሔር ሥራ 132፥ 135፤ በአብ ሥራ 160-161፤ በመንፈስ ቅዱስ ሥራ 162-163፤ በልጁ

ሥራ 161።
“ዶኪሞስ”፡- 202
.....
የገንዘብ አጠቃቀም፡- ገንዘብ ማግኘት 179፤ ገንዘብ መስጠት 179-181፤ የገንዘብ አያያዝ 179።
የጌታ ቀን፡- በእግዚአብሔር መባረክ 208፤ ለአማኝ ግለሰብ ብቻ የተሰጠ 208፤ በፀጋው ነው 208፤ አዲስ ቀን ነው 208፤ ቀኑን ለማክበር የተሰጠ ትእዛዝ የለም 209፤ አከባቢሩ በተለያዩ ሁኔታዎች ተመልክቷል 208።
የጌታ እራት፡- ካንሰብስታንዬሽን 192፤ ትራንስብስታንዬሽን 192፤ መታሰቢያ 192።

.....
ጥምቀት፡- አማኞች 191-192፤ ከመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት ጋር ሲተያይ 191፤ ምንነቱ 190፤ መጥለቅ 190-191፤ የሕፃን 191፤ መርጨት 191።
ጥንተ ውሳኔ፡- 164።
ጦርነት፡ የአማኞች፡- 92።
.....
እንጠቆስጤ ቀን፡- 73-74።

.....
ጸሎት፡- 153፥ 157፤ በክርስቶስ 183፤ አገልግሎቱ 184-185፤ ውስንነቱ 185-186፤ በኢየሱስ ስም 185፤ በአዲስ ኪዳን 183-184፤ በብሉይ ኪዳን 182፤ ከመንግሥቱ ጋር የለው ግንኙነት 182-183፤ ከአምላክ ጋር ያለው ግንኙነት 182፤ ክልሉ 185-186፤ ምስጋናን መስጠት 186-187፤ የጌታ 182-183።

.....
ፀጋ፡- 101፤ ለሁሉም የሚሆን ፀጋ 35፤ ከሕግ ጋር ሲነፃፀር 139-140፤ ምንነቱ 139፤ በብሉይ ኪዳን 139፤ ከድነት ጋር ያለው ግንኙነት 140፤ እንደ ሕይወት መመሪያ 139-140።

.....
ከፀጋው መውደቅ፡- 159።
ጽድቁ፡- 127፤ እና ቅድስናው 145።
ጽድቅ፡- የእግዚአብሔር 143፤ በመንፈስ ቅዱስ አማካይነት የተሰጠ 145፤ የሚተላለፍ 144-145፤ የሰው 143።

.....
ፈተና፡- 126።
ፈጣሪ፡- 41።
ፍርድ፡ የአማኞች፡- 91፤ “ዙፋን፥ ታላቁን ነጭ” ይመልከቱ፤ በሕይወት ያሉ አሕዛብ፡- 244-246፤ በሕይወት ያሉ እስራኤላውያን፡- 243-244፤ ከሞት የተነሡ አሕዛብ፡- 243፤ ከሞት የተነሡ እስራኤላውያን፡- 243።

.....
ፍርድ፡ የእግዚአብሔር፡- 128።
የፍርድ ወንበር፡ የክርስቶስ፡- 200።
የፍቅር ቅጣት፡- 159።
ፍጥረት፡- 26፥ 121-122።
ፍጹምነት፡- 151።

የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅሶች ማውጫ

ዘፍጥረት

ም. 1.....	121
ም. 1-2.....	122፥ 214
1 : 1-2፥ 25.....	121
1 : 2.....	70
1 : 3.....	24
1 : 11.....	122
1 : 21፥ 24-25.....	121
1 : 26.....	36፥ 122፥ 248
1 : 26-27.....	96፥ 106፥ 121
1 : 26-31.....	106
1 : 28.....	248
1 : 28-29.....	96
1 : 31.....	125
2 : 2-3.....	205
2 : 3.....	148
2 : 4.....	38
2 : 7.....	122
2 : 15.....	96፥ 106
2 : 16-17.....	106
2 : 17.....	96፥ 104፥ 125፥ 127
ም. 3.....	115፥ 214
3 : 1.....	125
3 : 1-6.....	96፥ 125
3 : 1-15.....	115
3 : 2-5.....	126
3 : 4.....	19፥ 24
3 : 4-7.....	125
3 : 5.....	116፥ 118
3 : 6.....	96፥ 126
3 : 7፥ 14-15.....	96
3 : 14.....	106፥ 127
3 : 15.....	27፥ 96፥ 106፥ 120፥ 127፥ 254
3 : 16.....	127
3 : 16-19.....	96፥ 106
3 : 17-19.....	106
3 : 19.....	106፥ 179
3 : 21.....	96፥ 144
3 : 22.....	36
3 : 23-24.....	96
3 : 24.....	113
4 : 7፥ 8፥ 10-24.....	97
ም. 5.....	97
5 : 5-31.....	97
6 : 5.....	97፥ 118
6 : 8-13.....	97
7 : 21-24.....	97
8 : 19.....	96
8 : 20-9፥ 17.....	97
8 : 20-11፥ 9.....	97
8 : 21.....	97
8 : 22.....	97፥ 106
9 : 1.....	97

9 : 1-18.....	106
9 : 2.....	97፥ 106
9 : 3-4.....	107
9 : 4.....	97
9 : 5-6.....	97
9 : 11.....	97
9 : 21፥ 22.....	97
9 : 25-27.....	107
ም. 10.....	27
11 : 1-4.....	97
11 : 1-9.....	210
11 : 5-7.....	97
11 : 7.....	36
11 : 8-9.....	97
11 : 10.....	98
11 : 10-12፥ 3.....	97
11 : 31.....	99
ም. 12-50.....	214
ም. 12.....	27፥ 210፥ 213
12 : 1-2.....	98
12 : 1-4.....	107
12 : 2.....	107
12 : 2-3.....	98
12 : 3.....	98፥ 107፥ 169
12 : 7.....	108
12 : 10-13፥ 1.....	99
13 : 14-15.....	107
13 : 15.....	107፥ 108፥ 169
13 : 16.....	98
13 : 17.....	107
14 : 18.....	55
15 : 1-7.....	107
15 : 2.....	38
15 : 5.....	98
15 : 6.....	107፥ 127፥ 145
15 : 13.....	108
15 : 13-14.....	214
15 : 13-16.....	215
15 : 18.....	107
15 : 18-21.....	98፥ 107
16 : 1-13.....	112
16 : 1-16.....	99
16 : 7.....	46
17 : 1-8.....	107
17 : 6፥ 7.....	98
17 : 7-8.....	98፥ 107
17 : 13-14.....	98
17 : 16.....	107
17 : 19.....	98
18 : 1.....	46
18 : 1-19፥ 29.....	113
18 : 25.....	182
21 : 17-19.....	112
ም. 22.....	99
22 : 11-12.....	46፥ 113

22 : 11-16.....	112
22 : 13-14.....	38
24 : 27.....	93
24 : 34-35.....	107
25 : 23.....	99
26 : 6-16.....	99
27 : 1-29.....	99
28 : 13-14.....	98
28 : 13-15፥ 20.....	99
31 : 11-13.....	46፥ 113
32 : 24-32.....	46፥ 113
41 : 8.....	123
41 : 38.....	72
46 : 1-4.....	99
48 : 15-16.....	46፥ 113
49 : 1-28.....	215
49 : 10.....	217

ዘጸአት

2 : 23.....	99
3 : 2.....	46
3 : 13-14.....	38
3 : 14.....	39፥ 46
4 : 1-10.....	99
4 : 22.....	41
5 : 21.....	99
7 : 23.....	123
11 : 10.....	98
14 : 10-12.....	99
15 : 24.....	99
15 : 26.....	38
16 : 1-35.....	205
16 : 2.....	99
17 : 8-15.....	38
ም. 19.....	99፥ 213
19 : 2.....	98
19 : 3.....	100
19 : 3-25.....	139
19 : 14.....	149
20 : 1.....	21
20 : 1-17.....	24
20 : 1-26.....	100፥ 108፥ 138
20 : 1-31፥ 18.....	108
20 : 3.....	36
20 : 3-17.....	129
20 : 10-11.....	205፥ 208
20 : 11.....	121
21 : 1-24፥ 11.....	100፥ 108፥ 138
24 : 12-31፥ 18.....	100፥ 108፥ 138
25 : 6.....	80
25 : 8.....	194
25 : 18፥ 20.....	113
28 : 3.....	86
29 : 4.....	175፥ 176

29 : 43-44.....	148
30 : 9.....	177
30 : 22-25.....	80
31 : 3.....	72-86
31 : 12-17.....	205
31 : 13.....	148
31 : 18.....	138
32 : 11-14.....	182
35 : 31.....	72-86
40 : 9-15.....	80

ዘሌዋውያን

1 : 4.....	133
4 : 20-26-31-35.....	132
5 : 10-13-16-18.....	132
6 : 7.....	132
7 : 12-15.....	186
10 : 1.....	177
14 : 4-7.....	55
16 : 13.....	206
16 : 14.....	52
16 : 21.....	53
19 : 22.....	132
21 : 8.....	146-148
22 : 29.....	186
23 : 9-14.....	239
23 : 10-11.....	204
23 : 10-12.....	208
25 : 2-7.....	204
26 : 3-46.....	215
26 : 32-39.....	218

ዘኀልቀ

ጥ. 14.....	99-214
14 : 1-45.....	218
14 : 2.....	99
15 : 25-26-28.....	132
15 : 32-36.....	95
16 : 11-41.....	99
17 : 8.....	55
27 : 18.....	72

ዘዳግም

4 : 29-30.....	227
6 : 4.....	36
6 : 6-9.....	15
6 : 16.....	22-46
6 : 17-18.....	15
17 : 16-17.....	214
25 : 4.....	22
ጥ. 28.....	108-159
28 : 1-30-20.....	100
28 : 62-67.....	215
28 : 63-68.....	108-218
30 : 1-3.....	215-232

30 :	1-10	68 ⁺	108 ⁺	218
30 :	2			108
30 :	3		108 ⁺	217
32 :	4			39

ኢያሱ

1 : 2-4.....	98
1 : 8.....	15
5 : 13-14.....	46
5 : 13-15.....	113
8 : 32-35.....	15
9 : 18.....	99

መሳፍንት

6 : 24.....	38
13 : 19-22.....	46-113

1ኛ ሳሙኤል

2 : 7.....	179
16 : 12-13.....	80
16 : 14.....	79

2ኛ ሳሙኤል

7 : 4-16.....	108
7 : 12-16	57
7 : 13.....	169
7 : 14-15	108
7 : 16..49‡ 108‡ 169‡	
215‡ 250	
22 : 31.....	15

1ኛ ነገሥት

8 : 22-26.....	182
9 : 16.....	80

2ኛ ነገሥት

19 : 35.....	46-113
--------------	--------

1ኛ ዜና

16 : 15-18	108
16 : 16-17	98
17 : 3-15	108
21 : 12-30	113
21 : 15-16	46

2ኛ ዜና

25 : 16.....	164
29 : 17.....	149

ነህምያ

1 : 8.....	215-218
9 : 14.....	205
9 : 20.....	69
9 : 32.....	182
12 : 24-40.....	186

ኢዮብ

1 : 5.....	182
1 : 6.....	41
1 : 6-12.....	115
2 : 1.....	41

2 : 1-13.....	115
2 : 7.....	116
5 : 7.....	227
14 : 13-15.....	55
19 : 25-26.....	240-243
19 : 25-27.....	55
26 : 13.....	70
29 : 14.....	145
33 : 4.....	70-72
38 : 7.....	41-114

መዝሙር

ጥ. 1.....	232
1 : 2.....	15
ጥ. 2.....	232-249
2 : 1-2.....	26
2 : 6.....	233
2 : 6-9.....	251
2 : 7.....	36-43
2 : 8.....	59-233
2 : 8-9.....	26-249
2 : 9.....	233-251
8 : 3-6.....	121
12 : 6.....	15
14 : 1.....	35
14 : 7.....	237
16 : 8-11.....	217
16 : 9-10.....	55-239
17 : 15.....	55
19 : 1.....	29
19 : 7-11.....	15
20 : 2.....	237
ጥ. 22.....	62-233
ጥ. 22-24.....	233
22 : 1-21.....	217
22 : 22.....	55
ጥ. 23.....	194-233
23 : 1.....	61-194
24 : 1.....	233
30 : 4.....	186
30 : 12.....	187
32 : 2.....	127
34 : 7.....	46-113-114
37 : 4.....	123
42 : 6.....	123
44 : 11.....	218
45 : 7.....	80
49 : 15.....	55
50 : 2.....	233
51 : 4.....	129
51 : 11.....	70-79
53 : 6.....	237
66 : 16.....	46
ጥ. 72.....	68-102-233-251
72 : 1-2.....	26

72 : 7.....	252
72 : 8.....	26‡ 251
72 : 9-11.....	251
72 : 11.....	26
79 : 13.....	187
89 : 20-37.....	57‡ 108‡ 250
89 : 35-36.....	215
89 : 36.....	108‡ 233
90 : 2.....	39
91 : 11.....	114
92 : 1.....	186
92 : 10.....	80
93 : 5.....	15
95 : 2.....	186
95 : 7-11.....	22
ጥ. 96.....	233
96 : 13.....	233‡ 237
97 : 12.....	186
100 : 1-5.....	186
102 : 27.....	39
103 : 13.....	41
103 : 20.....	114
104 : 30.....	36‡ 70
105 : 9-11.....	108
105 : 10.....	98
106 : 1-48.....	215
107 : 22.....	186‡ 187
ጥ. 110.....	233
110 : 1.....	26‡ 46‡ 58
110 : 2.....	237
110 : 2‡ 6.....	233
116 : 17.....	186‡ 187
118 : 22-24.....	55‡ 208
119 : 9.....	15
119 : 11.....	15‡ 150‡ 154
119 : 18.....	15
119 : 62.....	186
119 : 89.....	156
119 : 89-93‡ 97-100‡ ..	104-105‡ 130... 15
119 : 160.....	156
128 : 5.....	237
132 : 9.....	145
134 : 3.....	237
135 : 21.....	237
139 : 7.....	72
139 : 8.....	39
145 : 3‡ 4-5.....	39
148 : 2.....	112

ጥላላ

30 : 5-6.....	15
---------------	----

መክብብ

3 : 21.....	123
12 : 7.....	122

ኢሳይያስ

2 : 1-4.....	250
2 : 1-5.....	102
2 : 2-4.....	251
2 : 3.....	237‡ 251
2 : 4.....	252
2 : 10-22.....	219
6 : 2-7.....	113
6 : 3.....	114
6 : 8-9.....	70
7 : 14.....	36‡ 43‡ 46‡ 68‡ 217
9 : 6.....	36‡ 42‡ 45
9 : 6-7.....	26‡ 43‡ 46‡ 57‡ 68‡ 102‡ 233‡ 250‡ 251
9 : 11.....	102
ጥ. 11.....	250‡ 251
ጥ. 11-12.....	219‡ 233
11 : 1.....	217
11 : 1-2.....	68
11 : 1-10.....	250
11 : 1-12.....	217
11 : 3-5.....	102‡ 252
11 : 4.....	250‡ 251
11 : 5.....	145
11 : 9.....	250‡ 252
11 : 11-12 ..	102‡ 108‡ 218
ጥ. 12.....	102
12 : 3-4.....	252
14 : 1-2.....	108‡ 251
14 : 12.....	120
14 : 12-14.....	125
14 : 12-17 ..	115‡ 116‡ 118‡ 256
14 : 14.....	89‡ 116‡ 118
14 : 17.....	118
16 : 5.....	250
19 : 17.....	164
19 : 24-25.....	251
24 : 22-27‡ 13.....	219
24 : 23.....	250
26 : 19.....	55‡ 243
26 : 19-21.....	240
27 : 9.....	110
30 : 23.....	253
32 : 1.....	250
32 : 15.....	252
33 : 17‡ 22.....	251
ጥ. 35.....	68‡ 102
35 : 1-2.....	253
35 : 1-10.....	219
35 : 7.....	253
40 : 1-11.....	250
42 : 1.....	123‡ 164

42 : 1-4.....	250
43 : 7.....	29
43 : 13.....	46
43 : 21‡ 29.....	29
44 : 1.....	164
44 : 3.....	252
44 : 6.....	36‡ 251
44 : 22-24.....	251
45 : 4.....	164
45 : 17.....	251
45 : 23.....	26
49 : 6‡ 22.....	251
49 : 22-23.....	251
51 : 3.....	186
52 : 7-15.....	250
52 : 12.....	219
53 : 1-12.....	217
53 : 4-6.....	27
53 : 5.....	127
53 : 6.....	53
53 : 7-12.....	52
ጥ. 54.....	251
ጥ. 54-55.....	219
55 : 4.....	250
55 : 10-11.....	15
59 : 17.....	145
59 : 20-66‡ 24.....	219
60 : 1‡ 3‡ 21.....	29
60 : 1-3.....	251
60 : 14-17.....	251
61 : 1.....	80
61 : 1-2.....	217
61 : 3‡ 7.....	252
61 : 6-7.....	251
61 : 10.....	145
62 : 1-12.....	169
62 : 2-5.....	251
62 : 3.....	29
63 : 1-6.....	233
63 : 10.....	69
64 : 6.....	143
65 : 9.....	164
65 : 17‡ 18.....	259
65 : 17-20.....	251
65 : 17-25.....	68
65 : 20.....	102‡ 241
65 : 22.....	164
66 : 8.....	132
66 : 18-19.....	251
66 : 21-23.....	102
66 : 22.....	95‡ 259
66 : 23.....	206

ኤርምያስ

1 : 2.....	24
3 : 17-18.....	251

9 : 9.....	123
9 : 16.....	215፥ 218
13 : 11.....	29
15 : 16.....	15
16 : 19.....	251
18 : 15-17.....	215፥ 218
23 : 3-6.....	250፥ 251
23 : 3-8.....	108፥ 218፥ 219
23 : 5.....	251
23 : 5-6.....	109፥ 217
23 : 5-8.....	68
23 : 6.....	38
23 : 8.....	108
23 : 23-24.....	39
23 : 29.....	15
25 : 11-12.....	215
29 : 10.....	214
30 : 1-10.....	227
30 : 1-11.....	100፥ 102
30 : 3.....	108፥ 251
30 : 3-11.....	68
30 : 7.....	218፥ 225
30 : 9.....	250
30 : 11.....	108
30 : 19.....	186
31 : 1-40.....	219
31 : 3.....	198፥ 199
31 : 8.....	108
31 : 8-9.....	251
31 : 27-37.....	68
31 : 31-33.....	109
31 : 31-34.....	70፥ 102፥ 238
31 : 33-34.....	102፥ 252
31 : 34.....	103፥ 109፥ 132
31 : 36.....	108፥ 169፥ 218
32 : 37-41.....	219
33 : 1-26.....	219
33 : 14.....	251
33 : 14-17.....	102
33 : 15-17፥ 19-21.....	250
33 : 20-21.....	169
33 : 21.....	108፥ 215፥ 217
50 : 20.....	251

ሕዝቅኤል

1 : 1-18.....	113
2 : 14-15.....	215፥ 218
20 : 12.....	205
20 : 23.....	215፥ 218
20 : 33-38.....	244
20 : 34-38.....	67
20 : 35-38.....	237፥ 244
20 : 38.....	244

20 : 40.....	251
22 : 15.....	215፥ 218
23 : 10-11.....	204
28 : 11-19.....	115
28 : 12-19.....	256
28 : 14.....	113
28 : 15.....	115፥ 119፥ 125
31 : 12-17.....	208
33 : 7-8.....	159
34 : 11-31.....	219
34 : 23-24.....	109፥ 250
36 : 25.....	154
36 : 25-26.....	251
36 : 32-37፥ 28.....	219
፩. 37.....	243
37 : 12-14.....	243
37 : 15-22.....	251
37 : 21-25.....	108፥ 218
37 : 23.....	110
37 : 24.....	109፥ 238
37 : 24-25.....	250
፩. 38-39.....	225
38 : 18-23.....	225
39 : 25.....	251
39 : 25-29.....	102፥ 108፥ 238፥ 251
39 : 28.....	244
39 : 29.....	252
፩. 40-46.....	252
፩. 40-48.....	102
40 : 1-48፥ 35.....	219
46 : 1.....	206
48 : 35.....	38

ዳንኤል

፩. 2.....	210፥ 211፥ 223
2 : 1.....	24
2 : 35-45.....	250
2 : 44.....	234፥ 250፥ 251
2 : 44-45.....	102፥ 172፥ 219
4 : 3፥ 34.....	251
4 : 34-35.....	247
፩. 5.....	210
5 : 21.....	248
6 : 10.....	187
፩. 7.....	210፥ 211
7 : 1.....	24
7 : 7.....	223
7 : 8.....	224
7 : 9-14.....	102
7 : 13.....	217
7 : 13-14.....	66፥ 68፥ 228፥ 234
7 : 14.....	108፥ 215፥ 219፥ 251
7 : 18.....	102

7 : 22.....	251
7 : 23፥ 25.....	225
7 : 26.....	228
7 : 27.....	102፥ 250፥ 251
8 : 16.....	112
9 : 4.....	182
9 : 21.....	112
9 : 24-27.....	215
9 : 25.....	215፥ 216
9 : 26.....	224፥ 225፥ 228
9 : 27.....	22፥ 66፥ 118፥ 216፥ 218፥ 224፥ 225፥ 227
10 : 21.....	15፥ 112
11 : 35.....	211
11 : 36-39.....	228
11 : 40-45.....	225፥ 228
፩. 12.....	240
12 : 1.....	67፥ 100. 112፥ 219፥ 225
12 : 1-2.....	64፥ 240
12 : 2.....	55፥ 243
12 : 11.....	22፥ 224፥ 225፥ 228
12 : 11-12.....	225
12 : 12.....	228

ሆሴዕ

1 : 1.....	24
1 : 11.....	251
2 : 11.....	205
2 : 14-16.....	108
2 : 14-23.....	251
3 : 4-5.....	102፥ 219
3 : 5.....	250
13 : 9-14፥ 9.....	219
13 : 14.....	55

ኢየሱል

2 : 28-29.....	252
2 : 28-3፥ 21.....	219
3 : 1-8.....	108
3 : 16.....	237

ኢሞድ

1 : 2.....	237
9 : 9-15.....	108
9 : 11-15.....	108፥ 219፥ 238፥ 251
9 : 14-15.....	108፥ 238

ዮናስ

1 : 1.....	24
2 : 9.....	132፥ 187

ሚካያስ

1 : 1.....	24
4 : 1-2.....	251
4 : 1-8.....	250

4 : 2-3	7	251
5 : 2	46	217
5 : 2-5		250

ዘርገያስ

1 : 1	24
3 : 14-20	219

ሐጌ

1 : 1	24
2 : 4-5	72

ዘካርያስ

1 : 1	24
2 : 10-11	234
4 : 6	72+ 87
8 : 1-22	219
8 : 3-8	234
9 : 9	250
9 : 10	251
13 : 8	225+ 244
13 : 9	251
ፆ. 14	219
14 : 1-3	237
14 : 1-4	46+ 67+ 234+ 237
14 : 1-9	250
14 : 4	67+ 237+ 238+ 253
14 : 9	102
14 : 9-21	219
14 : 10	253
14 : 16-17	250
14 : 16-19	102+ 251

ሚልክያስ

2 : 10	41
3 : 2-3	251
3 : 6	39
4 : 2	68

ግብርያስ

1 : 22-23	23
1 : 23	46
3 : 11	82
3 : 16-17	37
3 : 17	43
4 : 1	48
4 : 1-11	126
4 : 2	48
4 : 7	46
4 : 11	114
4 : 14	23
4 : 24	117
5 : 1-7	29 138
5 : 13	257
5 : 16	29

5 : 17-18	138
5 : 17-19	15
5 : 18	22+ 156
5 : 21-22	94
6 : 2-6	200
6 : 9	73+ 148
6 : 9-13	182
6 : 10	68+ 182
6 : 23	157
6 : 24	89
6 : 25-34	179
7 : 12	138
7 : 16-19	157
7 : 28	14
8 : 16	117
8 : 17	23
8 : 28-33	117
8 : 29	43+ 117
9 : 4-5	121
9 : 32	117
10 : 1	117
10 : 28	122
11 : 27	43+ 49+ 153
11 : 28	48
12 : 17	23
12 : 20	89
12 : 22	117
12 : 31+ 32	69
12 : 40	22
12 : 43-44	117
ፆ. 13	221+ 248+ 236
13 : 1-8	157
13 : 1-9	221
13 : 1-23	173
13 : 1-50	172
13 : 24-30	221+ 248+ 251
13 : 25	172
13 : 30	86+ 172
13 : 31-35	221
13 : 33	172
13 : 36-43	221+ 248
13 : 38	44
13 : 44	110+ 172+ 221
13 : 45-46	172+ 221
13 : 47-50	248+ 251
13 : 47-51	221
13 : 48	172
13 : 49	95
14 : 23	183
15 : 7-8	23
15 : 36	186
16 : 13	48
16 : 16	43
16 : 18	173+ 194
16 : 21	55+ 189

16 : 27	200
17 : 5	43
17 : 15-18	117
17 : 23	55
18 : 10	112
18 : 20	73
18 : 23-35	157
19 : 4-5	121
19 : 7-12	23
19 : 26	39
19 : 28	75+ 235+ 237
ፆ. 20	123
20 : 15	138
20 : 17-19	55
20 : 22-23	190
20 : 28	51+ 53+ 123
20 : 30	24
21 : 4-5	42
22 : 29	15+ 23+ 43
22 : 37	123
22 : 42-45	46
22 : 43	22
22 : 44	58
23 : 17+ 19	149
23 : 37-39	218
23 : 39	235
ፆ. 24	102+ 221
24 : 1-26	101
24 : 3-29	229
24 : 3-25	46
24 : 4-5	157
24 : 4-14	221
24 : 11-13	157
24 : 13	158
24 : 15	22+ 118+ 225
24 : 15-29	229
24 : 16-20	225
24 : 20	206
24 : 21	67+ 219+ 225
24 : 21-22	225+ 229
24 : 22	100+ 164+ 238
24 : 23-24	229
24 : 23-26	157
24 : 24	164
24 : 26	229
24 : 26-29	67
24 : 26-31	62
24 : 27	68+ 237+ 229
24 : 27-30	68
24 : 27-31	237
24 : 29	229
24 : 30	67+ 68+ 237
24 : 31	114+ 164+ 218
24 : 34	218
24 : 35	156
24 : 45-46	200

25 : 1-13.....	157‡ 158
25 : 1-46.....	68‡ 200
25 : 14-30.....	202
25 : 31.....	59‡ 67‡
109‡ 112‡ 114‡	
200‡ 237‡ 245	
25 : 31-34.....	172
25 : 31-46.....	
60‡ 64‡ 67‡ 68‡	
108‡ 237‡ 244	
25 : 40.....	245
25 : 41.....	114‡ 256
26 : 12.....	55
26 : 27.....	186
26 : 28-29‡ 31-32.....	55
26 : 31.....	23
26 : 38.....	49
26 : 47.....	189
26 : 56.....	23
26 : 57.....	189
26 : 63-64.....	43
27 : 9-10‡ 35.....	23
27 : 37.....	250
27 : 50.....	123
27 : 52-53.....	239
28 : 1‡ 9.....	208
28 : 2.....	114
28 : 3.....	112
28 : 6.....	56
28 : 9-10.....	56
28 : 16-20.....	56
28 : 18.....	47‡ 57
28 : 18-20.....	61
28 : 19.....	22‡ 37‡
46‡ 70	
28 : 20.....	47

ማርቆስ

1 : 8.....	82
1 : 12-13.....	126
1 : 23-24‡ 32.....	117
2 : 27.....	206
5 : 2-13.....	117
5 : 9.....	114‡ 117
5 : 15.....	114
5 : 15-16‡ 18.....	117
5 : 19.....	46
7 : 18-23.....	118
8 : 6.....	186
8 : 36-37.....	123
9 : 17-26.....	117
9 : 30-32.....	55
10 : 6-7.....	121
10 : 45.....	51
10 : 46.....	24
12 : 30.....	123

12 : 36.....	58
13 : 20‡ 22.....	164
13 : 24-37.....	235
13 : 27.....	164
13 : 31.....	15
14 : 23.....	186
14 : 28.....	55
15 : 12-13.....	250
15 : 34.....	48
15 : 39.....	43
16 : 6‡ 12-14.....	56
16 : 9-11.....	55
16 : 15.....	174
16 : 19.....	58

ሉቃስ

1 : 15.....	86‡ 87
1 : 18-19.....	112
1 : 26-38.....	48‡ 112
1 : 31-33.....	26‡ 49‡
57‡ 102‡ 108‡	
217‡ 238	
1 : 31-35.....	49
1 : 32.....	50
1 : 32-33.....	250
1 : 41.....	86‡ 87
1 : 46.....	123
1 : 67.....	83‡ 86‡ 87
1 : 68.....	51
2 : 5-7.....	48
2 : 13.....	114
2 : 38.....	51
2 : 40.....	48
2 : 52.....	48
3 : 16.....	82
3 : 38.....	41‡ 121
4 : 1.....	83‡ 86‡ 87
4 : 1-13.....	115‡ 126
4 : 5-7.....	118
4 : 6.....	116
4 : 18.....	79‡ 80
4 : 18-21.....	217
6 : 12.....	48‡ 183
6 : 18.....	117
6 : 38.....	181
7 : 24.....	112
7 : 50.....	134
8 : 11-15.....	157
8 : 30.....	114
8 : 31‡ 36.....	117
9 : 22.....	55
9 : 35.....	43
9 : 39-42.....	117
10 : 7.....	22‡ 179
10 : 16.....	22
10 : 17-18.....	254

10 : 18.....	120
10 : 22-23.....	22
10 : 34.....	80
11 : 2-4.....	182
11 : 13.....	72‡ 79
11 : 24-26.....	158
11 : 24-28.....	157
12 : 8-9.....	114
12 : 11-12.....	70
12 : 21.....	181
12 : 35-48.....	235
12 : 37.....	237
12 : 42-46.....	157
12 : 45-57.....	237
12 : 47-48.....	132
13 : 16.....	117
14 : 14.....	200
15 : 4.....	199
15 : 10.....	114
15 : 18.....	129
15 : 20.....	199
16 : 17.....	15
16 : 22.....	114
17 : 11-19.....	187
17 : 22-37.....	235
17 : 29-30.....	237
18 : 7.....	164
18 : 8.....	236
18 : 31-34.....	55
18 : 35.....	24
19 : 1.....	24
19 : 14.....	250
20 : 22.....	138
20 : 42-43.....	58
21 : 1-4.....	180
21 : 25-28.....	236
21 : 26.....	113
21 : 28.....	52‡ 238
22 : 17‡ 19.....	186
22 : 22.....	164
22 : 29.....	43
22 : 31.....	115‡ 116
22 : 31-32.....	60‡ 150‡
161	
22 : 37.....	53
22 : 42.....	89
22 : 43.....	114
22 : 44.....	48
22 : 69.....	58
24 : 3‡ 6.....	56
24 : 12-35.....	56
24 : 13-45.....	208
24 : 21.....	51
24 : 32.....	154
24 : 34‡ 36-53.....	56
24 : 45.....	154

24 : 49..... 72
24 : 50-51..... 58

የሐንሰ

1 : 1..... 26† 46† 48
1 : 1-2..... 46† 115
1 : 3..... 26† 46† 121
1 : 4..... 47† 61
1 : 12..... 43† 44† 135†
136

1 : 12-13..... 44
1 : 13..... 75† 162
1 : 14..... 43† 45† 48
1 : 16-17..... 139† 179
1 : 17..... 94† 101
1 : 18..... 43† 49
1 : 29..... 27† 51† 52†
127† 133

1 : 33..... 82
1 : 34† 49..... 43
2 : 19-22..... 55
2 : 21..... 124
2 : 22..... 15
2 : 25..... 48

3 : 3..... 118
3 : 3-6..... 44† 162
3 : 3-7..... 74† 75
3 : 5..... 154† 170† 248
3 : 6..... 69† 81

3 : 16..... 42† 43† 51†
135† 136† 156†
160† 161† 199
3 : 18..... 43† 73† 143†
155† 161† 200

3 : 18-19..... 51
3 : 29..... 197

3 : 36..... 74† 136† 156
4 : 6..... 48

4 : 24..... 39† 70†
93† 182

5 : 21..... 75
5 : 24..... 15† 110† 134†

136† 143† 155†
156† 161

5 : 26..... 39† 47
5 : 27..... 26† 257

5 : 28-29..... 55† 63
5 : 40..... 110

6 : 23..... 186
6 : 29..... 136

6 : 35..... 48
6 : 37..... 110† 156†
160† 200

6 : 44..... 39† 110† 164
6 : 63..... 21

6 : 66-71..... 157

6 : 70..... 164
7 : 16-17..... 14

7 : 17..... 110
7 : 37..... 48

7 : 37-39..... 74† 78†
162† 178

7 : 38-39..... 93
8 : 9..... 96

8 : 16-29..... 43
8 : 31..... 158

8 : 31-32..... 157
8 : 33-44..... 43

8 : 44..... 44† 114† 116
8 : 49..... 43

8 : 51..... 157
8 : 56..... 107

8 : 58..... 46† 48
9 : 10..... 194

10 : 10..... 61
10 : 10-11..... 57

10 : 11..... 53† 233
10 : 16..... 194

10 : 17-18..... 55
10 : 18..... 53

10 : 28..... 110† 140†
154† 161

10 : 28-29..... 134† 160†
194

10 : 29..... 160
10 : 30..... 36† 48

10 : 34-35..... 21
10 : 35..... 15† 23

10 : 36..... 148
11 : 25..... 61

11 : 25-26..... 57
11 : 35† 43..... 48

12 : 27..... 49† 116†
120† 123

12 : 31..... 49† 116† 120
12 : 32..... 164

9 : 13..... 191
9 : 13-17..... 101

13 : 1..... 53† 198† 199
13 : 1-17† 26..... 184

13 : 3..... 46
13 : 8..... 157

13 : 18..... 164
13 : 19..... 22

13 : 21..... 49† 123
13 : 34..... 91† 141† 155

13 : 34-35..... 101† 154†
199

9 : 14..... 62† 63
14 : 1..... 46

14 : 1-3..... 65† 68
14 : 2-3..... 62

14 : 3..... 259
14 : 6..... 47† 61† 153

14 : 9..... 31† 36† 48† 49
14 : 12-14..... 184

14 : 14..... 174
14 : 16..... 37† 69

14 : 16-17..... 70† 72† 73
14 : 17..... 72† 78† 80

14 : 18..... 61
14 : 19..... 161

14 : 20..... 61† 84
14 : 23..... 61

14 : 26..... 69† 70† 73
14 : 27..... 155

14 : 28..... 48
9 : 15..... 194

15 : 1..... 144
15 : 1-6..... 157

15 : 2..... 159
15 : 5..... 144

15 : 6..... 158
15 : 7..... 184† 186

15 : 8..... 29
15 : 9..... 198

15 : 11..... 155
15 : 12..... 91

15 : 12-14..... 199
15 : 13..... 198

15 : 26..... 69
15 : 27..... 72

16 : 7..... 69† 70† 73
16 : 7-11..... 39† 73† 93

16 : 7-15..... 70
16 : 8..... 69

16 : 11..... 49† 116†
120† 254

16 : 12-13..... 22
16 : 12-14..... 93

16 : 12-15..... 154
16 : 13-15..... 69

16 : 23..... 186
16 : 23-24..... 184

16 : 24..... 185
16 : 33..... 227

9 : 17..... 183
17 : 1..... 43

17 : 1-26..... 60† 150†
161

17 : 3..... 39† 46† 153
17 : 5..... 46

17 : 8..... 21
17 : 9..... 60† 161

17 : 11..... 36
17 : 14..... 22

17 : 15..... 92† 161
17 : 16..... 171

17 : 17.....	16‡ 148
17 : 18.....	22
17 : 19.....	148
17 : 20.....	161
17 : 22.....	29
17 : 22-23.....	36
17 : 23.....	144‡ 199‡ 200
17 : 26.....	199
19 : 28.....	48
19 : 30.....	134
20 : 2‡ 5-9‡ 11-15.....	56
20 : 11-17.....	55
20 : 17.....	44‡ 58‡ 293
20 : 17‡ 19.....	208
20 : 19-24.....	56
20 : 22.....	72‡ 208
20 : 25-29.....	56
20 : 28.....	47
20 : 31.....	136
21 : 1-23.....	56
21 : 16.....	189
21 : 19.....	29

የሐዋርያት ሥራ

ሥ. 1.....	58‡ 101‡ 235
1 : 2.....	164
1 : 3-9.....	56
1 : 4.....	72
1 : 5.....	70‡ 82
1 : 8.....	22‡ 80‡ 174
1 : 9-11.....	58
1 : 9-12.....	67
1 : 10.....	114
1 : 10-11.....	236
1 : 11.....	62‡ 67‡ 68‡ 236‡ 237
ሥ. 2.....	84‡ 85‡ 100‡ 168‡ 241
2 : 1-4.....	208
2 : 4.....	86
2 : 16.....	188
2 : 23.....	53‡ 164
2 : 24-31.....	57
2 : 24-31.....	55
2 : 30.....	49‡ 108
2 : 30-31‡ 36.....	49
2 : 33-36.....	58
2 : 38.....	46
2 : 42.....	14
2 : 47.....	83
3 : 13.....	43
3 : 21.....	58
4 : 5 1.....	89
4 : 8.....	86‡ 87
4 : 10-11.....	55‡ 208

4 : 12.....	27‡ 140‡ 257
4 : 20.....	174
4 : 23.....	189
4 : 27.....	79
4 : 28.....	164
4 : 31.....	86‡ 87
5 : 3.....	69‡ 70
5 : 3-4.....	70
5 : 32.....	79‡ 157
6 : 1-6.....	189
6 : 3.....	86‡ 87
6 : 5.....	86‡ 189
6 : 6.....	189
7 : 38.....	168
7 : 53.....	114
7 : 55.....	86‡ 87
7 : 55-56.....	56‡ 58
7 : 59-60.....	47
8 : 7.....	117
8 : 14-17.....	78
8 : 17.....	79
8 : 29.....	69
9 : 3-6.....	56‡ 58
9 : 17.....	86‡ 87
9 : 26-30.....	56
ሥ. 10.....	84‡ 168
ሥ. 10-11.....	112
10 : 19.....	69
10 : 19-21.....	70
10 : 31.....	48
10 : 38.....	79
11 : 15-17.....	74‡ 84
11 : 16.....	82
11 : 17.....	78
11 : 21-23.....	157
11 : 24.....	86‡ 87
12 : 15.....	112
13 : 2.....	69
13 : 3.....	189
13 : 9.....	86‡ 87
13 : 34-37.....	55
13 : 43.....	157
13 : 52.....	86‡ 87
14 : 21-22.....	157
14 : 23.....	189
ሥ. 15.....	188‡ 238
15 : 13-18.....	60‡ 68‡ 207
15 : 13-19.....	172
15 : 14-17.....	108
15 : 16.....	60
15 : 16-18.....	236
ሥ. 16.....	191
16 : 6-7.....	69‡ 89
16 : 16.....	117

16 : 31.....	39‡ 136‡ 156‡ 167
16 : 33.....	191
17 : 1-3.....	171
17 : 11.....	15
17 : 26.....	164
17 : 29.....	41
17 : 30.....	133
ሥ. 19.....	84
19 : 1-6.....	78‡ 79
19 : 10.....	89
19 : 15.....	117
19 : 32.....	168
20 : 6-7.....	208
20 : 7‡ 24.....	56
20 : 23.....	69
20 : 28.....	69‡ 70‡ 189
20 : 32.....	149
21 : 8.....	189
22 : 6-8.....	58
22 : 6-11‡ 17-21.....	56
23 : 11.....	56
26 : 13-15.....	58
26 : 13-18.....	56
26 : 17.....	56
26 : 18.....	148
27 : 35.....	186
28 : 25-26.....	70

ሮሜ

1 : 7.....	147
1 : 16.....	101‡ 136‡ 156‡ 171
1 : 16-17.....	74
1 : 18.....	118
1 : 18-20.....	36‡ 258
1 : 18-3‡ 20.....	130
1 : 19-20.....	36
1 : 20.....	30
1 : 28.....	123‡ 130
2 : 15.....	96
3 : 9.....	131‡ 140‡ 170
3 : 9-18.....	143
3 : 19‡ 20.....	100
3 : 21.....	144
3 : 22.. 74‡ 127‡ 136‡ 144‡ 143‡ 145‡ 156	
3 : 22-28.....	101
3 : 23.....	129‡ 143
3 : 24.....	52‡ 101‡ 132‡ 145
3 : 25.....	51‡ 133
3 : 25-26.....	52‡ 143‡ 161‡ 245
3 : 26.....	53‡ 133‡ 156‡ 198

3 : 27-28	245
4 : 3-8	127
4 : 5	74- 136
4 : 9-22	145
4 : 14- 21	160
4 : 16	101
4 : 21-25	127
4 : 24	136
4 : 25	51- 56- 145
5 : 1	136- 145- 200
5 : 1-2	101
5 : 2	29- 140
5 : 5	74- 78- 154- 162- 199
5 : 6-8	53
5 : 7-10	160
5 : 8	49- 51- 161- 198- 199
5 : 8-10	198
5 : 8-11	160
5 : 10	161
5 : 10-11	52
5 : 11	52- 78
5 : 12-14	127
5 : 12-18	130
5 : 12-21	121- 144
5 : 15-21	101
5 : 17-18	130
5 : 19	129
5 : 21	92
6 : 1-4	82- 84
6 : 1-10	141
6 : 1-14	151
6 : 4	141- 207
6 : 5	207
6 : 6	92
6 : 10	129
6 : 11	141
6 : 11-23	157
6 : 13	75- 89
6 : 14	134- 139- 141- 179
6 : 17	14
6 : 22	150
6 : 23	51- 140- 153- 161
7 : 1-6	139- 179
7 : 5-9	100
7 : 6	80
7 : 23- 24	141
7 : 7-25	100
7 : 14	51
7 : 15-8-4	141
7 : 18	137- 141
7 : 21	138- 150
7 : 22	138

7 : 25	138- 141
8 : 1	134- 143- 155- 161- 200
8 : 2	134- 138- 141
8 : 3	100
8 : 4	129- 138- 141- 145- 150
8 : 9	78- 80- 162
8 : 9-11	74
8 : 11	78- 124
8 : 12-17	157
8 : 13	124
8 : 14	69- 89- 93
8 : 16	70- 93- 155
8 : 16-17	44
8 : 17-18	124
8 : 22	127
8 : 23	52- 124
8 : 24	138
8 : 26-69- 70- 80- 93	
8 : 26-27	153- 177- 186- 194
8 : 29	134- 164- 170
8 : 29-30	160- 164
8 : 30- 33	164
8 : 31	160
8 : 34	58- 61- 135- 150- 161- 177- 195
8 : 38	113
8 : 38-39	160
8 : 39	198
9 : 1-3	20- 154- 199
9 : 2	123
9 : 4-5	169
9 : 5	46
9 : 6- 8	244
9 : 11	164
9 : 21-22	167
9 : 23	29
10 : 1	154
10 : 3	143
10 : 4	100- 136
10 : 9-10	123
10 : 13	156
10 : 17	15- 174
11 : 2- 5- 7- 28	164
11 : 15	52
11 : 20-22	157
11 : 21	158
11 : 25-170- 172- 223	
11 : 25-27	236
11 : 26	237- 244
11 : 26-27	108- 110- 171- 238
11 : 27	172

11 : 32	131- 140
12 : 1	80- 89- 110- 148- 149- 150- 175- 176
12 : 1-2	39- 60- 81- 101- 182- 194- 196- 209
12 : 1-8	177
12 : 2	89- 92- 93- 123- 176
12 : 3-8	60- 84- 196
12 : 6-8	60- 178
13 : 1	248
13 : 11	134
14 : 4	160
14 : 5	206- 209
14 : 6	186
14 : 10	200
14 : 10-12	179- 200
14 : 11	26
14 : 15-23	157
14 : 17	248
14 : 18	202
15 : 8	49
15 : 13	53
15 : 16	80- 148
15 : 20	154
16 : 10	202
16 : 13	164
16 : 20	106
16 : 25-26	63

1ኛ ቅርንታስ

1 : 2	147- 148- 149- 168
1 : 3	46
1 : 8	68
1 : 9	164
1 : 11-13	177
1 : 18	134
1 : 27-29	193
1 : 30	52- 144- 148- 200
2 : 8-11	70
2 : 9	262
2 : 9-11	70
2 : 9-3-2	93
2 : 10	32
2 : 12	78- 162
2 : 13	15- 21- 32
2 : 14	32
3 : 1-4	153
3 : 9-15	201
3 : 11	194
3 : 15	158
4 : 5	47- 200

5 : 1-2	149
5 : 5	92‡ 116
5 : 7	52
6 : 1-8	149
6 : 2	110
6 : 3	114
6 : 11	70‡ 80‡ 149
6 : 13-20	124
6 : 15	110
6 : 17	127‡ 162‡ 198‡ 207
6 : 19	78‡ 124‡ 162
6 : 19-20	74‡ 78‡ 80‡ 201
6 : 20	51‡ 179
7 : 11	52
7 : 14	148‡ 149
7 : 18‡ 20-22‡ 24 ..	164
7 : 23	51‡ 179
8 : 6	41
8 : 7	96
9 : 16-27	202
9 : 23-27	157
9 : 24-25	202
9 : 27	124‡ 158
10 : 1-21	157
10 : 2	191
10 : 13	163
10 : 31	29‡ 179
10 : 32	169‡ 210
11 : 3	84
11 : 7-9	106
11 : 9	121
11 : 10	114
11 : 19	202
11 : 23-29	192
11 : 24	186
11 : 26	236
11 : 28	193
11 : 29-32	157‡ 159
11 : 31-32	91‡ 161‡ 203
11 : 32	143‡ 200
12 : 4-11	60‡ 178
12 : 7	145‡ 178
12 : 8-11	178
12 : 11	60‡ 196
12 : 12	207
12 : 12-14	83
12 : 13	69‡ 74‡ 78‡ 82‡ 83‡ 84‡ 144‡ 162‡ 168‡ 171‡ 195‡ 207
12 : 18	60
12 : 27-28	84
12 : 28	196

፯. 13	199
13 : 8	178
14 : 15	123
፯. 15	59‡ 63‡ 239
15 : 1-2	157‡ 158
15 : 3-4	27
15 : 5-8	56
15 : 9	164
15 : 17	56
15 : 20‡ 23	208
15 : 20-23	56
15 : 20-25	172
15 : 22	121
15 : 24	44
15 : 44	112
15 : 45 ... 50‡ 121‡	207
15 : 51	64
5 : 51-52	68
15 : 51-58 ... 63‡	222‡ 240
15 : 53	63
15 : 56	100
15 : 57	187
16 : 2 ... 57‡ 180‡	208

2ኛ ቆርንቆስ

1 : 3	43
1 : 8-9	90
1 : 14	68
1 : 21	78‡ 79‡ 80
1 : 22	81‡ 162
1 : 24	157
2 : 14	187
2 : 15	134
2 : 16	174
3 : 1-18	139‡ 179
3 : 6	80
3 : 11	94
3 : 11-14	100
3 : 17	16
3 : 18 ... 16‡ 70‡	134‡ 151
4 : 3-4	119
4 : 4	92‡ 123‡ 130
4 : 7	122‡ 124‡ 150
4 : 15	187
4 : 16	122
5 : 5	78
5 : 10	68‡ 200
5 : 10-11	68‡ 101‡ 202
5 : 14	144
5 : 14-15	154
5 : 15	51
5 : 16	154
5 : 17	75‡ 127‡ 135‡ 170

5 : 17-18 ... 162‡	170‡ 185‡ 207
5 : 18	75
5 : 18-19	53
5 : 18-20	52
5 : 19 ... 48‡ 53‡	130‡ 135‡ 154‡ 174‡ 258
5 : 19-21	27
5 : 20	174
5 : 21 ... 51‡ 127‡	135‡ 144‡ 207
6 : 14	92
6 : 17	76‡ 148
7 : 1	92‡ 148
8 : 1-9‡ 15	179
8 : 2	179
8 : 5	179‡ 180
8 : 9 ... 179‡ 181‡	199
8 : 16	187
9 : 7‡ 8	180
9 : 8-10	181
9 : 11	186
9 : 15	187
10 : 2-3	92
10 : 5	91‡ 141
10 : 12	143
10 : 18	202
11 : 2	197
11 : 2-4	157
11 : 3	106‡ 115
11 : 13-15 ... 115‡	118‡ 119
11 : 14	92‡ 106
12 : 21-13‡ 5	157
13 : 5	153
13 : 14	46

ገላትያ

1 : 1-2‡ 21	101
1 : 2	168
1 : 4	51
1 : 11-12	171
1 : 12‡ 17‡ 18	56
2 : 12-16	157
2 : 16	100
2 : 19-20	134
3 : 1-5‡ 26	101
3 : 2	78
3 : 4-4‡ 1	157
3 : 13	51
3 : 16	21
3 : 19	100‡ 114
3 : 19-25	139‡ 179
3 : 21-27	100
3 : 22 ... 131‡ 136‡	140
3 : 26	43

3 : 27.....	82‡ 127‡ 162
4 : 1-11.....	209
4 : 4.....	31‡ 43‡ 45
4 : 5.....	51
4 : 6.....	69‡ 78‡ 93
4 : 9-10.....	206
5 : 1.....	181
5 : 1-4.....	157‡ 159
5 : 13.....	164‡ 199
5 : 16.....	80‡ 88‡ 91‡
	137‡ 141‡ 150‡
	148‡ 202
5 : 16-17.....	129‡ 137
5 : 16-23.....	150
5 : 16-24.....	92
5 : 17.....	81‡ 137
5 : 18.....	69‡ 93‡ 179
5 : 22.....	80‡ 154‡ 199
5 : 22-23.....	84‡ 92‡
	145‡ 155‡ 158‡
	178‡ 202
5 : 24.....	124‡ 151
6 : 7-9.....	157
6 : 8‡ 14.....	92
6 : 15.....	207

ኤፌሶን

1 : 3.....	41‡ 44‡
	135‡ 170
1 : 4.....	46‡ 104‡ 160‡
	164‡ 165
1 : 4-5.....	164
1 : 4-7.....	48
1 : 6.....	135‡ 139‡ 144‡
	155‡ 200‡ 207
1 : 7.....	52‡ 132‡ 181
1 : 9.....	164
1 : 11.....	104‡ 164
1 : 13.....	81
1 : 13-14.....	162
1 : 14.....	52
1 : 16.....	187
1 : 19-21.....	57‡ 160
1 : 20.....	58
1 : 20-21.....	26
1 : 20-22.....	58
1 : 20-23.....	57
1 : 21.....	113
1 : 22.....	59
1 : 22-23.....	26‡ 60‡
	84‡ 172‡ 173
1 : 23.....	197
2 : 1.....	128
2 : 2.....	44‡ 116‡ 119
2 : 3.....	44‡ 92‡ 118‡
	129‡ 130

2 : 4.....	198‡ 199
2 : 4-10.....	101
2 : 5.....	75‡ 106‡ 134
2 : 6.....	57‡ 161‡
2 : 7.....	29‡ 94‡ 172
2 : 7-10.....	161
2 : 8.....	134‡ 140‡ 198
2 : 8-9.....	245
2 : 10.....	75‡ 87‡ 164‡
	175‡ 178‡ 207
2 : 13.....	135
2 : 15.....	139‡ 171‡ 179
2 : 15-16.....	197
2 : 16.....	52‡ 53‡ 84
2 : 18.....	44
2 : 19.....	43‡ 135‡ 141
2 : 19-22.....	194
2 : 21-22.....	173
2 : 22.....	194
ዎ. 3.....	197
3 : 3-6.....	171
3 : 5.....	94
3 : 6.....	197
3 : 9.....	94
3 : 10.....	29‡ 113‡ 172
3 : 11.....	48‡ 164
3 : 14.....	46
3 : 14-15.....	41
3 : 15.....	43‡ 135‡ 141
3 : 16.....	181
3 : 17.....	123
3 : 20.....	160
4 : 1.....	149‡ 164
4 : 1-3.....	141‡ 209
4 : 2.....	199
4 : 4.....	164
4 : 4-5.....	84
4 : 4-7.....	197
4 : 5.....	83
4 : 6.....	44‡ 73
4 : 7.....	178
4 : 7-11.....	60
4 : 7-16.....	84
4 : 8-10.....	58
4 : 11.....	178
4 : 11-16.....	86‡ 196
4 : 12-16.....	197
4 : 13.....	173‡ 196
4 : 14.....	14
4 : 15.....	199
4 : 16.....	84‡ 173
4 : 17-18.....	123
4 : 18.....	130
4 : 18-19.....	128
4 : 24.....	75‡ 76‡
	149‡ 207

4 : 30.....	52‡ 69‡ 74‡
	81‡ 88‡ 90‡
	141‡ 162
5 : 1.....	43
5 : 2.....	52‡ 199
5 : 6.....	118
5 : 16.....	51
5 : 17.....	123
5 : 18.....	69‡ 83‡ 86‡
	87‡ 88‡ 93
5 : 18-19.....	153
5 : 18-20.....	80‡ 187
5 : 20.....	141‡ 187
5 : 22-25.....	106
5 : 23-24.....	84
5 : 25.....	199
5 : 25-26.....	17
5 : 25-27.....	68‡ 84‡ 207
5 : 25-32.....	59
5 : 25-33.....	197
5 : 26.....	148
5 : 27.....	64
5 : 29-32.....	84
5 : 30.....	127‡ 141‡
	184‡ 197
6 : 8.....	200
6 : 10-12.....	115‡ 116‡
	141
6 : 12.....	92‡ 117
6 : 16.....	89
6 : 17.....	16‡ 21
6 : 23.....	46

ፊልሞኖስ

1 : 1.....	168
1 : 6.....	68‡ 110‡ 134‡
	163
1 : 10.....	68
1 : 19.....	134
1 : 20.....	29‡ 124
1 : 21.....	81‡ 155
2 : 5.....	101
2 : 5-7.....	155
2 : 5-11.....	90
2 : 6-7.....	46‡ 48
2 : 6-11.....	58
2 : 9-11.....	26
2 : 12-13.....	134
2 : 13.....	39‡ 60‡ 110‡
	163‡ 180‡ 186
2 : 16.....	68
3 : 20.....	58‡ 135‡
	141‡ 170
3 : 20-21.....	64‡ 68‡
	124‡ 207
3 : 21.....	50‡ 124‡ 160

4 : 1.....	202
4 : 5.....	68
4 : 6.....	187
4 : 11.....	179
4 : 13.....	56‡ 84
4 : 18.....	176
4 : 19.....	179

ቆላስይስ

1 : 3.....	187
1 : 10-14.....	101
1 : 12.....	135
1 : 12-13.....	44
1 : 13.....	119‡ 135
1 : 14.....	52‡ 132
1 : 15.....	36‡ 42
1 : 15-19.....	46
1 : 16.....	29‡ 46‡ 83‡ 113‡ 115‡ 121
1 : 16-17.....	26
1 : 17.....	47
1 : 18.....	84
1 : 20-21.....	52
1 : 21-23.....	157‡ 158
1 : 24.....	84
1 : 26.....	63
1 : 27.....	61‡ 73‡ 153
2 : 1.....	124
2 : 2.....	199
2 : 3.....	47
2 : 4-8.....	157
2 : 5.....	124
2 : 7.....	187
2 : 8.....	177
2 : 9-17.....	206
2 : 10.....	113‡ 135‡ 144‡ 170‡ 200
2 : 11.....	208
2 : 12.....	82‡ 84‡ 161
2 : 12-13.....	207
2 : 13.....	155‡ 175‡ 200
2 : 13-15.....	49
2 : 14.....	133‡ 139‡ 179
2 : 14-15.....	120
2 : 15.....	113‡ 116
2 : 16-17.....	206
2 : 18-19.....	157‡ 177
2 : 18.....	202
2 : 19.....	84
2 : 20.....	53
3 : 1.....	58‡ 101‡ 149‡ 161
3 : 1-4.....	57‡ 207
3 : 3.....	47‡ 151‡ 170‡ 185
3 : 4.....	29‡ 61‡ 171

3 : 5.....	124
3 : 11.....	170
3 : 12‡ 15.....	164
3 : 16.....	15
3 : 17.....	187
4 : 2.....	187
4 : 5.....	51
4 : 12.....	177‡ 194

1ኛ ተሰሎንቄ

1 : 2.....	187
1 : 4.....	164
1 : 10.....	58‡ 64
2 : 13.....	15
2 : 19.....	202
3 : 5.....	157
3 : 9.....	187
3 : 12.....	199
4 : 3.....	148
4 : 9.....	199
4 : 13-18.....	63‡ 68‡ 222‡ 240
4 : 14.....	63
4 : 16.....	58‡ 112‡ 241
4 : 17.....	68
4 : 18.....	65
5 : 4.....	68
5 : 9.....	64
5 : 16.....	179
5 : 16-17.....	92‡ 141
5 : 18.....	92‡ 187
5 : 19.....	69‡ 80‡ 88‡ 89‡ 162
5 : 22-23.....	151
5 : 23.....	101‡ 123‡ 148

2ኛ ተሰሎንቄ

1 : 7.....	114
1 : 7-9.....	237
1 : 7-10.....	236
2 : 1.....	67
2 : 1-12.....	68
2 : 3-4.....	118
2 : 4.....	225
2 : 7.....	172
2 : 8.....	68‡ 237
2 : 8-10.....	116
2 : 13.....	80‡ 134‡ 148‡ 164
3 : 10.....	179

1ኛ ጢሞቴዎስ

1 : 3.....	14
1 : 3-7‡ 18-20.....	157
2 : 1.....	177‡ 187‡ 194
2 : 6.....	51‡ 135
2 : 11-14.....	106

2 : 11-15.....	157
2 : 13-14.....	121
2 : 14.....	126
3 : 4-5‡ 8-13.....	189
3 : 6.....	115‡ 119
3 : 16.....	45‡ 46‡ 48‡ 58‡ 114‡ 124
4 : 1.....	114
4 : 1-2.....	159
4 : 1-3.....	101‡ 117‡ 119‡ 221

4 : 1-16.....	157
4 : 2.....	96‡ 130
4 : 3-4.....	186
4 : 5.....	148
4 : 6.....	14
4 : 14.....	189
4 : 16.....	14
5 : 5-15.....	157
5 : 17.....	189
5 : 18.....	22
5 : 21.....	113‡ 164
6 : 1.....	14
6 : 8-9‡ 17-18.....	179
6 : 9-12.....	157
6 : 12.....	164
6 : 17-21.....	157
6 : 18.....	181

2ኛ ጢሞቴዎስ

1 : 6.....	189
1 : 9.....	165
1 : 12.....	155‡ 156‡ 160
2 : 5.....	138
2 : 10.....	164
2 : 11-18.....	157
2 : 15.....	15‡ 202
2 : 21‡ 22.....	148
2 : 22-26.....	157
3 : 1-9.....	221
3 : 1-13.....	101
3 : 2.....	187
3 : 10.....	14
3 : 13-15.....	157
3 : 15.....	24
3 : 15-17.....	15
3 : 16.....	14‡ 22
3 : 16-17.....	29
4 : 2-3.....	14
4 : 8.....	200‡ 202

ቴቶ

1 : 1.....	164
1 : 5‡ 7‡ 9.....	189
1 : 15.....	123
2 : 13.....	46‡ 65‡ 68
2 : 14.....	51

3 : 4-5	198
3 : 4-6	162
3 : 4-7	44፥ 145
3 : 5	75፥ 175
3 : 5-6	154

ፊሊሞን

17-18	127፥ 145
18	130

ዕብራውያን

1 : 1-2	15
1 : 2	43፥ 94
1 : 2-3	46
1 : 3	26፥ 48፥ 58፥ 73
1 : 3-13	58
1 : 4-14	113
1 : 6	47
1 : 8፥ 10	46
1 : 11	47
1 : 13	58
1 : 14	114
2 : 1-3	157
2 : 2	114
2 : 3-4	22
2 : 6-7	48
2 : 7	58
2 : 9	135፥ 144
2 : 11	148
2 : 14	49፥ 116
2 : 14-17	45
2 : 16-17	49
2 : 22	112
ጾ. 3-10	59
3 : 6-14	158
3 : 6-19	157
3 : 7-11	22
4 : 1-13	206
4 : 1-16	157
4 : 4	205፥ 208
4 : 7፥ 12	123
4 : 14	58
4 : 14-16	52፥ 177፥ 194
5 : 4	164
5 : 8-9	157
5 : 10	60
6 : 4-9	158
6 : 4-20	157
6 : 18-19	123
6 : 20	58
7 : 1	60
7 : 9-10	130
7 : 11-12	94
7 : 15-17	55
7 : 18-19	100

7 : 23-25	55፥ 161
7 : 25	61፥ 150፥ 160፥ 161፥ 177፥ 194፥ 195
7 : 25-27	27
7 : 26	47፥ 58
8 : 1	49፥ 58
8 : 1-2	59
9 : 5	52
9 : 7	177፥ 182
9 : 11-15	52
9 : 12	51፥ 58፥ 148
9 : 13	148
9 : 14	53፥ 70፥ 72፥ 80፥ 148
9 : 15	52፥ 164
9 : 22	52
9 : 23-24	58
9 : 24	49፥ 58፥ 61፥ 135፥ 161፥ 177፥ 195
9 : 26	52
9 : 28	51
10 : 1-10	49
10 : 2	53፥ 155
10 : 4	133
10 : 7	53
10 : 10	144፥ 148፥ 149
10 : 12	58፥ 73
10 : 12-13	58
10 : 14	52፥ 144፥ 149፥ 200
10 : 15-17	70
10 : 19-20	184
10 : 19-22	177፥ 194፥ 195
10 : 19-39	157
10 : 25	68
10 : 26	158
10 : 29	69
10 : 38	123
11 : 3	121
11 : 7	97
11 : 13-16	157
11 : 17-19	55
11 : 34	89
11 : 35	52
12 : 1-17	157
12 : 2	58፥ 59
12 : 5-6	91
12 : 6	198
12 : 9	41
12 : 14	148
12 : 22-24	114፥ 261
12 : 23	123

12 : 25-29	157
13 : 5	179
13 : 7-17	157
13 : 8	46፥ 47
13 : 12	148
13 : 15	176፥ 182፥ 187፥ 194
13 : 15-16	182
13 : 16	176፥ 182፥ 195
13 : 17	189
13 : 20	59፥ 233

ያዕቆብ

1 : 1	215፥ 218
1 : 11	179
1 : 12	202
1 : 12-26	157
1 : 13-16	118
1 : 17	39፥ 41፥ 143
1 : 17-18	75
1 : 21	123
1 : 21-23	21
2 : 5	181
2 : 14-26	145፥ 157፥ 158
2 : 19	117
2 : 21፥ 23	145
2 : 25	112
2 : 26	245
4 : 2-3	185
4 : 4-10	157
5 : 19-20	157

1ኛ ጴጥሮስ

1 : 1-2	166
1 : 2	80፥ 148፥ 164
1 : 3፥ 4	44
1 : 5	134
1 : 10-11	216፥ 217
1 : 12	114
1 : 16	39
1 : 18	51
1 : 18-19	27፥ 179
1 : 20	164
1 : 22	198
1 : 23	156፥ 162
1 : 23-25	15
1 : 25	156
2 : 2	21፥ 86
2 : 5	144፥ 194
2 : 5-9	175
2 : 6	59፥ 164፥ 194
2 : 9	59፥ 75፥ 141፥ 164፥ 207
2 : 11-25	51

2 : 12.....	29
2 : 21.....	49‡ 164
2 : 24.....	127‡ 132‡
	134
3 : 9.....	164
3 : 15.....	148
3 : 18.....	53‡ 124‡
	127‡ 132
3 : 21.....	154
3 : 22.....	59‡ 113
4 : 11‡ 14.....	29
5 : 2.....	189
5 : 4.....	202‡ 233
5 : 8.....	115
5 : 9.....	157
5 : 12.....	140
5 : 13.....	157‡ 164

2ኛ ጴጥሮስ

1 : 4.....	137‡ 162
1 : 5-11.....	157
1 : 10.....	158‡ 164
1 : 19.....	68
1 : 21.....	24‡ 70
ግ. 2-3.....	101‡ 221
2 : 1.....	51‡ 53
2 : 1-22.....	157‡ 159‡
	221
2 : 1-3: 18.....	68
2 : 4.....	114‡ 137‡ 256
3 : 1-13.....	221
3 : 3-4.....	236
3 : 7.....	95‡ 102
3 : 9.....	167
3 : 10.....	68‡ 237
3 : 10-12.....	102‡ 257
3 : 13.....	259
3 : 15-16.....	15‡ 22
3 : 16-17.....	157
3 : 18.....	86‡ 145‡ 151

1ኛ ዮሐንስ

1 : 3.....	44
1 : 5.....	39‡ 143
1 : 5-3: 11.....	157
1 : 6.....	158
1 : 7.....	58‡ 153‡ 155
1 : 8.....	137‡ 150
1 : 9.....	61‡ 80‡ 90‡
	110‡ 135‡ 176‡
	203
1 : 10.....	137
2 : 1.....	44‡ 58‡ 61‡
	135‡ 161
2 : 1-2.....	53‡ 70‡ 90‡
	135

2 : 2.....	27‡ 52‡ 61‡
	135‡ 144‡ 161‡
	258
2 : 15.....	92
2 : 15-17.....	199
2 : 16.....	126
2 : 20.....	78‡ 79‡ 80
2 : 22.....	44
2 : 27.....	69‡ 78‡ 79‡
	80‡ 154‡ 162
3 : 1.....	44‡ 164
3 : 1-2.....	135
3 : 1-3.....	65
3 : 2.....	134‡ 171‡
	208‡ 240
3 : 5.....	133
3 : 8.....	49
3 : 8-10.....	137
3 : 9.....	162
3 : 10.....	158
3 : 14.....	154
3 : 16.....	47‡ 49‡ 51‡
	198‡ 199
3 : 24.....	78‡ 93
4 : 2.....	49
4 : 3.....	116
4 : 4.....	116‡ 141
4 : 8.....	39‡ 198
4 : 9.....	43‡ 49‡ 51
4 : 10.....	52
4 : 12.....	199
4 : 13.....	78‡ 93
5 : 4.....	141
5 : 4-16.....	157
5 : 6-8.....	154
5 : 11-12.....	57‡ 153
5 : 12.....	61‡ 75
5 : 13.....	156
5 : 16.....	159
5 : 19.....	116‡ 119

2ኛ ዮሐንስ

1.....	164
6-9.....	157
8.....	202
9-10.....	14
13.....	164

ዴሁዳ

.....	101
1.....	83‡ 149
3-19.....	221
4.....	164
5-12.....	157
6.....	114‡ 125‡ 256
9.....	112‡ 116‡ 141

14-15.....	68‡ 236
15.....	237
17-19.....	159
19.....	78
20.....	153‡ 186
20-21.....	157
23.....	242
24.....	160

ፊክሮ

1 : 2.....	15
1 : 5.....	27
1 : 6.....	175
1 : 7.....	58‡ 67‡ 68‡
	237
1 : 7-8.....	236
1 : 8.....	47
1 : 10.....	208
1 : 11.....	46
1 : 12-18.....	237
1 : 12-20.....	56
1 : 13-18.....	58
1 : 14.....	202
1 : 18.....	116
1 : 20.....	112
ግ. 2-3.....	112‡ 188
2 : 1.....	112
2 : 7.....	157
2 : 8.....	112
2 : 10.....	202
2 : 10-11.....	157
2 : 11.....	128
2 : 12‡ 18.....	112
2 : 17-26.....	157
2 : 25-28.....	236
2 : 27.....	237
2 : 28.....	68
ግ. 3.....	101
3 : 1‡ 7‡ 14.....	112
3 : 4-5.....	157
3 : 8-22.....	157
3 : 11.....	202
3 : 18.....	181
3 : 19.....	198
4 : 6.....	95
4 : 8.....	114
4 : 9.....	186
4 : 10.....	202
5 : 1.....	230
5 : 5-12.....	58
5 : 6.....	198
5 : 9.....	51
5 : 11.....	112
ግ. 6-18.....	230
ግ. 6-19.....	101‡ 216‡
	225

6 : 1-2 230	ዎ. 16 225፥ 230	20 : 5 241
6 : 1-8 : 1 225	16 : 1-21 67	20 : 5-6 64
6 : 1-18 : 24 67	16 : 3 123	20 : 6 46፥ 95፥ 128
6 : 3-8፥ 9-14 230	16 : 13-21 225	20 : 7 102፥ 120፥ 255
6 : 9 123	16 : 14 230	20 : 7-9 102
6 : 9-17 58	16 : 14-16 67	20 : 9 102፥ 256
6 : 12-17 67	16 : 15 236	20 : 9-10 256
6 : 15-17 230	16 : 17-21 230	20 : 10.. 114፥ 120፥ 256
6 : 17 64	ዎ. 17 222	20 : 11 95፥ 257
7 : 9-17 58	17 : 1 223	20 : 11-15 .. 200፥ 241፥ 257
7 : 12 186	17 : 14 157	20 : 12 257
7 : 14 67፥ 159፥ 219፥ 225	17 : 15 223	20 : 12-13 55፥ 64፥ 257
8 : 1 230	17 : 16 101	20 : 13-14 256
8 : 2-21 225	18 : 1 112	20 : 14 128
8 : 2-9 : 21 230	ዎ. 19 102	20 : 14-15 258
8 : 7-11 230	ዎ. 19-20 102፥ 255	ዎ. 21 260
9 : 1-12 230	19 : 7-8 198	ዎ. 21-22 102
9 : 13-21 225፥ 230	19 : 8 145	21 : 1 172፥ 257፥ 259
11 : 2 225	19 : 11-16 58፥ 67፥ 237	21 : 1-2 259፥ 261
11 : 15 59፥ 230	19 : 11-20 : 6 68	21 : 3-8 260
11 : 15-19 225፥ 230	19 : 11-20 : 9 172	21 : 7-8 157
11 : 17 186	19 : 11-21 236፥ 237	21 : 8 128
12 : 6-10 254	19 : 14 68፥ 114፥ 230	21 : 9-11 260
12 : 7-10 112	19 : 15 102፥ 251	21 : 12 114፥ 260
12 : 7-12 120	19 : 15-16 26	21 : 14፥ 18-23፥ 25 261
12 : 9 106፥ 115፥ 254	19 : 15-21 67፥ 237	22 : 1-2 261
12 : 10 61፥ 115፥ 254	19 : 16 50፥ 250	22 : 3 46፥ 202፥ 262
12 : 11.. 116፥ 119፥ 157	19 : 20 68	22 : 4፥ 7 262
ዎ. 13 223	ዎ. 20 243፥ 249	22 : 12 200
13 : 4-8 118	20 : 1-3 102፥ 120፥ 255	22 : 16 68፥ 114
13 : 5፥ 7፥ 15-17 225	20 : 1-4 68	22 : 18 15
13 : 8 48፥ 225	20 : 2 115	22 : 18-19 21፥ 157
14 : 1-5 58	20 : 4 64፥ 95፥ 237፥ 241፥ 243	22 : 20 236
14 : 3-4 51	20 : 4-6 55	
14 : 10 114		
15 : 6 112		